

Ο ΠΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

ΤΕΡΧΟΣ Η

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΗ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1880.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΥΛΙΣΜΟΣ

ὑπὸ Ch. Letourneau

—ο—

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

« Οὐδὲν ἐξ οὐδενὸς παρήχθη· καὶ
τὸ οὐδὲν δὲν εἶναι ἔργον τῶν θεῶν. »

Lucretius (Tr. A. Lefèvre).

Α΄.

Τί ἔπραττε λοιπὸν ὁ Θεὸς πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος; Ἡρώτουν οἱ ἀσεβεῖς τὸν ἅγιον Αὐγουστίνον. Καὶ ἡ ὀχληρὰ αὕτη ἐρώτησις ἀμέσως ἐλύθη ὑπὸ τοῦ θεοπνεύστου τῆς Ἰππώνης ἐπισκόπου. Ματαία πρότασις! εἶπε· διότι

ὁ Θεὸς συγχρόνως μὲ τὸν κόσμον ἐδημιούργησε καὶ τὸν χρόνον. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἀνάγκη πιστεύειν καὶ οὐκ ἐρευνᾶν τ' ἀνεξερεύνητα. Ἐτεροι δὲ θεολόγοι ἀπέδωκαν τῇ θεότητι ἄλλοιαν ἐνσχόλησιν, πρὸ τῆς πλάσεως, τοῦ ἀτελευτήτου τῆς σχολῆς τῆς χρόνου εἰς ἐξίσου ἀτελευτήτου χρόνου ἐργασίαν, πρὸς παραγωγὴν ποσότητος χρόνου καὶ διαστήματος λίαν μεγάλου, ἐν ποιότητι καὶ χώρῳ πρὸς ταξιθέτησιν τῆς μελλούσης κτίσεως. Ὁ δὲ Λακτάνσιος, ὅπως καταπολεμήσῃ τὴν τῶν ἀσεβῶν τῆς ἐποχῆς του γνώμην ὑποστηρίζοντων ὅτι, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἅπαν τὸ ὀργανικὸν βασίλειον, αὐτομάτως καὶ φυσικῶς ἐπεφάνη ἐπὶ τῆς γῆς, παρατηρεῖ ὅτι, τὸ νεογνὸν στερούμενον μητρὸς καὶ τροφῆς ἤθελε καταλήξει ἀποπνιγόμενον ὑπὸ τῶν ιδίων αὐτοῦ ἐκκενώσεων.

Ἐνόσω δ' αἱ ιδέαι αὗται καὶ ἕτεραι ὁμοίας φύσεως ἀνεφάνησαν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ ματαιόσχολος θ' ἀπέβαινεν ἡ ἔρευνα περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀρχῆς, εἰ μὴ ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ὅτι, αὕτη δὲν εἶναι ἀμέτοχος καὶ ποιούτινος κινδύνου.

Σήμερον ὅμως χάρις ταῖς ἰσχυραῖς ἀποπειραῖς ἐνδόξου χορείας ἐπιστημόνων ἡρώων, οἵτινες πλέον ἢ ἅπαξ, ἀκριβώτατα ἐπλήρωσαν τὴν γενναιότητα αὐτῶν· τὸ ἔδαφος ἐκαθαρίσθη καὶ εὐθαρσῶς δύναται νὰ προσπελάσῃ ἅπαντα τὰ ζητήματα, ἡ ἀληθὴς ἔρευνα, καὶ δυσνόητον πλέον καθίσταται διὰ τὴν διακεκριμένους τινὲς σοφοὶ ἐπιμένουσι διακυρήττοντες, ὅτι τὸ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀρχῆς ζήτημα, οὐδόλως τυγχάνει ἐπιστημονικόν. Ἐπειδὴ ἐπιστημονικόν πάντοτε εἶναι πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συλλάβῃ ἡ ἀνθρώπινος διάνοια· καὶ μόνος κανὼν αὐτῆς εἶναι ἡ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς λογικῆς συζήτησις των. Καὶ τίς σοφός, ἔστω καὶ ἐλαχίστην κεκτημένος φιλοσοφικὴν κεφαλὴν ἤθελε περιορισθῇ εἰς ἀπλουστάτην ἐγγραφὴν γεγονότων; καὶ μὴ ὑπολογίζων ὅτι ἀδύνατος εἶναι ἡ ἀποτομή αὐτῆς; Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἀνέρχεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὰν τῆς δεσμεύσεως τῶν γεγονότων καὶ αἰτιῶν, καὶ οὐδεὶς ὁ ἐπιστημονικὸς συγγραφεὺς, ὅστις πολλάκις δὲν συνελήφθη ἐπ' αὐτοφόρῳ ἐκφέρων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὀρθὰς θεωρίας καὶ ἔτι προηγουμένως διεκύρηξε πόλεμον κατὰ πάσης θεωρίας.

Ἦττον δὲ δειλὸς ὑπῆρξεν ὁ κ. Κουατρεφάξ ἐν συγχαίρομεν — μὴ πτοούμενος ν' ἀφιερῶσθαι ἐν κεφάλαιον τοῦ ἔργου του (*) περὶ τοῦ ζητήματος τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀρχῆς. Ἐξετάσωμεν λοιπὸν τὰς θεωρίας του καὶ παραβάλλωμεν αὐτὰς μετὰ ἐναντία δόγματα.

Β.

Λύστηρως σήμερον ἀποκλείεται ἡ τῆς θεολογίας ἐπέμβασις ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦλάχιστον. Ἄπαντες δ' οἱ σοφοὶ παρα-

(*) Ἐκθεσις περὶ τῶν προόδων τῆς ἀνθρωπολογίας par M. de Quatrefages 1867.

δέχονται καὶ σπουδάζουσι τοὺς φυσικοὺς νόμους, σταθεροὺς καὶ ἀμεταβλήτους θεωροῦντας αὐτούς. Ὁ τε ἄνθρωπος καὶ κόσμος δὲν θεωροῦνται πλέον ὡς ἀθυρμάτια, ὧν τὰ νήματα κρατεῖ ὑπερφυσικὴ τις ἰσχὺς. Οὐδὲν ἦττον καὶ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, πολλοὶ σοφοὶ ἐξακολουθοῦσι διομολογῶντες θρησκευτικὰς ιδέας, καθόλου πολλάκις ἀντικειμένους μετὰ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν ιδέας. Ἐν δὲ τῇ σκέψει αὐτῶν ὑπάρχουσι δύο διακεκριμένα μερίσματα· τὸ ἐν θρησκευτικὴν καὶ τὸ ἕτερον ἐπιστημονικόν, διαχωριζόμενα ὑπὸ τείχους παχυτέρου καὶ ἀδιεξελέστου καὶ αὐτοῦ τοῦ περιφήμου Σινικοῦ. Καθολικοὶ δὲ, ἢ διαμαρτυρούμενοι, ἢ Ἰουδαῖοι ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ καὶ ἢ συναγωγῇ, εἰσὶν ἐντελῶς ἀσθεεῖς ἐν τοῖς σπουδασθηρίοις αὐτῶν καὶ οὐδεμία ὑπάρχει ἐκεῖ σύγκρουσις θρησκευτικῶν δοξασιῶν.

Ἄλλ' ἂν σπεύσωμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι, ὁ σοφὸς ἐφ' οὗ ἐνασχολούμεθα δὲν εἶναι τοιαύτης φύσεως. Μολονότι δὲ πνευματιστὴς καὶ χριστιανὸς ὁ κ. Κουατρεφάξ, ἠδυνήθη γὰρ συμβιβάζει καλῶς τὴν λογικὴν μετὰ τὴν θρησκείαν του. Διότι παρ' αὐτῷ δὲν ἀπαντᾶται διάστημα σύγκρουσις κ' ἐν τούτοις ἡ θεολογία ποτὶ δὲν παρειτρήσει ἐπιδεικτικῶς ἐν τοῖς ἔργοις του. Ἐπιδεικτικῶς δὲ λέγομεν, διότι ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι, αὕτη τὴν ὁδηγεῖ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ του, ἐλαττώνει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν ἀξίαν γεγονότων τινῶν, τὸν φέρει εἰς θέσιν νὰ μεγαλοποιῇ ἕτερα πάλιν καὶ ὅτι, ἐν τῷ ζητήματι τῶν ἀνθρωπίνων ἀρχῶν π. χ. ἡ λαυθάνουσα καὶ ἀγνωστος ἐκείνη ἐπίρροια, ἥτις συνεκράτησεν αὐτόν ὡς ἐγγίστα ἐν τοῖς ὁρίοις τῶν ἀφηγήσεων τῆς Γεννήσεως, ἥτις καὶ μόνῃ ἀρκεῖ νὰ δικαιώσῃ τὴν ἄκραν τόλμην συμπερασμῶν τινῶν καὶ τῆς δειλῆς περιστολῆς οὐχ ἥττον ἄκρας, ἐτέρων.

Γ.

Κατὰ τὰς θεωρίας αὐτοῦ, τὸ ἐξαίσιον τοῦ Ἀδὰμ ἐργον, ἡ μεγάλη αὕτη θεωρία, ἥτις ἐπεράνη φωτίζουσα καὶ ζωογονοῦσα ἅπασαν τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, τοῦτο καὶ τὰ ἐκ τούτου προηγόμενά εἰσι ληρήματα καὶ ἀνάξια προσοχῆς· κατ' αὐτόν εἰσι ρωμαντικαὶ φαντασμογονίαι, ἱκαναὶ μόνιν

ὅπως διασκεδάζωσι τοὺς κοινούς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἀνάλγητος πρὸ αὐτῶν διέρχεται ὁ ἀληθὴς σοφός· ἀδιόρατος νύξ ἐξακολουθεῖ καλύπτουσα τὸ μυστήριον τῶν ἀρχῶν. Οὐδὲν βλέπει· οὐδὲν ἀκούει. Καὶ καθ' ἡμᾶς πιστεύομεν ὅτι, τὸ τοιοῦτον πρέπει ν' ἀποδῶσμεν κατὰ μέγα μέρος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰ ὠτά του.

Ἐτέρα δὲ πάλιν παράτολμος αὐτοῦ βεβαίωσις (διότι ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀριθμήσωμεν τὰς κυριωτέρας) εἶναι καὶ ἡ «Τὰ φαινόμενα, ἅτινα παράγουσιν, οὐδόλως εἰσὶ καὶ τὰ διατηροῦντα ἢ συγκατατοῦντα». Συνεπῶς δὲ δὲν εἶναι λογικὸν τὸ συμπεραίνειν δεύτερα παρὰ τὰ πρῶτα. Πλὴν τί δύνασθε νὰ γνωρίζητε περὶ τούτου; ἀποῦ ὁμολογεῖτε ὅτι, οὐδὲν ὅπωςδὴποτε γινώσκετε περὶ τοῦ μυστηρίου τῶν ἀρχῶν. Χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι, ἡ διαβεβαίωσις αὕτη τυγχάνει εἰς ἐντελῇ ἀντίθεσιν μὲ πᾶν ὅ,τι συμβαίνει πρὸς τὸ ἄτομον, ἐνθα τὰ τοῦ σχηματισμοῦ φαινόμενα ἢ τῆς ἀνανεώσεως διαφόρων ὀργανικῶν οὐσιῶν τῆς ἐμβρίου περιόδου καὶ ἐντελῶς παραβάλλονται μὲ τὰ φαινόμενα τῆς ἀπλῆς θρέψεως, οἰαδὴποτε καὶ ὥσιν αἱ παραδεδεγμένα θεωρίαι, ἥτοι ἡ διάνησις τοῦ Βερσὸβ, ἢ ἡ αὐτόματος γέννησις τῶν στοιχείων ἐν τῇ ἐγκυφελλώδῃ ὑγρῇ καὶ τὸ βλάστημα κατὰ τὰς ιδέας τοῦ κ. Ροβέν.

Καὶ ἐν γένει αἱ ὑπὸ διαχωρισμάτων καθαρῶς περιορισμένων διακεχαραγμέναι αὗται διαιρέσεις, συνεχέστερον εὐρηνται ἐν τῇ ἐγκεφάλῳ τῶν σοφῶν ἢ ἐν τῇ φύσει ἐν ἣ τὸ πᾶν τυγχάνει βαθμολογημένον καὶ συνχρμολογημένον.

Μεθ' ἥττονος θράσους ὁ κ. Κουατρεράξ διαβεβαίωσεν ὅτι, ἡ πιθηκοειδὴς γενεαλογία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁλοσχερῶς ἀναπόδεικτος. Κ' ἐν τούτοις οἱ ἐναντίοι τῆς θεωρίας ταύτης ἀνεγνώρισαν μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνθρωποειδοῦς πίθηκος, τὰς βασιμότερας ἀνατομικὰς ιδιότητας. Κατὰ δὲ τὸν Γρατιολέ, ὑπέρμαχον ἐν τούτοις τοῦ ἀνθρωπίνου βασιλείου ὑπάρχει ἐν τῇ θεμελίῳ σχεδιασμῷ ἀξιοσημείωτος ἀναλογία μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ πιθηκοειδῶν ἐγκεφαλικῶν ὀργάνων.

α Ὁ ἐπτυγμένος ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου καὶ

τοῦ Ἰάκχου(*), γράφει, τετραπλῶς ὁμοιάζουν· εἰς προκαταρκτικὸς ὁσφρητικὸς λοβός, εἰς ἐσωτερικὸς λοβός καλύπτων ἅπασαν τὴν παρεγκεφαλίδι μίαν Συλδιακὴν κυλότην ὅλως ἐξαιρετική καὶ ἐν ἐσωτερικῶν κέρας τοῦ περικαρδίου. Συνηνωμένους δὲ τοὺς χαρακτῆρας τούτους εὐρίσκει τις μόνον παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῷ πίθηκῳ ἐνῶ εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ ζῶα ἡ ἐγκεφαλὶς εἶναι ἐν μέρει ἀποκεκαλυμμένη· ὁ δ' ὁσφρητικὸς λοβός ὑπάρχει καὶ εἰς αὐτὸν ἔτι τὸν ἐλέφαντα καὶ ἐξαίρεσει τοῦ Μακίς(**) οὐδὲν ἕτερον ζῶον κέκτηται τὴν Συλδιακὴν κυλότητα. Ἰπάρχει λοιπὸν εἰς τε τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν πίθηκα ἰδιάζον καὶ ὁμοιον ἐγκεφαλικὸν σχῆμα καὶ εἰς τὰ ὄντα ταῦτα μία γενικὴ οἰκονομία καὶ διάταξις ὑπάρχει, ἥς κοινὸς ὁ τύπος.»

Ἀπαται δ' αἱ διαφοραὶ τῶν καθεκάπτων, ἃς προβάλλουσιν, ἐν τῷ σχήματι καὶ τῇ ἀρμογῇ τῶν νευρικῶν κέντρων, οἱ ὅθεν καὶ Γρατιολέ πρὸ πολλοῦ ὡς ἀδάσιμοι ἀνεγνωρίσθησαν· μόνον δ' εἰς τινὰ εἶδη πιθηκοειδῶν ὑπάρχουσιν, ἐνῶ ἐλλείπουσιν ἐξ ἄλλων.

Τὸ μόνον δ' ἐν χρήσει σήμερον ἀνατομικὸν σύμβολον, εἰν' ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Γρατιολέ, ἐσημείωσε ἐν τῇ διατάξει τῆς ἀναπτύξεως τῶν περιεγκεφαλιτιδῶν. Καὶ παρὰ μὲν τῷ πίθηκῳ φαίνονται πρῶται αἱ περιτροφαὶ τοῦ σφηνοειδοῦς· παρὰ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ αἱ μετωπικαὶ περιέλξεις ἐν πρώτοις διαγράφονται. Συμβουλευόμεν ὅθεν τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ ἀνθρωπίνου βασιλείου νὰ μὴ ὀχυρωθῶσιν ὁπισθεν τοῦ τελευταίου τούτου ὀχυρώματος, ἀλλ' ἢ μετὰ τινος ἐπιφυλάξεως· διότι δυνατόν, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα, νὰ ἐκμηδενισθῇ καὶ τότε ὅ' ἀναγκασθῶσι νὰ καταφύγωσιν ὁπισθεν ὀχυρωμάτων ἐξαγομένων ἐκ τῆς θρησκευτικότητος· ἥτοι σαθροῦ, λίαν σαθροῦ προτειχίσματος.

(*) Ἰάκχος, πίθηξ τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς λίαν περίεργος διὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὰ λαμπρὰ τοῦ δέρματος τοῦ χρώματα, δεκαπέντε περίπου εἰδῶν ὑπάρχουσι.

(**) Μακίς ἢ Μακέας, πίθηξ ἰδιάζων τῆς Μαδαγασκάρης, ἀναγόμενος εἰς πολλὰ εἶδη.

Ἡ τῶν κατωτέρων γενῶν ἐμβρυολογία μένει ἀτελής, καὶ πῶς νὰ διαβεβαιώσωμεν ὅτι, ἡ ἐγκεφαλικὴ ἀνάπτυξις τοῦ Αὐστραλιανοῦ εἶναι παρὰ πλησίον μετὰ τὴν τοῦ Γερμανοῦ ἢ τοῦ Γάλλου, ὅτε αὐτὸς οὗτος ὁ Γρατιολὲ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἡ τάξις τῆς στεροποιήσεως τῶν κρανιακῶν συνarthρώσεων τῶν οὐτωσὶ στενῶς συνδεδεμένων μετὰ τὴν ἐγκεφαλικὴν ἀνάπτυξιν, γίνεταί ἀντιστρόφως παρὰ τῷ αἰθίοπι καὶ τῷ λευκῷ, ἀπὸ τὰ ἐμπρὸς πρὸς τὰ ὀπίσω παρὰ τῷ πρώτῳ, καὶ ἀπὸ τὰ ὀπίσω πρὸς τὰ ἐμπρὸς παρὰ τῷ δευτέρῳ. Ὅθεν ἐξάγεται ὅτι, ἐν τῇ αἰθιοπικῇ φυλῇ οἱ μετωπικοὶ λοβοί, ἡ πρωτεύουσα αὕτη τῆς διανοίας, εἰσὶν ἀκτινοειδεῖς ἐν τῇ ἀναπτύξει των ἅμα τῇ ἐφυδικῇ ἡλικίᾳ σχεδὸν, ἐνῷ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τῆς λευκῆς φυλῆς δύνανται νὰ μεγαλώσωσι καὶ ν' ἀναπτυχθῶσι μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ γήρατος.

Ἡ τῆς ἐμβρυολογίας αὕτη συζήτησις, ἐπιφυλακτικὴ ὅπως ἡ ἐνεστῶσα τῆς ἐπιστήμης κατὰστασις ἀπαιτῇ, ἀναγκάζει τινὰ, ἐκτὸς ἂν μὴ ὑπὸ ἀνιάτου ἀμαυρώσεως προσβληθῇ, νὰ βλέπῃ ἀλλεπαλλήλους καὶ πολλαπλὰς μεταπτώσεις ἀνατομικὰς συνδεούσας τὸν ἄνθρωπον μετὰ τὸν ἄνθρωπόμορον πίθηκα. Πρόδηλον δ' ὅτι, οὐδόλως φρόνιμον ἦθελεν εἶσθαι νὰ λάβῃ τις ὡς τύπον τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ Βελθεδέρε ἢ τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου, ἀλλὰ διὰ τοῦ βλέμματός του νὰ περιβάλῃ ἅπαντα τὰ εἴποδα ἀνθρώπινα ὄντα, τὰ διὰ τῆς εὐκολίας τῆς γλώσσης πεπροικισμένα καὶ ἀνεπτυγμένα ἢ οὐ. Τότε δὲ βλέπει τις περιβαλλόμενα τὰ ἀνθρώπινα σχήματα διὰ χαρακτηριστῶν ἐπὶ μᾶλλον πιθηκοειδῶν καθόσον τις κατέρχεται ἀπὸ τοῦ ὠραίου καυκασιανοῦ τύπου μέχρι τῶν τῆς Ὠκεανίας αἰθιοπῶν κατεχόντων τὸν τελευταῖον τῆς κλίμακος ταύτης βαθμὸν καὶ δι' ἀνεπαίσθητον σχεδὸν βαθμολογήσεως διέρχεται ἐκ τῆς λαμπρᾶς μετωπικῆς ἀναπτύξεως μέχρι Αὐστραλλιανοῦ κρανίου, παρ' ᾧ συναντᾷ μέτωπον χαμηλόν, στενόν, ἀποκεχωρισμένον, μίαν ὀγκώδη καὶ ἐπιμήκη κοττίδα, προγναθίδας προεκτεινομένας, πώγωνα ἀποκεχωρισμένον κλπ. ἅπερ βασιμῶς ὑπενθυμίζουσι, πρὸς πείσμα τοῦ ἀνθρωπίνου βασιλείου, τὸν κυρπαζὴν καὶ τὸν γορίλλαν.

Οἱ δὲ πιθηκοειδεῖς οὗτοι χαρακτηρεῖται δὲν περιορίζονται μόνον πρὸς τὸ κρανίον. Ὅπως δ' ἀπέδειξαν, οἱ ἐσχάτως κ. κ. Σέρτζερ καὶ Σθάρτζ, ἱατροί, ἐπὶ τῆς Νοβάρας, ἐπανευρίσκουσιν αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ σώματος. Καὶ κατὰ τοὺς παρατηρητὰς τούτους, ὁ Αὐστραλλικὸς, ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὸν οὐραγγοτάγγον κατὰ τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῶν ποδῶν τὴν ἄκραν βραχυτύτητα τῶν κνήμεν, τὴν λεπτότητα τῶν γαστροκνημίων, τὸ ἐπίμηκες τῶν βραχιόνων καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἀκρόχειρος κλπ. κατὰ τοὺς αὐτοὺς πάλιν οὐδὲν γένος εἶναι καθαρὸν τῆς δυσχερέστου ταύτης συμμίξεως καὶ ἀπὸ ἐσπούδασεν τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὰ τέσσαρα τοῦ κόσμου μέρη, οἱ ἀνθρωπολόγισταί οὗτοι ἐνόμισαν ὅτι, ἠδύναντο νὰ σχηματίσωσι τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα: «Ἡ πιθηκοειδὴς ὁμοιότης οὐδαμῶς δι' ἐξαιρητικοῦ τρόπου συγκεντρώνηται ἐπὶ ἐνὸς μόνο γένους, ἀλλ' ἀπονέμεται εἰς ὅλα τὰ εἶδη ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ διάφορα ὄργανα μετὰ τῶν διαφόρων γενῶν, καὶ ταῦτα, τοσοῦτον καλῶς ὁμοιάζουσιν, ὥστε εἰς ἕκαστον γένος, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μένει μέγα μέρος τῆς κληρονομίας ταύτης.» Καὶ πάντοτε φαίνεται, κατὰ τὸ αὐτὸ ἀξίωμα, ὅτι, αὐτοὶ οὗτοι οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βασιλείου δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ διακρίνωσι τῆς κατατιχυνούσης αὐτοὺς ὁμογενείας ταύτης, διότι οἱ κ. κ. Σέρτζερ καὶ Σθάρτζ, διαβεβαιοῦσιν ὅτι «καὶ ἡμεῖς ἐτι οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν δυνάμεθα νὰ διίσχυρισθῶμεν ὅτι εἴμεθα ἐξ ὁλοκλήρου ξένοι τῆς συγγενείας ταύτης· ἀπόδειξις δὲ τούτου ἡ βραχύτης ὁλοκλήρου τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ἀκρόχειρός μας, καὶ παρὰ τοῖς Σιναίοις καὶ Ρουμάνοις, τὸ μέγιστον μῆκος τοῦ ἀκρόχειρος σχετικῶς μετὰ τὸν βραχίονα.»

ΠΕΡΙ ΤΥΝΙΔΟΣ.

Ἡ Τύνις κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον ὑπόκειται τῇ κυριαρχίᾳ τῆς Τουρκίας καὶ ὁ νῦν ἡγεμὼν αὐτῆς Μωχαμέτ-Ἑρ-Σαδὲκ, ὑπὸ τῆς Γ. Πύλης ἀναγορευθεὶς δὲν δύναται ἀνεῖν τῆς ἀδείας τοῦ Σουλτάνου οὔτε πόλεμον νὰ κηρύξῃ μήτε εἰ-

ρίτην νὰ κλείσῃ, ἢ νὰ ἐκχωρήσῃ ἄλλοις μέρος τῆς ἡγεμονίας του. Κατὰ τοὺς ὅρους τοὺς ἐν τῷ φερμανίῳ τῆς 25 ὀκτωβρίου τοῦ 1871 ἐμπεριλαμβανομένους. Κατὰ βάθος ὅμως καὶ πράγματι ἡ Τύνις εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς Τουρκίας καὶ

ἡ χώρα αὐτῆς ἀπλοῦν τῆς Ἀλγερίας προσάρτημα ἐκ τῆς Γαλλίας ἐξαρτᾶται.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ πέραν τῆς Μεσογείου ἐθνικὴ ἡμῶν κτῆσις εἶναι μεγαλητέρα τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ δὲ τοῦ Μαρόκου καὶ τῆς Τύνιδος

Ὁ βέης τῆς Τύνιδος ΜΩΧΑΜΕΤ-ΕΣ-ΣΑΔΟΚ.

κειμένη, ἐν τῷ κέντρῳ ἀνορίων χωρῶν καὶ ὑπὸ τῆς φυσικῆς καταστάσεώς της, ἡ ἀρχαία Μογ-χρέθ τῶν Ἀράβων καὶ ἡμετέρα Ἀλγερία, δυστυχῶς προώριστα ἡμέραν τινὰ νὰ καθέξῃ ἀπάσας ἐκείνας τὰς μάζας τῶν ὀρέων τῶν ἀπὸ τῶν Σύρτεων μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ μεταξὺ

τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Μεσογείου κειμένην. Δειλὴ δὲ μετριόφρων σήμερον, ὡς νεαρὰ κόρη τέως τοῦ παρθεναγωγείου ἐξερχομένη, κρατεῖ τοὺς ἀγκῶνας περὶ τὴν ὀσφύν συνεσφιγμένους· πλὴν ἐγγί-ζει ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐλευθέρως θὰ κινήσῃ αὐτοὺς.

Ἡ τῆς Τύνιδος ἑκτασις παρεμφερῆς μετὰ τὴν

περιφέρειαν εἴκοσι σχεδὸν ἐπαρχιῶν μας, εἶναι κεκαλυμμένη ὑπ' ἀλύττου ὀρέων, ὧν τὸ ὕψος κατὰ μέσον ὅρον δὲν διῖκνεῖται ἐπέκεινα τῶν χιλίων πεντακοσίων μέτρων καὶ ἄτινα συνδέονται μὲ τὰ μᾶλλον ὑψηλότερα τῆς ἐπαρχίας τῆς Κωνσταντίνης. Τὸ ἐδάφος αὐτῆς ἀργιλώδες καὶ τιτανώδες ὄν, τάχιστα ἀπορροφᾷ τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἀπεκδέχεται ἐλαχίστης οὔσης τῆς ἐξατμίσεως. Σταγῶν δὲ μετὰ σταγῶνα, τὸ ὕδωρ τοῦτο, ἐκκαθαίρεται ἐν τοῖς κάτω στρώμασι τοῦ ἐδάφους μέχρις οὗ ἐντυχάνον στρώμα γῆς στεγανὸν καὶ ἀδιάπορον, συναθροίζεται ἐν αὐτῷ ἐν σχήματι ὑποχθονίων λιμνῶν, ἀφ' ὧν ἀφθόνως ἀναβρύει. Ὅπως δ' ἅπασαι αἱ ἀργιλώδεις καὶ τιτανώδεις χῶραι, ἡ Τύνις, κέκτηται λαμπρὰς πηγὰς· οἷν, τὰς ὠραιότατας πηγὰς τοῦ Ζαγονάν καὶ τοῦ Δζουγγάρ, αἵτινες δι' ὑδραγωγείου ἐπρομήθευσον τὸ ὕδωρ ἐν τῇ Καρχηδόνι καὶ παρείχον τὰ ὀνόματά των εἰς ὁλόκληρον τὴν Τύνιδα. Δεύτερον δὲ Ζαγονάν, εἰσὶν αἱ πηγαὶ τῆς Σβεΐτλας πρὸς νότον· περιπλέον δὲ πρὸς μεσημβρίαν αἱ τῆς Γκάφσας, ἥτοι τῆς ἀρχαίας Κάφας, τῆς ἱμπεριχούσης τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ίουγούρθα· τῶν μεσημβρινοτέρων τῶν πλουσιωτέρων ὁάσεων τοῦ Βελάδ-Ἐλ-Δζερίδ ἡ χώρας τῶν Φοινίκων πρὸς βορρᾶν τῶν ἀλγερο-τουνισσιακῶν ὀρίων, ἐνθα ὁ διοικητὴς Ρουδαῖρος, εἰσήξε τὰ ὕδατα τῆς Μεσογείου, καὶ κατεσκεύασεν ἐσωτερικὴν θάλασσαν· ἡ Γκάφσα ἔχει δύο λαμπρὰς κρήνας ἀρδευούσας τοὺς ἐξαιρέτους τῆς ὁάσεως κήπους. Καὶ τέλος τὴν Οὐέδ-Γκαμπές, Μενζέλ καὶ Δζάρα παρὰ τῇ εἰσόδῳ τῶν θυνῶν 20 χιλιομέτρων πλάτους καὶ 46 ὕψους ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, τῆς διαχωρίζουσας τὴν λίμνην τοῦ Σιότς ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς Μικρᾶς Σύρτιδος.

Οἱ δύο σημαντικώτεροι ποταμοὶ τῆς Τύνιδος χύνονται ἀμφότεροι ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς· καὶ ὁ μὲν εἰς Οὐέδ-Μελιάν ἢ Μιλιάνα καλούμενος, διέρχεται διὰ μέσου ἐρειπίων ρωμαϊκῆς ἐποχῆς· ὁ δ' ἕτερος Μεδζέρδα, διαβρέχει κοιλάδα σήμερον ἐτι ἀναγεννημένην. Ἄλλως δ' ὁ Μεδζέρδα, δὲν ἀνήκει τῇ Τύνιδι, εἰμὴ κατὰ ἐν μόνον μέρος τοῦ ροῦ αὐτοῦ, διότι οὐ μόνον ἅπασαι αἱ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐπὶ τοῦ ἀλγερικῷ ἐδάφους, ἀλλ'

ἐτι διατρέχει ἐπὶ τῆς Ἀλγερίας ἑκτασιν 400 χιλιομέτρων, ἥτοι πλέον τοῦ τετάρτου τοῦ ὅλου καὶ αὐτοῦ μήκους (ὑπολογιζομένου εἰς 365 χιλιομέτρα]. Ἐὰν δέ τις ἤθελε θεωρήσῃ ὡς πηγὰς αὐτοῦ ὅχι πλέον τὸν Οὐέδ, τὸν παρέχοντα αὐτῷ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ὕδατων του, ἀλλὰ τὸν Οὐέδ Μελέγγε, τότε τὸ ὅλικόν μήκος τοῦ ροῦ τοῦ Μεδζέρδα εἶναι 485 χιλιομέτρα· καὶ ὁ Οὐέδ Μελέγγε ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει, διατρέχει 470 χιλιομέτρα ἐντὸς τῆς ἡμετέρας Ἀλγερίας, ἐνῷ 440 μόνον ἐντὸς τῆς Τύνιδος. Ἡ δ' ὠραία αὕτη καὶ χλοηφόρος τοῦ Μεδζέρδα ἡμιαλγερο-τουνισσιακὴ κοιλάς, εἶναι ἡ μόνη φυσικὴ ὁδὸς ἀπὸ Κωνσταντίνης εἰς Τύνιδα. Ἐκεῖ δὲ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Βαγράδα παρ' ἀρχαίους, ὁ στρατὸς τοῦ Ρηγούλου, εἶχε νὰ καταπολεμήσῃ τερατωδέστατον ὄφιν, πύθικα ἢ βόαν, μήκος ἔχοντα 120 πόδας, κατὰ τὴν παράδοσιν· ἐκεῖ δ' ἐπίσης γαλλικὴ τις ἐταιρία κατεσκεύασε σιδηρόδρομον, διαγράφοντα σήμερον τὰς καμπύλας αὐτοῦ γραμμὰς ἐν τῷ βάθει τῆς κοιλάδος. Ἡ γραμμὴ δ' αὕτη μακρὰ κατὰ 195 χιλιομέτρα καὶ εἰκόσα ἐκ Τύνιδος μέχρι τῶν τῆς Ἀλγερίας συνόρων θ' ἀποπερατοῦται κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Ἰδοὺ δ' ἤδη γαλλικὸς σιδηρόδρομος. Ἐπίσης δ' ἐργάζονται κ' ἐκ τῆς ἡμετέρας χώρας εἰς τὸν μικτοεπαρχιακὸν τοῦτον σιδηρόδρομον· καὶ ἡ τῆς Τύνιδος γραμμὴ θὰ συνενωθῇ ἐν τῷ σταθμῷ τῆς Δουβιθιέ μετὰ τῆς ἡμετέρας γραμμῆς ἀπὸ Βόνης εἰς Κωνσταντίνην. Ὅθεν δὲν ἀρίσταται πλέον πολὺ ἢ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ τῆς μεσογείου ἔχθρη ἀπὸ Ὀράν εἰς Τύνιδα θὰ διατρέχεται ὑπὸ γαλλικοῦ σιδηροδρόμου καὶ δι' οὗ θὰ δύναται τις νὰ διατρέξῃ ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὥρων τὴν ἀπὸ τῆς ἑδρας τοῦ κυβερναίου τῆς Ὀράν μέχρι τῆς πρωτεύουσας τῆς Τύνιδος διαχωρίζουσας ἀπόστασιν.

Μεταξὺ δὲ τοῦ ἀλγερικῷ λιμένος τῆς Κάλλης καὶ Βιζέρτης, τὸ νησιόριον τῆς Γκαλίτης φέρει σήμερον φάρον, ὃν ἤγειρεν ἡ Γαλλία, ὅπως φωτίζῃ τὴν ἀκτὴν, ἣν ὡς γαλλικὴν ἤδη θεωρεῖ. Ἡ Βιζέρτη, εἶναι ὁ μεσημβρινοτέρως λιμὴν τοῦ Τυνικοῦ κράτους. Κείμενος ἐν τῇ εἰσόδῳ στενοῦ πορθμοῦ, φέροντος ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς ἐσωτε-

ρικτὴν λίμνην, τὴν τῆς Τίγγας ἢ Βιζέρτης. Καὶ ἐὰν διέθετον ποσὸν τι ἠδύναντο νὰ μετατρέψωσιν αὐτὸν εἰς νέον Τουλὼν τῆς ἀφρικανικῆς Γαλλίας. Κατερχόμενοι δὲ πρὸς νότον συναντῶμεν μέγαν ἀριθμὸν ναυτικῶν πόλεων. Ἡ Πόρτο-Φαρίνα, ἥς ἡ ἀραβικὴ ὀνομασία, Γάρ-έλ-Μελάχ, εἶναι εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων ὁρμητηρίων τῆς βαρβαρικῆς πειρατείας. Τὴν Τύνιδα τέλος, ἐν τῷ βάθει τοῦ ἑαυτῆς κόλπου, μεταξὺ δύο λιμνῶν, τὴν Τύνιδα «τὴν ἐνδοξον καὶ περιφρούρητον», Τύνιδα «τὴν χλοηφόρον» τὴν περιβαλλομένην ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐκ καταπρασίνων λόφων καὶ ἐξ ὁρέων μετὰ τὴν διαλάμπουσαν λευκότητα τῶν ἀνατολικῶν πόλεων. Ὑπεράνω δὲ τοῦ δαιδάλου τῶν ὁδῶν ὑψοῦτο ὁ μινάρης τοῦ τεμένους, αὐτὸς κατάστικτον ἄνθος ὑπεράνω δέματος φύλλων». Καὶ αἱ 125 χιλ. τῶν κατοίκων αὐτῆς κατατάσσουσιν αὐτὴν, ἐν τῇ πρώτῃ θέσει τῶν μαυριτανῶν πόλεων. Χαμμαμέτ δὲ καὶ Σούζα καὶ Μοναστήρ διαμοιράζονται τὴν παραλίαν τοῦ κόλπου Χαμμαμέτ. Ἡ Σούζα ἐξάγει ἀκάθαρτον ἔλαιον πρὸς κατασκευὴν σάπωνος· καὶ μόνον τὸ εἶδος τούτου τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐπιφέρει αὐτῇ ἕκαστον ἔτος περὶ τὰ 6 ἑκατομμύρια φράγκων. Νοτιότερον ἡ Μπχε-δία ἥτις κατὰ διαταγὴν τοῦ Καρόλου πέμπτου ἀπετειχίσθη. Ἡ Σφάξ, ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Σύρτιδος ἢ κόλπου τῆς Γκαμιές, ἀπέναντι τῶν νήσων Κερκενὰχ, ὅς κατοικοῦσιν οἱ ἄλγεῖς τῶν σπόγγων, ἐνεργεῖ ἐπίσης τὸ διὰ τὸν σάπωνα ἐμπόριον τοῦ ἐλαίου· καὶ εἶναι εἰς τῶν σπουδαιοτέρων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς Ἀντιβασιλείας· καὶ ἡ εὐτυχὴς αὐτῆς θέσις, τὸ εὐφορον τῶν κήπων τῆς καὶ ἡ ἀφθονία τῶν σπόγγων καὶ τῶν ἰχθύων, οὓς ἀλιεῦσιν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα, αἱ διηνεκεῖς αὐτῆς σχέσεις μετὰ τῆς ὡραίας ὁάσεως τῆς Γκάφσας, συνεχούσης αὐτὴν μετὰ τῶν ὁάσεων τοῦ Δζερίδ καὶ ἕτερα προσέτι πλεονεκτήματα αὐτῆς καθιστῶσι τὴν Σφάξ, μίαν τῶν πολυανθρωποτέρων πόλεων τῆς Τύνιδος.

Ἀπασαὶ δὲ αἱ πόλεις αὗται περιβάλλονται ὑπὸ κήπων, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὀπείων καὶ μεταξὺ τῶν θάμνων τῆς κάκτου ἢ τῶν συκαῶν τῆς Βαρβαρίας, φύονται ἡ ἐλαία, ἡ ἀμυγδαλαία, ἡ φουστιχιά, ἡ χαρομπιά κτλ.

Εἰς τὰς πόλεις ταύτας προσθετέον τὰ πολίχνια καὶ τὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ ὁάσεις· π. χ. τὴν Καῖρουάν, τὴν ἀγίαν δηλ. πόλιν, εἰς ἣν μεταβαίνουσι πρὸς προσκύνησιν· «ἐπτά ἡμέραι ἐν Καῖρουάν, ἀντιστοιχοῦσι μίαν ἐν τῇ Μέκκᾳ» καὶ παρέχουσιν εἰς τὸν προσκυνητὴν τὸν τίτλον τοῦ χατζῆ τὸν τοσοῦτον παρὰ Μουσουλμάνοις ἐπιθυμητόν· πρὸ πάντων δὲ ὀφείλομεν ν' ἀναφέρωμεν τὰς ὁάσεις αἵτινες μεσημβρινῶς τῆς Τύνιδος περιβάλλουσι τὸ λεκανοπέδιον τῶν Σότ, ὡς αἱ τῆς Βελάδ-έλ-Δζερίδ καὶ αἱ τῆς Νεφζάουα· ἡ δὲ Νεφζάουα ἀπαρτίζεται ἐκ πολλῶν ὁάσεων ἐν εἵδει ἀρχιπελάγους ἐν τῷ μέσῳ ἀμμιώδους θαλάσσης, ἣν ἡ ἐκτενὴς σεβηχὰ Φαραούμ, ἡ περιφημος λίμνη Τριτῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων, διαχωρίζει αὐτὴν τῆς Βελάδ-έλ-Δζερίδ, ἡ χώρας τῶν Φοινίκων, καὶ ἴσως οὐδαμῶς ἄλλοθι τοῦ κόσμου, ἐκτὸς τῆς Γκάφσας, ἀπαντᾷ τὸ ὡραιότερον ἐκ φοινίκων δάσους, ὡραιότερον ἐκ χρυσομηλεῶν κήπων, ἢ ἐκ ρυιῶν καὶ λεμονιῶν, ἀπὸ τὰ τοιούτου εἶδους ὁάση τὰ περιβάλλοντα τὴν τε Νέφτα καὶ τὴν Τοζέρ.

Κ' ἐν τούτοις ἅπαντα ταῦτα τὰ θαυμάσιά εἰσι σήμερον ἐν παρακμῇ· διότι ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς ἡ Τύνις, παραδόξως πῶς ἐξεδενδρίσθη καὶ ἡ μείωσις τῶν κατοίκων ἠκολούθησε τὴν ἐρήμωσιν τῶν δασῶν· οἱ νότιοι ἄνεμοι ἔφερον πρὸς βορρᾶν τὰς ἄμμους τῆς μεγάλης ἐρήμου καὶ τὸ ἔδαφος τοῦτο, ὅπερ ἄλλοτε διέτρεφε 20 ἑκατομμύρια ψυχῶν, μόλις σήμερον ὑποστηρίζει τὸ δέκατον αὐτῶν. Οἱ τῆς ἀρχαιότητος συγγραφεῖς μεγάλως ἐπαινοῦσι τὸ γόνιμον τῆς Βυζασένκο· καὶ μεγάλως ἐξετιμᾶτο ὁ τῆς Ἀφρικῆς σῖτος, μετὰ τὸν τῆς Βοιωτίας καὶ Σικελίας. Ὁ δὲ Κόμμοδος συνέστησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν δημητριακῶν, εἰδικὸν στόλον. Αἱ δ' ἐπαρχίαι αὗται ἀφαιρεθεῖσαι ἐκ τῶν Καρχηδονίων καὶ τῶν Νουμιδῶν, ἐπρομήθευον ἐν Ρώμῃ τὸν ἄρτον κατὰ τὰ δύο τρίτα τοῦ ἐνιαυτοῦ, τοῦ τρίτου ἐπιφορτιζομένης τῆς Αἰγύπτου. Καὶ οὐδεμία ἴσως ἄλλη χώρα εἶναι οὕτως πλουσία εἰς ἐρείπια ὅσον ἡ Τύνις. Πανταχοῦ ἀπαντᾷ τις ἀνάκτορα, ναοὺς, θέρμας (λουτρίνας), ὑδραγωγεῖα, θριαμβευτικὰς ἀφίδας, καλῶς ἐπιστρωμένας ὁδοὺς ἀγούσας εἰς

κατερειπώμενα κτήρια, κλπ. Ἐχει καὶ ἡ Τύνις τὸ ἀμφιθέατρον αὐτῆς Ἑλ-Δζέμ, ὅπως καὶ ἡ Ρώμη τὸ Κολοσσαϊόν της ἀμφιθέατρον δυόροφον καὶ ἔκτοτε τριόροφον οὕτινος ὁ μέγας ἐσωτερικὸς ἄξων ἔχει 148 μέτρα καὶ ἥμισυ, μάκρος. Πολλὰ ὅμως τῶν ἐρειπίων τούτων δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν· ἐν Τεβούρβα, δηλαδή, ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Μαδζέρδας, λαμπρὰ γέφυρα ὑπέρκειται τοῦ ποταμοῦ. Παμμεγέθεις στῆλαι κεῖνται, ἄθικτοι κατὰ μήκος τῶν δύο ὀχθῶν καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπιτηδείων ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιήσῃ, πρὸς κατασκευὴν μεγίστης δεξαμενῆς ἐπὶ ἐκτάσεως 2 χιλιομέτρων. Ἐὰν δ' ἐπραγματοποιήτο τὸ ὡραῖον τοῦτο ἔργον θὰ ἐγονιμοποιήσῃ πλέον τῶν 50000 ἐκταρίων γῆς ἐν τῇ κοιλάδι τῆς κάτω Μαδζέρδας.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) I. T. A.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΛΕΓΚΩΜΑ

ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ ΠΑΣΣΑΣ.

(Πρωτότυπον).

Οἱ Σουλτάνοι, οἱ διευθύνοντες κατὰ καιρὸν τὰς τύχας τῆς Ὁθ. Αὐτοκρατορίας, ἀπὸ Μωάμεθ τοῦ πορθητοῦ μέχρι τοῦ νῦν εὐκλεῶς ἀνάσσαντος Χαμητ τοῦ Β'. δὲν ἔπαυσαν ἀποδίδοντες εἰς τὴν ὀξύνοϊαν καὶ διορατικότητά τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἅπασαν τὴν δέουσαν ἐκτίμησιν· διὸ βλέπομεν τούτους — ἀνεξαρτήτως τῶν πολιτικῶν αὐτῶν φρονημάτων, — οὐδόλως διστάζοντας νὰ χρησιμοποιῶσι πάντοτε τὴν Ἑλληνικὴν ἱκανότητα καὶ εὐφυΐαν ἐν τῇ πολυτίμῳ ἐκείνῃ ὑπηρεσίᾳ, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ φυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ κράτους—ἐν τῇ διπλωματίᾳ. Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων εἰς οὓς οἱ ἀνώτατοι ὀθωμανοὶ ἄρχοντες ἐνεπιστεύθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς σπουδαῖα, σπουδαιότατα τῆς Αὐτοκρατορίας αὐτῶν συμφέροντα, ἀπονείμαντες αὐτοῖς ὕψιστα ἀξιώματα, ὑπέροχον ἀναντιρρήτως κατέχει θέσιν ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ νῦν Πρεσβευτὴς τῆς Ἑφ. Πύλης παρὰ τῇ Αὐλῇ τοῦ Λονδίνου ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ ΠΑΣΣΑΣ.

Ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος ἀνήκει εἰς μίαν τῶν ἐνδόξων ἐκείνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰκογενειῶν, ἐν αἷς ἡ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρος συνδιαζομένη μετ' ἀληθοῦς πολυμαθείας ἀποτελεῖ δι' αὐτὰς πολυτίμους τίτλους βεβαίας προαγωγῆς καὶ εὐλοκίμωνος ἐκ μέρους ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων ἐκτιμήσεως. Ἡ Α. Ε. ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 18ην Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1807, ἥτοι διατρέχει σήμερον τὸ 73ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· ἐν τούτοις δυσκόλως δύναται ν' ἀποδώσῃ αὐτῷ τις τὴν ἡλικίαν ταύτην, συνεπαίᾳ τοῦ εὐρώστου καὶ ὑγιοῦς τῆς ἰδιοσυγκρασίας αὐτοῦ.

Ἡ ἀνατροφή ἦν ἐν τῇ νεαρᾷ αὐτοῦ ἡλικίᾳ ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος ἔλαβεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἥτο λίαν ἐπιμεμελημένη· θὰ ἔλεγέ τις ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ οἶονεὶ προαισθανόμενοι τὸ μέγα στάδιον ὅπερ ἔμελλε νὰ διατρέξῃ μίαν ἡμέραν ὁ υἱὸς αὐτῶν, ἐφρόντισαν ἐγκαίρως ὅπως ἐκμάθωσιν αὐτῷ ἀπάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, μὴ ἀμελήσαντες οὐδ' αὐτῆς τῆς κλασσικῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας.

Ἡ Σάμος ὑπῆρξεν ἡ πρώτη χώρα ἐν ᾗ ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος ἐπεδείξατο τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτῷ σύνεσιν καὶ πολῦτιμον αὐτοῦ ἱκανότητα. Νεαρὸς, νεαρότατος τὴν ἡλικίαν, ἀπεστάλη παρὰ τῆς Ὁθ. Αὐλῆς κατὰ τὸ 1832 ὡς βοηθὸς τοῦ τότε ἡγεμόνος Σταφάνου Βογορίδου βέη. Ἐν ἔτος δὲ μετὰ ταῦτα ἀντιτίθετο αὐτῷ ἡ γραμματεία τῆς ὑπὸ τῶν πληρεξουσίων τῶν κυβερνήσεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας πρὸς καθυσύχασιν τῆς νήσου ἀποτελουμένης ἐπιτροπῆς. Ἐν τούτοις αἱ πρὸς τοῦτο ἐνέργειαι τῶν εὐρωπαϊκῶν πληρεξουσίων οἰκτρῶς ἐναυδάγησαν, ὅ,τι δὲ δὲν κατώρθωσαν οἱ δεξιοὶ οὗτοι εὐρωπαῖοι διπλωμάται, κατώρθωσεν μόνος ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ αὐτοῦ πνεύματος· κατὰ δὲ τὸ 1834, ὁ Μουσοῦρος ἐπέφερε τὴν ἐντελῆ εἰρηνοποίησιν τῆς νήσου, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης αἱματοχυσίας. Ἡ Ὁθ. Κυβέρνησις ἀμοίβουσα τοὺς ἀγῶνας οὓς πρὸς τοῦτο κατέβαλεν ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος, προήγαγεν ἀμέσως αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα ἡγεμόνος τῆς Σάμου καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὸ ἐπισφαλὲς καὶ λεπτὸν ὄντως ἔργον τῆς διοικη-

τικῆς ἀναδιοργανίσεως τῆς νήσου. Ἐπὶ πέντε ἔτη διηύθυνε τὴν Σάμον μετ' ἐπιτυχίας τοιαύτης, ὥστε μέχρι σήμερον, καίτοι πολλοὺς ἄλλους ἔσχεν ἡ νῆσος αὐτὴ ἡγεμόνας, οἱ Σάμιοι μετ' εὐλαχρινούς καὶ ἀνυποκρίτου σεβασμοῦ ἀναφέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ Κωστάκη Μουσούρου.

Ἐκτιμηθεὶς προσηκόντως ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ὁ Κωστάκης Μουσούρος, ἀπεστέλλετο μετὰ ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπανόδου αὐτοῦ (1840) εἰς τὴν θέσιν πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας ἐν Ἀθήναις, ἐνθα καὶ ἐπεδείξατο τὰ πρῶτα ἐκεῖνα στοιχεῖα πολιτικῆς ἱ-

ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ ΠΑΣΣΑΣ.

κανότητος, ἅτινα ἔμελλον ν' ἀναδείξωσιν αὐτὸν μίαν ἡμέραν τὸν δεξιώτερον τῆς Ὁθ. Αὐτοκρατορίας διπλωμάτην. Πάντοτε, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν τότε ἐποχὴν, τὸ ἔργον τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὁθωμανοῦ πρεσβευτοῦ ἦτο λεπτὸν ἅμα καὶ ἐπισημνές, ὁ δὲ κάτοχος τῆς θέσεως ταύτης ἔδει νὰ εὐμοιρῇ συμφυλιωτικοῦ ἅμα καὶ ἐνεργοῦ πνεύματος· ἀμ-

φοτέρων τῶν προσόντων τούτων κάτοχος ὁ Μουσούρος, ἐξεπλήρωσε μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιτυχίας τὰ σπουδαῖα καθήκοντα. Τὰ πολιτικὰ γεγονότα τοῦ 1847 ἐπέφερον τὴν ρῆξιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, μεθ' ἣν ὁ Κωστάκης Μουσούρος ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ διακοπὴ αὕτη τῶν σχέ-

σεων διήρχεσε μόνον ἐπὶ 14 μῆνας. Ὁ δὲ Μουσοῦρος ἐπανῆλθε κατόπιν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ ἐν εἰσέτι ἔτος ἐκπληρῶν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, πρὸς κοινὴν τῶν δύο κρατῶν εὐχαρίστησιν. Ἐν τούτοις ἀνεφάνησαν τότε σπουδαῖοι πολιτικοὶ λόγοι οἵτινες ἀπήτησαν ὅπως ἡ Τουρκία ἀντιπροσωπεύηται ἐν Βιέννῃ ὑπὸ προσώπου κχτέχοντος μεγίστην διορατικὴν ἱκανότητα, πρὸς ἐπίλυσιν διαφορῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων, ἡ δὲ ὑπόληψις, ἥς ἀπήλαυε παρὰ τῷ Διθανίῳ ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος ἦτο τοσαύτη ὥστε ἀπεφασίσθη ὅπως εἰς αὐτὸν ἀνατεθῇ καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ἐντολῆς· οὕτω προσεκαλεῖτο κατεσπευμένως ἔν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Βιέννῃ Αὐτ. Πρεσβείας. Ἐν ἅπασι τοῖς ζητήμασιν, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῷ ἀφορῶντι τὴν ἐπάνοδον τῶν Οὐγγρῶν προσφύγων, ἐπεδείξατο τοσαύτην περίνοιαν, ὥστε ἐφελκύνετο τῆς γενικῆς ἀπάντων τῶν συγχρόνων αὐτοῦ διπλωματῶν ὑπολήψεως.

Μετὰ διετὴ ἐν Βιέννῃ διαμονὴν ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος βέης προσεκαλεῖτο ὅπως ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Λονδίνῳ Αὐτοκρ. Πρεσβείας.

Κατὰ τὸ μακρὸν χρονικὸν διάστημα τῶν εἰκοσθ' καὶ ἐννέα ἐτῶν καθ' ὃ ἡ Α. Ε. ἐκπληροῖ τὰ σπουδαῖα ταῦτα καθήκοντα διεκρίθη πάντοτε ἐπὶ μεγίστῃ διπλωματικῇ περινοίᾳ, κατέδειξε δὲ ὅτι κατέχει τὸ σπάνιον ἀληθῶς πλεονέκτημα τοῦ διασώζειν τὸ παρὰ τῷ ἀγγλικῷ λαῷ γόητρον τῆς Τουρκίας καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἀκροσφαλεστέραις περιστάσεσιν. Ἡ εὐθύτης καὶ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἐξετιμῆθη μεγάλως ὑπὸ τῆς ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας, ἥτις καὶ δὲν ἔλειψε πολυάκις νὰ δηλώσῃ τῷ Σουλτάνῳ ὅτι θὰ ἡσθάνετο μεγίστην λύπην ἂν ἐβλέπεν ἀντικαθιστάμενον τὸν παρὰ τῇ αὐτῇ αὐτῆς γηραιὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Α. Μ. Αἱ μετὰ τῶν μελῶν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ἀγγλίας οἰκογενειακαὶ αὐτοῦ σχέσεις βαίνουνσι μέχρι συγγενικῆς οἰκειότητος· αἱ δὲ θυγατέρες αὐτοῦ εὐρίσκονται πάντοτε σχεδὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις. Δὲν λέγομεν ὑπερβολὴν ἂν εἴπωμεν ὅτι μόνος ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος πασσᾶς ἡδύνατο νὰ κερδίσῃ ἐπὶ τοιοῦτον τὴν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην λαοῦ οὕτωσι ψυχροῦ πρὸς τοὺς ξέ-

νους οἷος ὁ ἀγγλικός. Οἰονδήποτε καὶ ἂν ἦ τὸ ρεῦμα ὅπερ ἐπικρατεῖ παρὰ τῇ δημοσίᾳ τῆς Ἀγγλίας γνώμη, τουτέστιν εἴτε φιλοτουρκικὸν εἴτε ἀντιτουρκικὸν ἢ τοῦτο, ἡ δημοτικότης τοῦ Μουσοῦρου πασσᾶ οὐδέποτε ἐλαττοῦται, ἀλλὰ εἶναι πάντοτε διὰ τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ τὴν Ἀνασταν αὐτῶν ὁ ἐκλεκτός ἐκεῖνος διπλωμάτης ὁ ἀπολαύων τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ, τῆς κοινῆς ὑπολήψεως, τῆς ἀπεριορίστου ἀγάπης.

Κατὰ τὴν εἰς Εὐρώπην κατὰ τὸ 1867 περιοδείαν αὐτοῦ ὁ Σουλτάν Ἀζίζ ἐπισκερθεὶς καὶ τὸ Λονδίνον δὲν ἔλειψε νὰ δηλώσῃ τῷ παρὰ τῇ Ἀνάσσει πρεσβευτῇ Του τὴν εὐλακρινῇ ἐκτίμησιν ἣν πρὸς τὸ ἄτομον αὐτοῦ ἔτρεφεν· εἰς ἐνδειξιν δὲ τῆς μεγίστης Αὐτοῦ εὐαρεσκείας προήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα Μουσοῦρου καὶ Βαζύρου μετὰ τοῦ τίτλου Πασσᾶ Αἱ ὑπηρεσίαι ἃς κχτὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρέσχε τῇ κυβερνήσει αὐτοῦ ὁ Μουσοῦρος πασσᾶς εἰσὶ πράγματι πολύτιμοι· δὲν διαστάζομεν δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ θέσις τῆς ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας θὰ διατελεῖ εἰς πολὺ βελτίω θέσιν ἐκείνης ἣν διατελεῖ σήμερον ἂν οἱ κατὰ καιρὸν ὑπουργοὶ τῆς Ἑφ. Πύλης ἐλάβανον ὑπὸ σπουδαιοτέραν ἐποψίν τὰς συμβουλὰς καὶ συστάσεις ἃς ὁ νοήμων καὶ προβλεπτικός οὗτος πολιτικός δὲν ἔπαυσεν ἀπευθύνων αὐτοῖς. Κατὰ τὴν πρό διετίαν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν διαμονὴν τοῦ ἡ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος ἐκτιμῶν τὴν ἐκτακτον αὐτοῦ ἱκανότητα καὶ πολύτιμον αὐτοῦ πείραν προσέφερε τῇ Α. Ἐξοχότητι τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργείου, πλὴν ὁ Μουσοῦρος πασσᾶς μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν μετριοφροσύνης παρεκάλεσε τὴν Α. Μ. ὅπως τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον ἐμπιστευθῇ εἰς χεῖρας στιβαρωτέρας τῶν ἑαυτοῦ. Εἰς ἀμοιβὴν δὲ τῶν πολυετῶν αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν ἡ Α. Μ. Χαμητ ὁ Β. ἀπένευμεν αὐτῷ τὸ ἰσόβιον ἀξίωμα τοῦ Γερουσιαστοῦ.

Συνεπεία τῆς ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπιβλήουσας πολιτικῆς μεταβολῆς ἡ Ἑφ. Πύλη ἐκινεῖ ἀναγκαιὸν ὅπως προσκαλέσῃ ἐνταῦθα τὸν Μουσοῦρον πασσᾶν ὅπως διαφωτίσῃ αὐτὴν περὶ τῆς πορείας ἣν ἡ κυβέρνησις τῆς Α. Μ. ὀρεῖται νὰ τραπῇ ἐν ταῖς κρίσεσιν δι' αὐτὴν ταύταις περιττά-

σεσιν. Ἀπὸ ἐνὸς δὲ ἡδὴ καὶ ἐπέκεινα μηνὸς ἡ Α. Ε. διαμένει ἐν Κωνσταντινουπόλει.

* *

Ὁ Μουσοῦρος παστᾶς ἐνυμφεύθη κατὰ τὸ 1839 τὴν πριγκηπέσσαν Ἄνναν, θυγατέρα τοῦ πρίγκηπος Στεφάνου Βογορίδου βέη, διατρέχουσιν τότε τὸ 20 ν ἀκριβῶς ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Συνέζησε δὲ μετ' αὐτῆς ἐν πληρεστάτῃ ὁμονοίᾳ ἐπὶ ὁλόκληρα 29 ἔτη. Ὁ δὲ θάνατος αὐτῆς ἐπλήγωσε καιρίως τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἡ λύπη δὲ αὕτη θὰ κατέστρεφε τὸν βίον τοῦ γηραιοῦ διπλωμάτου ἂν μὴ ἤρúετο παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν ἐκ τῆς πρὸς τὰ τέκνα αὐτοῦ τρυφερᾶς ἀγάπης καὶ ἀπεριόριστου φιλοστοργίας. Ὁ θάνατος τῆς πριγκηπέσσης συζύγου του ἐπροξένησε γενικὴν ἐν Ἀγγλίᾳ κατάπληξιν διὰ τὸ αἰφνίδιον ὅλως καὶ σπαρακτικὸν αὐτοῦ. Ὁ Σουλτάν Ἀζίζ διέτριβεν ἐν Λονδίνῳ· λαμπραὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐορταὶ ἐδίδοντο πρὸς τιμὴν τοῦ ξενιζομένου Μονάρχου. Ἡ ἐν Λονδίνῳ πρεσβεία τῆς Ὑψ. Πύλης ἐδίδετο χορὸν πρὸς τιμὴν τῆς Α. Μ. Ἡ νύξ ἐκείνη, ἐν ᾗ τὸ μέγαρον τοῦ Μουσούρου παστᾶ ἠκτινοβόλει ἐκ πολυτελείας καὶ λαμπρότητος, ἐπέπρωτο φεῦ· νὰ ᾗ ἡ τελευταία διὰ τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ σύζυγον, τὴν ἀτυχῆ πριγκηπέσσαν Ἄνναν. Προσβληθεῖσα ὑπὸ σφοδρᾶς καρδιακῆς νόσου ἀπεθίωσε τὴν ἰδίαν νύκτα ἐν τῷ μέσῳ σπαραξικαρδίου ἀγωνίας, ἐγκαταλειπούσα ἀπαρηγόρητον πένθος ἀπασιν τοῖς γνωρίσασιν τὰς ἐκτάκτους αὐτῆς ἀρετάς.

Κλείοντες τὴν βραχεῖαν ταύτην τοῦ σπουδαίου ἀνδρὸς βιογραφίαν, δὲν ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνης τοῦ κλεινοῦ τούτου διπλωμάτου εἰμὴ, ὅτι ἐν ταῖς κοινωνικαῖς καὶ ὑψηλαῖς συναναστροφαῖς ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος παστᾶς ἀποτελεῖ τὸν τύπον γνησίου καὶ ἀληθοῦς εὐπατρίδου· ἡ δὲ προστασία ἦν ἐννοεῖ νὰ χορηγῇ εἰς πᾶσαν πάσχουσαν ὑπαρξιν καὶ ἐν γένει ἡ πρὸς τὸ ἀγαθοεργεῖν διάθεσις αὐτοῦ ἐστὶ παραδειγματικὴ καὶ παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Τοιοῦτος λοιπὸν ἡ Α. Ε. Ο ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ ΠΑΣΤΑΣ, ὁ δημοφιλὴς τῆς Ὑψ. Πύλης παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ Λονδίνου πρεσβευτής.

— — —

Η ΧΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΧΙΟΙ

—ο—

Γράφων περὶ Χίου ἐν τῷ ἑκτῷ τεύχει τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ἠθέλησα νὰ φανῶ ὀλίγον ποιητικὸς· ἡ ἀναπόλησις τῆς μαγευτικῆς τῆς νήσου ταύτης ἀτμοσφαίρας ἐπέφερεν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἐγκεφάλου τὸ ἀποτέλεσμά της· ἡ θαυμασία ἐκείνη εὐωδία τῶν ἰάσμων καὶ τῶν πορτοκαλλέων ἀναζωογονεῖ καὶ ἀνυψοῖ μέχρις ἐκστάσεως τὸ πνεῦμα καὶ αὐτοῦ τοῦ ψυχροτάτου καὶ ἀπαθεστάτου πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως θνητοῦ, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπορροφᾷ διὰ πάσης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του τὴν θεῖαν ἐκείνην αὔραν, ἀδιαφορῶν ὅλως ἂν ἡ ἀπορρόφησις αὕτη ἐπιφέρῃ εἰς τὸ πνευμονικὸν αὐτοῦ σύστημα ἑλαφρὰν ἐξασθένησιν ἣτις ἐξασφαλίζει διὰ τὸν ἀτυχῆ ἐκεῖνον βραδὺν μὲν πλὴν βέβαιον ἐκ φθίσεως θάνατον.

Ἀφῶμεν καὶ ταῦτα. Δὲν θὰ ἦμαι ἐγὼ ὁ πρῶτος ὅστις θὰ εἴπω ὅτι παραλογίζεται κάποτε καὶ ἡ ἐπιστήμη. Εὐρέθησαν ἐπιστήμονες οἵτινες διὰ πάσης τῆς σεβαστῆς αὐθεντείας των ὑπεστήριξαν ὅτι τὸ ἀναπνεῖν τις διαρκῶς ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα πεπληρωμένον ἐκ τῆς εὐωδίας τῶν ἀνθέων ἐπιφέρει βεβαίαν φθίσιν· ἐν τούτοις ἡ ἐκ τῶν κήπων τῆς Χίου ἀναπεμπομένη εὐωδία μεταδίδεται καθ' ἅπασαν τὴν περιοχὴν τῆς νήσου· κατὰ τὰς ἀποφάνσεις δὲ τῶν βαθυπωγόνων τούτων ὁπαδῶν τῆς ἐπιστήμης οἱ Χῖοι ἔδει νὰ ᾤσιν ἅπαντες σχεδὸν ἐξησθενισμένοι, καχεκτικοί, φθισικοί, ὥς ἀναπνέοντες πάντοτε τὸν πλήρη τῶν φονικῶν τῶν ἀνθέων μορίων ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα· ἐν τούτοις—μὴ πρὸς κακοφάνισμὸν τῶν λοιπῶν κατοίκων—οἱ Χῖοι ἀποτελοῦσι τὸν ζωηρώτερον καὶ ἐνεργητικώτερον τοῦ Ὁθ. κράτους πληθυσμὸν, δύνανται δὲ νὰ εἴπωσι τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο «πάσχομεν ἐκ πληθώρας ὑγείας.»

* *

Σεβόμενος τὸ εὐερέθιστον τῆς κατηγορίας ἐκείνης τῶν συνδρομητῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου, οἵτινες καταδικάζουσιν ἀπηνῶς πᾶσαν ἐκ τοῦ προκειμένου θέματος παρέκβασιν, ἐπανέρχομαι εἰς τὴν προσφιλῆ Χίον καὶ τοὺς προσφιλεστέρους Χίους, χωρὶς νὰ λείψω ἐν τούτοις νὰ παρακα-

λέσω τούς σοβαρούς τούτους ὅπως μὲ ἀξιῶσιν τῆς συγγνώμης των, ὅποτε ἡ κατάρτος αὕτη ρύμι τοῦ λόγου μὲ ἀναγκάσει ἐκόντα ἄκοντα νὰ ποιήσω μικράς τινάς ἐκ τῆς σιδηρᾶς τοῦ θέματος μου γραμμῆς ἐκτροχιάσεις, αἵτινες ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἐπιφέρουν εἰς τὰς στήλας τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ὀλιγωτέραν βλάβην παρ' ὅσην ἐπιφέρουσι τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως ἐκεῖνα κρούσματα ἐπὶ τῶν σιδηρῶν τῆς Ρωμυλίας καὶ Ἀνατολῆς.

* *

Καθιστάμενος σπουδαιότερος καὶ ἐπιλαμβανόμενος τοῦ θέματος μου δὲν διστάζω νὰ εἶπω ὅτι οἱ Χῖοι ὑπὸ τὴν ἐποψὶν λαοῦ ἐγκαταλελειμμένου εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις ἐπιτέλεσαν πράγματι ἔργα ἄξια εὐκρινούς θαυμασμοῦ. Ἄν οἱ Χῖοι παρουσιάζουν σήμερον πρόοδον οὕτως καταπληκτικὴν καὶ ἥτις τοσοῦτον εὐχάριστον καὶ ζωηρὰν ἐπροξένησε καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἐπισκεφθέντα τὴν νῆσον αὐτῶν ἐκπληξιν, ἂν τὰ τέκνα αὐτῶν ἀφ' ἑτέρου κατέστησαν οἱ πλουσιώτεροι. Ἐλθντες κεφαλαιούχοι καὶ ἔμποροι τῆς ὑψηλίου, τοῦτο ὀφείλεται ἀπλούστατα εἰς τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν ἐνεργητικότητα, οὐδεὶς δὲ φρονῶ ὑπάρχει ὁ ἀρνούμενος ὅτι ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐποψὶν ὁ λαὸς οὗτος ἀποτελεῖ παράδειγμα ἄξιον παντός θαυμασμοῦ καὶ πιστῆς ἀπομιμήσεως.

Δὲν ἐννοῶ νὰ ἀρνηθῶ ὅτι οἱ Χῖοι ἠτύχησαν ὅπως τὸ ἔδαφος τῆς νήσου αὐτῶν παρουσιάζῃ ἐξαιρετικὴν γονιμότητα, κατέχει δὲ καὶ τὸ μονοπώλειον τῆς παραγωγῆς ἐνὸς τῶν ἀναγκασιότατων εἰδῶν, τῆς μαστίχης, πλὴν δὲν λησμονῶ ἐπίσης ὅτι ὑπάρχουσι πλεῖστα χωρὰ τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορίας, αἵτινές εἰσιν ἐπίσης λίαν γόνιμοι καὶ ὧν ὅμως οἱ κάτοικοι ἀποθνήσκουσι σήμερον ἐκ πείνης, ὀλόκληρα δὲ χωρία παρουσιάζουσι τὸ φρικτῶδες θέαμα λαοῦ ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ μέσων ὑπάρξεως, καὶ ἐν τῇ φρικτωδεστέρᾳ διατελοῦντος ἀπογνώσει.

Ἡ Χῖος παρουσιάζει τὸ εὐάρεστον θέαμα λαοῦ ἐγκαταλελειμμένου εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις καὶ τὰ πάντα εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὀφείλοντος δραστηριότητα. Ἡ ναυτηλία τῆς νήσου ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον παράγοντα τῆς ὀλικῆς αὐτῆς εὐ-

μερίας· ὁ Χῖος ἐκεῖνος πλοίαρχος, ὁ μετὰ γῆρας τὴν ὄψιν, ὃν βλέπετε ἀπλοῖκῶς μετ' ὁμῶν συνδιαλεγόμενον περιῆλθε διὰ τοῦ πλοίου αὐτοῦ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου αὐτῆς ἄκρου· συνῆψεν ἐμπορικὰς σχέσεις—οἱ Χῖοι πλοίαρχοι εἰσὶ συνάμα καὶ ἔμποροι—μετὰ διαφόρων στοιχείων καὶ κατέχει ἐπὶ παντός ἐμπορικῷ ζητήματι πείραν δι' ἧς γνωρίζει νὰ ἀμύνηται κατὰ τῶν περιπετειῶν τῆς τύχης. Οἱ ἐνεργητικοὶ οὗτοι θαλασσινοὶ τυγχάνουσι πάντοτε σχεδὸν τῆς ὀλικῆς ὑποστηρίξεως τῶν κεφαλαιούχων τῆς νήσου· πλὴν ἡ ὑποστήριξις αὕτη χορηγεῖται αὐτοῖς ὑπὸ τοιούτους ἐπαχθεῖς, ἐπαχθεστάτους ὄρους ὥστε πολλοὶ ὀλίγοι εἰσὶν ἐκεῖνοι ἐκ τούτων οἵτινες κατορθώνουσι νὰ ἐξορλήσωσι τὰς πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτῶν ὑποχρεώσεις των καὶ ἀπαλλάξωσιν ἐαυτοὺς καὶ τὸ πλοῖόν των τῆς φορτικῆς κηδεμονίας ἣν ἐννοοῦν νὰ ἐξασκοῦν ἐπ' ἀμφοτέρων οἱ δανεισταὶ των. Ὑπὸ τὴν ἐποψὶν ταύτην θὰ ἦτο πράγματι εὐτύχημα διὰ τὴν Χιακὴν ναυτηλίαν ἂν αἱ ἐν Χίῳ ναυτικαὶ Τράπεζαι καὶ ἰδίαι ἢ προξάρχουσα τούτων «Ἀρχαγγέλου», ἤδυναντο νὰ ἐπεκτείνωσιν ὅσον τὸ δυνατόν πλεονέκτον τὸν κύκλον τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν καὶ ἀντὶ ἐλαφροτέρων τῶν κεφαλαιούχων τῆς νήσου ὄρων προσέρχοντο εἰς βοήθειαν τοῦ ἐνεργητικοῦ μὲν καὶ μαρτυρικοῦ πλὴν ἀτυχοῦς καὶ δυσμοίρου ναυτικοῦ. Μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως ἀνέγνωμεν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῷ βραχυτάτῳ μὲν πλὴν περιεκτικωτάτῳ λόγῳ τοῦ δραστηρίου διευθυντοῦ τοῦ «Ἀρχαγγέλου» κ. Ἐπαμεινώνδα Α. Καραβά ὅτι ὁ κύκλος τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τραπεζητικοῦ καταστήματος ὑπέστη ὑπὸ τὴν ὀνωτέρω ἐποψὶν ἐπέκτασιν ἀρκεσύντως ἐπαισθητὴν· ἐπιθυμοῦμεν δὲ νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι διὰ τῆς νοημοσύνης καὶ ἐγνωσμένης τοῦ κ. Καραβά φιλοπατρίας ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς πείρας καὶ ἀποφασιστικότητος τῶν τῶν διοικητικῶν συμβούλων τῆς ἐν λόγῳ Τραπεζῆς ἀποτελούντων μελῶν τὰ αὐτὰ καὶ σπουδαιότερα θὰ ἐχῶμεν νὰ ἀναγράψωμεν καὶ κατὰ τὸ προσεχές ἔτος περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ χρησιμοτάτου τούτου διὰ τὴν Χῖον τραπεζητικὴν καθιδρύματος. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, καὶ ὅπως μὴ ἐληφθῶμεν ἀποκλειστικοί, δὲν δυνάμεθα νὰ

μὴ ἐκπράσωμεν τὴν λύπην ἡμῶν ἐπὶ τῷ ὅτι ἐνῶ
τοσαῦται ὑπάρχουσιν ἐν Χίῳ Ναυτικά· Τράπε-
ζαι μόνον ἢ τοῦ «Ἀρχαγγέλου» λαμβάνει τὴν
ἀληθῶς ἀξιέπαινον φροντίδα τῆς δημοσιεύσεως
ἀπασῶν τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐτησίας αὐτῆς
τραπεζητικῆς διαχειρίσεως.

Κων]πολις 13]25 Ἰουνίου 1880.

Δ. Σ.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

—ο—

ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΤΗΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ.

Ἡ μεγαλοφυΐα τῶν ἐθνῶν διαλάμπει οὐχὶ ἐν
τοῖς ἐκπαιδευτικοῖς καὶ φιλολογικοῖς αὐτῶν κα-
θιδρύμασιν ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν τῇ ἀπλοϊκῇ τοῦ λαοῦ
γλώσσῃ καὶ τοῖς διηγήμασιν αὐτοῦ. Οἱ μῦθοι
τῶν νυμφῶν καὶ τῶν μάγων εἰσὶ τὸ κάτοπτρον
ἐνθα κατοπτρίζεται ἅπας ὁ βίος τοῦ λαοῦ με-
τὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς γοητείας ἐκείνης, ἣν τὸ
καθαρὸν κρύσταλλον προσποιεῖ εἰς τὰ ἀντικείμε-
να. Ἐν αὐτοῖς ἡ διάνοια ἐν τῇ πλήρει αὐτῆς ἐ-
λευθερίᾳ ἐκδηλοῖ ὑπὸ διαφόρους εἰκόνας τὰ αἰ-
σθητά καὶ τὰς ὁρμὰς τοῦ λαοῦ. Διὰ ταῦτα τὰ
δημῶδη ἄσπρα, οἱ βίοι τῶν ἁγίων πατέρων ἐκ
τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ καὶ οἱ μῦθοι εἰσιν ἀντι-
κείμενον σπουδαίας καὶ ἐμβριθοῦς μελέτης. Ἡ
ἐπιστήμη τὰς πλείστας αὐτῆς ἀνακαλύψει ὁ-
φείλει κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν,
οἵτινές εἰσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἔρεισμα τῆς ἱστο-
ρίας. Διὸ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ πάντες
οἱ φιλόλογοι ἐπισταμένως καὶ ἰδιαζόντως μελε-
τῶσιν αὐτούς. Οὐ μόνον δὲ οἱ λόγιοι τῆς Ἀγ-
γλίας, οἱ τὴν ἐπιστήμην τὸ μόνον αὐτῶν μέλη-
μα ἔχοντες, ἐνασχολοῦνται περὶ τὴν σπουδὴν
τῶν δημῶδων διηγημάτων τῶν διαφόρων ἐθνῶν,
ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς, ὅστις, καίτοι ὑπὸ μυρίων
περικυκλούμενος βιωτικῶν ἀσχολιῶν, οὐ μὴν ἀλ-
λὰ, μετὰ ζήλου καὶ ἐνδιαφέροντος ἀναγινώσκει
τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ συγγράμματα
πρὸς πορισμὸν ὠφελίμου τινὸς γνώσεως.

Οἱ μῦθοι τῶν βορείων λαῶν, ὡς ἐκ τοῦ κλί-
ματος τῶν χωρῶν αὐτῶν, εἰσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
θρηνηδείς καὶ μελαγχολικοί. Παρὰ τοῖς Κροε-
λανδεῖς αἱ περὶ τῆς θητικῆς ἰδέαι εἰσὶ κεκαλυμ-
μέναι ὑπὸ ἀπειλητικῶν εἰκόνων, ἐμπνευστῶν τρό-
μον καὶ φρίκην. Ἐν αὐτοῖς παρουσιάζονται μά-
γοι καὶ γίγαντες μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους, ὁ-

πότε τὸ δίκαιον θριαμβεύει διὰ τῆς βίας.

Ἐν τῇ μέσῃ Εὐρώπῃ καὶ ἰδίᾳ τῇ Γερμανίᾳ,
τῇ Γαλλίᾳ καὶ τῇ μεγάλῃ Βρεττανίᾳ ἡ φαντα-
σία ἐξημεροῦται πῶς, ἡ γυνὴ ἐν ταῖς δημῶδεσιν
ἱστορίαις διαδραματίζει σπουδαῖον καὶ ἐνεργοῦν
πρόσωπον, οἱ μαχηταί εἰσιν εὐγενεῖς καὶ γεν-
ναῖοι, αἱ νύμφαι παρίστανται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον, ὡς θελκτικαὶ καὶ χαρίεσαι ἄνασσαι, ὡς
θρηνῶδεις καὶ περιπαθεῖς ἐράστριαι, ὑπηρετού-
μεναι καὶ παραμυθούμεναι ὑπὸ προστατευτικῶν
πνευμάτων. Ἐν αὐτοῖς ἡ ἰδέα τοῦ ὑπερτάτου
καλοῦ καὶ ὠραίου θέλγει τὴν καρδίαν καὶ τὸν
νοῦν, γυναῖκες καὶ ἄνδρες, νύμφαι καὶ δράκον-
τες παρίστανται ὡς ζῶντες διὰ τὴν δόξαν μόνον
καὶ τὸν ἔρωτα τῆς дуάδος ταύτης τῶν ἰδεῶν.

Ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ, τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἰδίως τῇ Σι-
κελίᾳ ἕτερα ἦθη καὶ ἔθιμα χαρακτηρίζουσι τοὺς
κατοίκους, οἵτινες ὑπὸ τῶν κατὰ διαφόρους ἐπο-
χὰς κατακτησάντων τὰς χώρας αὐτῶν, τῶν ἀρ-
χαίων δηλονότι Ἑλλήνων, τῶν Ἀράβων καὶ τῶν
Καθολικῶν ἐκπολιτισθέντες, διατηροῦσιν εἰσέτι
ἕξεις τινὰς καὶ σημεῖα τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν πο-
λιτισμοῦ. Αἱ νύμφαι, ἅς ἀποκαλοῦσι *fati*, ὁμοιά-
ζουσι λίαν πρὸς τὴν Μοίραν. Οἱ δὲ ἐν τοῖς μύ-
θοις παρουσιαζόμενοι μάγοι, ἧ οἱ ὑποκρινόμενοι
τὸ πρόσωπον αὐτῶν, εἰσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
ἅγιοι καὶ ὑπερφυσικά ὄντα.

Ὁ δεινὸς περὶ τὴν δημῶδη φιλολογίαν τῆς
Σικελίας διάσημος Ἰταλὸς Καθηγητὴς Κ. G.
Pitrè ἐποίησατο ἱκανὰς συλλογὰς ἐκ τῶν μύθων
αὐτῶν, αἵτινες, ἂν καὶ δὲν μετεφράσθησαν εἰσέ-
τι εἰς ἑτέραν γλῶσσαν, εἰσιν ὁμῶς ἐντελέσταται
πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν ἐπιδιώκει ὁ συγγραφεὺς.
Περιέχουσι πλείονα τῶν ἑκατὸν διηγημάτων,
ὅφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ὠφελίμων καὶ διδακτικῶν.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο τοῦ δόκτορος Pitrè ἐστὶν
ὄντως ἀνεκτίμητος θησαυρὸς διὰ τοὺς περὶ τὴν
γλωσσολογίαν ἀσχολουμένους, καθόσον μάλιστα
ὁ συγγραφεὺς μεταχειρίζεται ἐν αὐτῷ τὴν ἀρ-
χαίαν Σικελικὴν διάλεκτον, ἥτις γέμει λέξεων ἀ-
χρήστων ὅλως τὴν σήμερον.

Τὸ δὲ σύγγραμμα τῆς κυρίας L. Cougenbach
ἐστὶ πλήρες σημειώσεων ὑπὸ τοῦ περιωνύμου
Reinhold Kohler, ἀναγκαιοτάτων διὰ τὴν ἐρμη-
νεύειαν τῆς ὑποκρυπτομένης ἐν τοῖς μύθοις ἐννοί-
ας, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ μὲν διαγράφουσι τὴν
ὁδὸν, ἣν οἱ πρῶτοι ἄποικοι τῆς Σικελίας ἠκολού-
θησαν ἐκ τῆς Ἀσίας ὁρμηθέντες, ἄλλοι δὲ ὑπ-
αινίσσονται, ἐκτὸς τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐξελισσομένου
βραχέως δράματος, καὶ ἕτερα ἱστορικὰ γεγονό-
τα, ἅτινά εἰσι πολλάκις σπουδαιότατα καὶ ὠ-
φελιμώτατα διὰ τὴν ἐπιστήμην.

Προβαίνομεν ἤδη ὅπως ἀναλύσωμεν τρεῖς ἢ

τέσσαρας μύθους τῶν νυμφῶν ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ δόκτορος Πιτρε καὶ ὑποδείξωμεν ὁποῖόν ἐστι τὸ πολῦτιμον τοῦτο σύγγραμμα, μηδὲν ἐκπληττόμενοι πῶς ἐν αὐτοῖς τὸ θεῖον συνδέεται μετὰ τοῦ βεβήλου.

Καὶ πρῶτον παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν ἀκόλουθον περικοπὴν τῆς βιογραφίας τῆς μητρὸς ἢ μᾶλλον τῆς μητρυνῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου περὶ ἧς οὐδὲν γινώσκουμεν ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ ἣτις χαρακτηρίζεται ἐν αὐτῇ ὡς γυνὴ διεφθαρμένη καὶ φίλαυτος:

«Ἡ μόνη καλὴ πράξις καθ' ὅλον τὸν βίον της ἦτο τὸ νὰ δώσῃ ἡμέραν τινα τὴν οὐρὰν προβάτου εἰς τινα πτωχόν. Ἐν τούτοις χάρις εἰς τὰς δεήσεις καὶ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ υἱοῦ της, ὅστις ἐστὶν ὁ φύλαξ τοῦ παραδείσου, ἀπεττάλη ἄγγελος ἐξ οὐρανῶν ὅπως ἀραρπάσῃ αὐτὴν ἐκ τῶν φλογῶν τοῦ ἄδου. Ἐνῷ οὗτος ἀνέστυρεν αὐτὴν ἐκ τῆς καμίνου, αἱ ψυχαὶ τῶν ἐν τῷ ἄδει βασανιζομένων συντρόφων της προσεκαλλήθησαν εἰς τοὺς πόδας της, ἐλπίζουσαι οὕτω τὴν σωτηρίαν των. Ἐπιμὲν δὲ ὁ ἄγγελος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγγύτῃ τὴν βέβηλον ἐπὶ ψυχὴν αὐτῆς τῷ παρῶν σίχσεν αὐτὴ τὴν οὐρὰν ἐκείνην τοῦ προβάτου, ἣτις συνηγόρει ὑπὲρ αὐτῆς. Δυστυχῶς ὁμως ἐν τῇ ἄκρᾳ αὐτῆς φιλαυτία ἀντέστη πρὸς τὰς προσκαλληθείσας εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς ψυχὰς καὶ ἀπέσεισε βιαίως αὐτάς. Τότε ἀμέσως κατέπεσαν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀγγέλου ἐντὸς τῶν φλογῶν τοῦ ἄδου, ἐξ οὗ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐξέλθῃ μηδεμίαν ἄλλην ἔχουσα ἀγαθὴν πράξιν συνηγοροῦσαν ὑπὲρ αὐτῆς.»

Τὸ ὀφειλόμενον σέβας πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ βαπτίσματος συναπτομένην συγγένειαν—τὸ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς *compagnatico*—ἐκφράζεται ἐν τῷ 440ῳ μύθῳ, ἐπιγραφομένῳ: «Οἱ ἀνάδοχοι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου».

«Ἐξῆς ποτὲ ἀνὴρ τις μετὰ τῆς συζύγου του, οὗς μακροχρόνιος φιλία συνέδεε πρὸς τὸν ἀνάδοχον τοῦ τέκνου των. Ὁ ἀνὴρ ἔτυχε ποτὲ νὰ φυλακισθῇ· ὁ δὲ ἀνάδοχος αὐτοῦ, ὅστις ὑπερμέτρως ἠγάπα τὴν σύζυγον τοῦ δυστυχχοῦς φίλου του, συχνάκις ἐπεσκέπτετο καὶ παρεμύθει αὐτὴν ἐν τῇ δυστυχίᾳ της. Μία τῶν ἡμερῶν λέγει πρὸς αὐτὴν: «φιλτάτη μου ἐπεσκέψῃς σήμερον τὸν σύζυγόν σου;» «Ὁχι, τῷ ἀπεκρίθη, θέλετε νὰ ὑπάγωμεν ὁμοῦ πρὸς ἐπίσκεψίν του;» Καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησαν. Καθ' ὁδὸν ἠγόρασαν ὑπερμεγέθη πέπωνα—καθότι τότε ἦτο ἡ ὥρα τῶν ὀπωρῶν—ἵνα προσφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὸν δυστυχῆ δεσμώτην. Ἀλλ' οἱμοὶ! . . . ὁ ἀνθρώπος ἐπλάσθη ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος! . . . Ὁ ἀνάδοχος καὶ ἡ ἀνάδοχος δυσηρέστησαν τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βα-

πτιστὴν, τὸν ὑπέρμαχον τοῦ μυστηρίου τούτου, τὸν ἄγρυπνον φύλακα τῆς ὑπὸ τοῦ βαπτίσματος συναπτομένης συγγενείας! Ὁ Ἅγιος οὗτος δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἀφίνουσι νὰ διαπράττωνται ἀτιμωρηταί τοιαῦται ἀσελγειαί! Ἀμ' ὡς ἔκοψαν τὸν πέπωνα. . . Φρίκη! . . . περιεῖχε κεφαλὴν κεκομμένην! . . . ἦτο ἡ κεφαλὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἣτις παρεισέδυσεν ἐν αὐτῷ, ἵνα ἐλέγξῃ τοὺς δύο ἀναδόχους διὰ τὸ ἀμάρτημά των, καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀσελγειαν τῶν σχέσεων αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ δυστυχχοῦς ἐκείνου ἀνδρός. Ὁ δεσμοφύλαξ κατήγγειλε πάραυτα τὸ γεγονός τοῦτο εἰς τοὺς δικαστάς, οἵτινες τὸν μὲν δεσμώτην ἠλευθέρωσαν, τοὺς δὲ ἐνόχους κατεδίκασαν εἰς ἱερόδιον φυλάκισιν.»

Καίτοι πως, ὁ 449ος μῦθος ἐστὶ σκοτεινός, ἡ ὑποκρυπτομένη ὁμως ἐν αὐτῷ ἐννοία ἐστὶν ἀκούστως εὐάρεστος, πλουσία καὶ ὠφέλιμος διὰ τὴν ἱστορίαν:

«Μία τῶν ἡμερῶν ἅμαξά τις διήρχετο διὰ μονήρους ὁδοῦ· ἐνῷ δὲ οἱ ἵπποι αὐτῆς ἔτρεχον ὀρμαίως, εἰς τῶν τροχῶν της ἐβυθίσθη ἐντὸς τοῦ ἰδάρους. Ἀφοῦ ὁ ἁμαξηλάτης μετὰ μεγίστου μόχθου ἠδυνήθη νὰ ἐξαγάγῃ τὸν τροχόν, μετ' ἐκπλήξεως παρατήρησεν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ τροχοῦ ἀνοιχθείσης ὁπῆς βαθυτάτης ὑπόγειον διόδον. Οἱ δὲ τῆς διόδου ἐκείνης διαβαίνοντες, ἰδόντες τοὺς ἐκ τῆς χαινούσης ἐκείνης ὁπῆς παρατηροῦντας, ἀνέκραξαν:—Τίς θὰ τολμήσῃ νὰ καταβῇ ἐνταῦθα;—Ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὁ ἁμαξηλάτης.—Ἀφοῦ δ' ἔδεσαν αὐτὸν οἱ σύντροφοί του δι' ἰσχυροῦ σχοινίου τὸν κατεδίδασαν ἐντὸς τῆς ὁπῆς. Ὅτε ἐφθασεν εἰς τὸ βάθος ὁ Μ. Φραγκῆς—οὕτω ὠνομάζετο ὁ ἁμαξηλάτης ἐκεῖνος—ἀπήντησε θύραν, ἣν ἀνοίξας, εἰσῆλθεν ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς σιθούσης, ἐνθα ὑπῆρχε τράπεζα μετὰ χάρτου, μελάνης καὶ γραφίδων. Πλησίον τῆς τραπέζης ἐκάθητο ἀνὴρ ἀκίνητος, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους ἐπὶ γεγραμμένου χάρτου, δὴ ἀκαταπαύστως ἀνεγίνωσκεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, μηδὲν ταραχθεὶς ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἁμαξηλάτου. Ὁ Μ. Φραγκῆς, ὅστις ἦτο τολμηρὸς καὶ γενναῖος, πλησιάσας ἠρώτησεν αὐτόν:—Τίς εἶσθε;—Ἀλλ' ἐκεῖνος προσποιεῖτο ὅτι δὲν ἤκουεν καὶ ἐξηκολούθει ἀναγινώσκων. Ὁ ἁμαξηλάτης ἐπανέλαβε τὴν ἐρώτησίν του, ἐκεῖνος ὁμως οὐδεμίαν καὶ πάλιν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν ἀπάντησιν. Ὁ ἁμαξηλάτης ἐπανέλαβε καὶ αὖθις τὴν ἐρώτησίν του. Τότε πλέον ἀπαντᾷ πρὸς αὐτόν:—Στρέφον τὰ νῶτά σου καὶ ἀπαίρεσον τὸν χειτῶνά σου, διὰ νὰ γράφω ἐπ' αὐτῶν τὸ ὄνομά μου. Ὅταν δὲ ἐξέλθῃς ὑπάγε πρὸς τὸν Πάπαν, δεῖξόν αὐτῷ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ γράφω καὶ πρό-

σεξον καλῶς μήτοι ἕτερός τις ἀναγνώσῃ αὐτό.»

«Ὁ Μ. Φραγκῆς ἐξεπλήρωσε τὴν διαταγὴν του καὶ ὁ μυστηριώδης ἐκεῖνος ἀνὴρ ἔγραψε λέξεις τινὰς ἐπὶ τῶν γυμνῶν αὐτοῦ νώτων. Ἀφοῦ δὲ ἐνεδύθη τῷ ἀπηύθυνε καὶ ἑτέραν ἐρώτησιν: — Διατί μένετε ἐνταῦθα; Ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν τῷ ἀπεκρίθη πλέον, ἐπαναλαβὼν ὡς πρότερον τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ χάρτου καὶ προσποιούμενος ὅτι δὲν ἤκουεν. Ὁ ἀμαξηλάτης ἠναγκάσθη τότε νὰ σημάνῃ εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς ὁπῆς ἀναμένοντας αὐτὸν, οἵτινες καὶ τὸν ἐξήγαγον ἐξ αὐτῆς. Ὅτε ἐξῆλθεν οἱ σύντροφοί του δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν, καθότι ἡ μὲν κόμη του εἶχε γίνῃ κατάλευκος τὸ δὲ πρόσωπόν του ἔφερε χαρακτῆρας ἐννενηκοντούτου τὴν ἡλικίαν γέροντος. Ἄμυ δὲ μετὰ πολὺ ἀνεγνώρισαν αὐτὸν, ἤρξαντο ἅπαντες ὁμοῦ ἀνακράζοντες: — Τί εἶναι; . . . Τί συνέβη; — Τίποτε, τίποτε, τοῖς ἀπεκρίθη ὁ ἀμαξηλάτης, ὁδηγήτατέ με εἰς τὸν Πάπαν, θὰ τῷ διακοινώσω σπουδαῖόν τι. Ὁδήγησαν τότε αὐτὸν οἱ σύντροφοί του εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου διηγήθη εἰς τὸν Πάπαν πᾶν ὅ,τι εἶδεν. Ἀκολουθῶς ἀραιρεῖ τὸν χειτῶνά του καὶ στρέψας πρὸς αὐτὸν τὰ νῶτα τοῦ λέγει: — Τί ἀναγινώσκει ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης; ὁ Πάπας ἀνέγνωτε τὰς ἐξῆς λέξεις: *Εἶμαι ὁ Πιλάτος*. Ἀκούσας τὰς λέξεις ταύτας ὁ δυστυχὴς ἀμαξηλάτης ἔμεινεν ἐκπληκτος ἐκ τοῦ τρόμου του. Ἐκτοτε δὲ λέγεται, ὅτι ὁ Πιλάτος κατεδικάσθη νὰ ζῇ ὑπὸ τὴν γῆν καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ ἐπανειλημμένως καὶ ἀκαταπαύστως ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς λυχνίας τινος τὸ ἔγγραφον τῆς καταδίκης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἰδίαις χερσὶν ἔγραψεν, μὴ δυνάμενος ν' ἀνυψῶσθαι τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπεράνω τοῦ χάρτου.

Αὕτη ἐστὶν ἡ ἱστορία τοῦ Ποντίου Πιλάτου, ὅστις ἔνεκα τῆς ὀλιγορίας καὶ ἀπαθείας, ἣν ἐπεδείξατο ἐπὶ τῇ καταδίκῃ καὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Σωτῆρος, οὔτε ἐσώθη, οὔτε κατεδικάσθη εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν.»

Ὁ 61ος μῦθος τῆς συλλογῆς τοῦ δόκτορος Πιτρὲ ἐστὶ κυρίως μῦθος τῶν νυμφῶν. Ἐκ πρώτης ὀφείως ὁ ἀναγνώστης νομίζει, ὅτι ἡ κυρία αὐτοῦ ἐννοιά ἐστὶν ὁ θρίαμβος τοῦ ἀγαθοῦ ἐναντίον τοῦ κακοῦ, ἡ αἰώνιος αὕτη ἠθικὴ ἰδέα, ἣτις διαλάμπει πάντοτε ἐν τοῖς δημώδεσι διηγήμασιν. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐννοια αὐτοῦ, ὡς ἐκ τῶν μερικοτήτων, καθίσταται πῶς σκοτεινὴ, ἕκαστος δὲ δύναται νὰ ἐξηγήσῃ αὐτὴν διαφόρως:

Ἄ' Ὑπῆρχε ποτὲ νέος ὀνομαζόμενος Ροζτιλλοῦν, ὅστις εἶχε μικρὰν ἀδελφὴν ὀνόματι Πιππίνα. Ὅτε αὕτη συνεπλήρωσε τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς, ἡ μήτηρ προσεκάλεσε τέσσαρας *fati* — νύμφας — ἵνα ὀρίσωσι τὴν τύχην τῆς θυγα-

τρός τῆς. Αὗται προεταίμχταν πρὸς τοῦτο τέσσαρα πλακούντια καὶ ἔπεμψαν αὐτὰ εἰς τὴν ἀρτοποιὸν ὅπως παρασκευαθῶσι καλῶς διὰ τοῦ κλιβάνου. Ἡ ἀρτοποιὸς ὅμως δελεασθεῖσα ὑπὸ τῆς εὐωδίας κατεβρόχθισε τὸ ἐν τῶν πλακούντιων ἐκείνων, ὅπερ ἀντεκατέστησε δι' ἑτέρου παρασκευασθέντος δι' εὐτελοῦς ἀλεύρου καὶ διαφόρων ἄλλων ὑλῶν. Τὴν ἐπιστῶσαν αἱ νύμφαι προτέρερον τὰ πλακούντια αὐτῶν πρὸς τὴν νέαν κόρην, ἡ μὲν πρώτη προταγορεύσατὰ αὐτῇ τάδε: — Σὲ προικίζω μὲ κόμην, ἐξ ἧς, ἐόπαν κτενίζεσαι, θὰ πίπτουν μαργαρίται. — Ἡ δευτέρα προσέθετο: — Σὲ προικίζω δι' ἀπαραμίλλου καλλονῆς. — Καὶ ἡ τρίτη: Καὶ ἐγὼ σὲ προικίζω μὲ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ παράγῃς καθ' ἀπάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους σῦκα, βερίκοκκα καὶ βύσσικα. — Ἡ δὲ τετάρτη ἄμ' ὡς ἐγερθεῖσα ἐπρόφερε τὰς λέξεις: — *Io ti infatu* — Σὲ προικίζω κτλ. καὶ ἠθέλησε νὰ κόψῃ τὸ τελευταῖον πλακούντιον εἰς δύο, μικρὸν τεμάχιον ἄνθρακος, ὅπερ ἐξ ἀπροσεξίας εἶχε μείνει ἐντὸς αὐτοῦ, ἐπήδησεν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς νύμφης καὶ ἐξώρυξε τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς. Ἡρξάτο τότε αὕτη νὰ κατακραυγάζῃ κατ' αὐτῆς ἔνεκα τῆς δυστυχίας, ἧς τῇ ἐγένετο παραίτιος καὶ νὰ καταράται τὴν τύχην τῆς νέας, ἐπιπροσθεῖσα: Εἴθε ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου νὰ μεταμορφωθῇ εἰς μαύρην ἔχιδναν! ἐπὶ τούτοις αἱ νύμφαι ἐξηφανίσθησαν.

Οἱ γονεῖς τότε τῆς νέας κόρης ὅπως διαφυλάξωσι τὴν θυγατέρα των ἐκ τῆς ἀρᾶς ταύτης τῆς νύμφης ἔκλειον αὐτὴν ἀπὸ πρωίας μέχρις ἐσπέρας ἐντὸς σκοτεινῆς αἰθούσης. Ἡλικιώθη ὅθεν ἐντὸς τοῦ σκότους καὶ ἔγεινε τοσοῦτον ὠραία, ὥστε ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποῖου διετέλει ὁ ἀδελφός τῆς Μπουρτιλλοῦν, ἀκούων νὰ ἐκθειάζωσι τὴν καλλονὴν τῆς, ἠράσθη αὐτῆς καὶ ἐζήτησε παρὰ τῶν γονέων τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς των. Ἀνεχώρησεν οὕτω ἐκ τῆς πατρικῆς τῆς ἐστίας διὰ τοὺς Παρισίους συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς καὶ κυρίας τινος τῆς τιμῆς, ἣτις ὅμως πρὸς δυστυχίαν τῆς νέας ἦτο πανουργὸς καὶ δοξομανὴς. Ὅτε δὲ καθ' ὁδὸν ἤρχιζε ν' ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος, προσποιηθεῖσα ὅτι ἐθερμαίνεται, ἀνέσυρε τὴν μίαν ἄκραν τοῦ παραπετάσματος τῆς ἀμάξης ἐφ' ἧς συνεταξείδευε μετὰ τῆς Πιππίνας καὶ ἄκτις τις τοῦ ἡλίου εἰσέδυσεν ἐν αὐτῇ. Ἡ Πιππίνα πάραυτα μετεμορφώθη εἰς μαύρην ἔχιδναν καὶ ἐπήδησεν ἐκ τῆς ἀμάξης εἰς τὸν βασιλικὸν κήπον, ὅστις ἦτο πλητὶον αὐτῶν, ἔρπουσα ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Μπουρτιλλοῦν ἔμεινε τότε ἐκπληκτος ὑπὸ λύπης καὶ φόβου συνάμα οὐ μόνον διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀδελφῆς του ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐγνώριζε τί νὰ εἴπῃ εἰς τὸν

βασιλέα, ὅστις ἡτοιμάζετο διὰ τοὺς γάμους. Ἐν τοιαύτῃ εὐρισκόμενος ἀμηχανία κατεπείσθη ὑπὸ τῆς ἐπιβούλου ἐκείνης γυναικὸς ὅπως παρουσιάσῃ αὐτὴν ὡς τὴν ἀδελφὴν του εἰς τὸν βασιλέα· οὕτω διὰ τῆς πανουργίας καὶ τοῦ δόλου τῆς κατώρθωσε νὰ γίνῃ βασίλισσα.»

Ἄλλ' ὅμως ἡμισυρὰ αὕτη γυνὴ δὲν ἤρκεσθη μόνον εἰς τοῦτο· διὸ καὶ προσεπάθει διὰ παντοίων μέσων ὅπως καταστρέψῃ καὶ τὸν Μπουρτιλλοῦν, οὗτινος οἱ προπετεῖς λόγοι ἠδύναντό ποτε νὰ βλάψωσιν αὐτήν. Ἡνάγκαζε λοιπὸν τὸν βασιλέα νὰ δίδῃ εἰς αὐτὸν διαταγὰς, αἵτινες οὐ μόνον ἀνεκτέλεσται ἦσαν ἀλλὰ δυνατόν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ νὰ ἐπήνεγκον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διέτασεν αὐτὸν νὰ προμηθεύῃ διὰ τὴν βασιλικὴν τράπεζαν ὀπώρας, ἃς δὲν παρήγαγεν ἡ ὥρα ἐκείνη τοῦ ἔτους. Αὐτὸς ὅμως ἀπευθύνετο πρὸς τὸν κηπουρὸν, οἱ δὲ κλάδοι τῶν δένδρων ἐπληροῦντο ὑπὸ ὠρίμων σύκων, βερικοκκῶν καὶ βυσσίνων. Ἐν τούτοις ἡμέραν τινὰ ἡ βασίλισσα ἐπεθύμησεν ἀπίδια ἢ οἱ δύναιμι· τῆς ἀδελφῆς του δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῆς βασιλίσσης. Οὕτω ὁ Μπουρτιλλοῦν κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἀπηγγονίσθη καὶ ἀμέσως ἐνεταφιάσθη ἐντὸς τοῦ κήπου.

Κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ κηπουρὸς ἔκρυψε φωνὰς καὶ κλαυθμούς ἐπὶ τοῦ τάφου· ἅμα δὲ τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν παρετήρησεν ὅτι ἡ γῆ περὶ αὐτοῦ ἦτο πλήρης μαργαριτῶν, οἵτινες, ὡς φαίνεται, εἶχον πέσει ἐκ τῆς κόμης τῆς ἐπὶ τῇ θανάτῳ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς θανούσης Πιππίνας.

Ὁ κηπουρὸς μὴ δυνάμενος νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον τοῦτο καὶ ὑπὸ περιεργείας ὁρμώμενος, καθ' ὅλην τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐφύλαξεν ὡπλισμένος ὀπισθεν δένδρου τινὸς ὅπως λύσῃ τὴν ἀπορίαν του. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον παρετήρησεν αἵφνης εἰδῶλον, ὅπερ ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ τάφου καὶ ἤρξατο οἰμῶζον καὶ ὀδυρώμενον. Ὅτε δὲ οὗτος μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ σιγῆς ἡτοιμάζετο νὰ πυροβολήσῃ κατ' αὐτοῦ· Μὴ μὲ φοβέυης, ἀνεφώνησε, δὲν εἶμαι εἰδῶλον! Εἶμαι ὃν ἐμφυχον ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος καὶ βεβαπτισμένον ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς σύ! — Τὸ εἰδῶλον τοῦτο ἦτο ἡ Πιππίνα, ἣτις ἀνέστυρε πάραυτα τὴν καλύπτουσαν τὴν θαυμασίαν καὶ ἀπαράμιλλον αὐτῆς ὠραιότητα σκέπην λέγουσα πρὸς τὸν κηπουρὸν: Ὑπάγε νὰ εἴπῃς εἰς τὸν βασιλέα ὅτι εἶμαι ἐντὸς τοῦ κήπου του ὑπὸ τὴν μορφὴν μαύρης ἐγίδνης, ὅτι ἐκν θέλῃ νὰ διαλύσῃ τὴν βασανίζουσάν με μαγείαν, ἃς ὑπάγῃ νὰ λουσθῇ ἐντὸς τῶν ὑδάτων τοῦ Jourdain, ὅπου θὰ ἀπαντήσῃ τρεῖς νύμφας, λουομένας ὡσαύ-

τως, ἐντὸς αὐτῶν· ἃς ζητήτῃ ἀπὸ αὐτὰς τὰς συγκρατούσας τὴν κόμην μιᾶς ἐκάστης ταινίας καὶ τινὰς τρίχας ἐξ αὐτῆς.

(ἀκολουθεῖ)

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) Α. Α. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ « Γραφικοῦ Κόσμου » εὐχαρίστως ἀναδημοσιεύει ἐκ τοῦ ἐγκρίτου φύλλου τῆς « Θράκης » τὸ παρὰ πόδας ποίημα, ὅπερ ἡ γόνιμος Μοῦσα τοῦ κ. Χρ. Σαμαρτσίδου, τῆς ἀηδόνης ταύτης τῆς ἡμετέρας μεγαλουπόλεως, ἐπλεξεν ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ ἀξιολύμου Κυρίου Ἀνδρ. Νομικοῦ μετὰ τῆς δεσποινίδος Σμαράγδας Πασπαλλῆ, γινομένων τῇ Κυριακῇ τῆς 8ης Ἰουνίου 1880.

Νομίζει δ' οὕτω ὅτι διερμηνεύει τὰ αἰσθηματικὰ τῶν φιλομούσων αὐτῆς συνδρομητῶν:

ΣΜΑΡΑΓΔΑ ΠΑΣΠΑΛΛΗ καὶ Α. ΝΟΜΙΚΩ:

ἐπὶ τοῖς Γάμοις.

Ἐρασιπλόκαμος, γλυκεῖα κόρη
νύμφη καλλίμορφος Σμαράγδα, χῶρει.
Λαμπάδες χέουσι τὸ φῶς χρυσοῦν,
ἐπικαλέσθητι τὸν Ἰησοῦν.

Νυμφίε, πρόβαινε, θάλλων Ἀνδρέα·
ἶδε τὴν φίλην σου, εἶναι ὠραία!
Λαμπάδες χέουσι τὸ φῶς χρυσοῦν,
ἐπικαλέσθητι τὸν Ἰησοῦν.

Στέφεται, στέφεται ἡ κορυφὴ των,
ἔρωτες φάλλουσι μετὰ χαρίτων.
Εὐχρῶα ράνατε ἄνθη ἀβρά,
αὐτοὺς νὰ στέφωμεν ἐν τῇ χαρᾷ.

Εἶθε τὸ πέλαγος τοῦ βίου, νείη,
ἐν ᾧ διέργεσθε αὖρα νὰ πνέη.
Ζώητε ὀλβιοὶ, νέοι χρηστοί,
ἀνταγαπώμενοι θερμῶς, πιστοί.

Ἐρωτες φάλλουσι μετὰ χαρίτων,
ἄνθεσι στέφεται ἡ κορυφὴ των.
Λάμψεις προχέονται φωτὸς χρυσοῦ,
ἤδη ἐνῶθησαν ἐν Ἰησοῦ.

Τῇ 8 Ἰουνίου 1880.

ΧΡ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΗΣ.

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΟΥΜΑΣ ΓΙΟΣ.

Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς υἱὸς ἐπιλεγόμενος πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου πατρὸς, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τῷ 1824. Δεκαεξαέτης ἐπεραίωσε τὰς σπουδὰς του καὶ ἐξέδωκε συλλογὴν ποιήσεων Ἰὰ ἁμαρτήματα τῆς νεότητος, ἔργον ὅπερ δὲν εἶναι μέγα πρᾶγμα. Ὁ πατήρ του ἀπελθὼν εἰς Ἰσπανίαν καὶ Ἀφρικὴν πα-

ρέλαβε καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις τὰς ἐκ τοῦ ταξειδίου ἐντυπώσεις του ἐξέθηκε γράφας « Τὰ συμβάντα τεσσάρων γυναικῶν καὶ ἐνὸς ψιττακοῦ », διήγημα φανταστικὸν ἐν 6 τόμοις. Σπουδάζας τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ πλησίον, ἰδίᾳ δὲ τοὺς κρυφοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, ὧν τὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ διαλάμπουσα κακία ὑποκρύπτει πόλλάκις πολλὴν πικρίαν καὶ δυστυχίαν, ἔγραψε τὰ πρῶτα μυθιστορήματά του, δι' ὧν ἐγένετο γνωστὸς, ἦτοι τὴν « Κυρίαν μετὰ τὰς κα-

Α. ΔΟΥΜΑΣ ΓΙΟΣ.

μελίας», τὸ « Μυθιστόρημα τῆς γυναικὸς », τὴν « Ἀρτεμιν Δελύς », κτλ.

Κατὰ δὲ τὰ κοινῶς ἐπιζόμενα μετασχηματίζων τὰ μυθιστορήματά του εἰς δράματα, παρέστησε πλέον ἢ ἑκατοντάκις τὴν Κυρίαν μετὰ τὰς καμελίαν, τὸν Ἡμίτυν κόσμον, τὸ Ζήτημα τῶν χρημάτων, τὸν Νόθον, τὸν Ἀσωτον πατέρα καὶ ἄλλα. Πλὴν τῶν προμνημονευθέντων μυθιστορημάτων ἔγραψε καὶ τὰ ἐξῆς ἐπιγραφόμενα Καίσαριν, Ἀντωνίην, Δόκτωρ Σερβάνς, Οἱ τρεῖς

ἰσχυροὶ, Τὰ φαντάσματα, Σοφία τὸ ἔαρ, Ἡ ἀργυρὰ πυξίς, Ὁ φίλος τῶν γυναικῶν, Ἡ δίκη Κλεμανσώ, τὸ Κόσμημα τῆς βασιλίσσης, αἱ Ἰδέαι τῆς κυρίας Ὠβραὶ καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐν ἐπιφυλλίσιν κλπ.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1874 ἐξελέγη μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Τῶν ἔργων του μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν τὰ ἐξῆς: ἡ Κυρία μετὰ τὰς καμελίαν, μυθιστόρημα ἐξ ἧς τὸ μελόδραμα ἡ Τραδιάτα.

ἡ Κυρία με τὰς καμελίας δράμα εἰς πράξεις Β, Μία δέσμη ἐπιστολῶν, ὁ Ἀνδρόγυνος, τὸ Μυθιστόρημα τῆς γυναικὸς ἡ ἀπόκρυφα τοῦ γυναικείου φύλου. Οἱ τρεῖς ἰσχυροὶ καὶ ἡ Δίκη Κλεμαντώ.

Χ. Σ.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

(Συνέχεια, ὅδε Τεύχος Ζ'. σελ. 210.)

Καὶ ἰδοὺ ὑπάρχει μία τάξις ἐκ τῆς ομάδος ταύτης, ἣτις οὐδὲ κἄν ζήτημα θεωρῇ τὸ παρὶ ἐθνικῆς μουσικῆς, ὃ κατ' αὐτὴν ὑπάρχει ἤδη λελυμένον. Καθὼς λέγουσι, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους, παρελάβομεν ἐκ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐξευγενισμένης Εὐρώπης, καὶ μιμούμεθα τὰ ἐξευγενισμένα ἦθη καὶ ἔθιμα αὐτῆς, καὶ εὐρωπαϊστὶ διαιτώμεθα, εὐρωπαϊστὶ ἐνδυνάμεθα, εὐρωπαϊστὶ εὐρωπαϊκοὺς χοροὺς χορεύομεν, εὐρωπαϊκὰ ὄργανα, εὐρωπαϊστὶ αὐδῶσκομεν τοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας ἡμῶν· τοιοῦτοτρόπως εὐρωπαϊστὶ νὰ ἄδωμεν οὐχὶ μόνον ἐν ταῖς Soirees καὶ di ballo κτλ. ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκκλησίαις τοῦλάχιστον ὡς ἂν ἐκκλησιαζέται ἡ ἐξευγενισμένη τάξις. Τὴν δύστηνον καὶ μονότονον καὶ ἔρρινον καὶ μὴ ἁρμονικὴν Ἀσιατικὴν καὶ Τουρκικὴν μουσικὴν ἃς τὴν ἀφήσωμεν εἰς τὸν ἀπαιδεύτον καὶ ἀγενῆ ὄχλον καὶ εἰς τοὺς ἀμαθεῖς καὶ τουρκομαθημένους ψάλτας. Περιστὸν εἰπεῖν τίνες οἱ προσθεύοντες τὴν δόξαν ταύτην, καὶ ὅμως εὐρίσκονται μετὰ τῶν διανυσάντων τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτῶν ἐν τῇ ἐσπερία Εὐρώπῃ οἵτινες ἐξαλλοὶ γίνονται ὡς ἂν, μετὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἰταλικῶν ᾠμάτων καὶ συμφωνιῶν ἀκούσι καὶ δημοτικόν τι τραγοῦδι, καὶ ὑπὸ ἐνθέου σεβασμοῦ κατὰλαμβάνονται ὡς ἂν ἀκούουσιν ἐν μονότονον τῆς Ἐκκλησίας τροπάρων, ἀλλ' ἔτις αὐταὶ εἶναι ὀλίγα καὶ σπάνια ἐξαίρεσις. Ἡ μεγάλη ὁμως τῆς τάξεως ταύτης μερὶς δὲν ἀνέχεται οὐδὲ ἓνα φίλον νὰ ἀκούσῃ ψάλλοντα, οὔτε εἰς ἄλλην κλίμακα οὔτε εἰς ἄλλο γένος, καὶ ἄνευ τῶν accompagnamenti, basso, soprano, tenore, controlo, κτλ. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν πρέπει πολὺ νὰ τοὺς καταδικάσωμεν, διότι ἡ ἔξις ἐγένετο δευτέρα φύσις, καὶ εἰς τὰ αἰσθήματα ἡ κρίσις οὐδὲν ἢ μικρὸν δύναται νὰ ἐπιδράσῃ. Εἶναι ἀξιέπαινος ἡ εὐλιχρίνεια αὐτῶν, ἀφοῦ ρητῶς καὶ ἄνευ περιαγωγῶν ἀποφαίνονται ὅτι οὔτε ἀναγνωρίζουσιν οὔτε ἀνέχονται νὰ ἀκροῶνται ἑλληνικοὺς ρυθμοὺς καὶ ᾠμα-

τα, καὶ ὅτι εἰς μόνην τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν ἀρέσκονται καὶ ἐν οἴκῳ καὶ ἐν δήμῳ καὶ ἐν ἐκκλησίαις.

Ἡ δευτέρα καὶ πολυπληθεστέρα μερὶς ἐπιμένει εἰς τὴν διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἀναγνωρίζει μὲν καὶ ὁμολογεῖ ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ διατηρήσωσι ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ τοσαύτας ἐθνικὰς συμφορὰς ἁμαρτάναν τὴν μουσικὴν αὐτῶν διατήρησαν, ἐν ὅρεσι καὶ σπηλαίοις διαιτώμενοι, καὶ ὅτι ἐπιμένως μετὰ τῶν ἄλλων ὑπέστη καὶ ἡ μουσικὴ κατὰστροφὰς βαρβάρους, ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς βαρβαρίου καὶ κακορῶνου ταύτης μουσικῆς ἐκλείον καὶ ἐθρῆνον τὰ ἄλλα καὶ τὰ παθήματα αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ οἱ κλέπται· διὰ τῆς ἀξίου τῆς μουσικῆς ἐχόρευον καὶ ἠγαλλῶντο, ὡς ἂν εὐρίσκοντο ὅπως δῆποτε καὶ εἰς εὐθυμίαν. Ἐπὶ πάνσι δὲ τῆς μονότονου ταύτης μουσικῆς ὁμοῦν καὶ ἐδοξολογοῦν τὸν Θεὸν ἐν τῇ σωστικῇ τοῦ ἔθνους κιθῶτι, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐνθα μόνον εὕρισκον καταφύγιον καὶ παρηγορίαν, ὑπὸ τὸν μακρὸν καὶ βαρὺν ζυγὸν τῆς δουλείας στενάζοντες. Διὰ τῆς οἰαδήποτε ταύτης μουσικῆς τραγουδῶντες τὰ θούρια ἐκείνα ᾠσματα ἀνέπλεγον τὸ ἐν αὐτοῖς πῦρ τοῦ ἔθους, ἐξ οὗ παρήχθη εἰς ἡμᾶς ἡ ἐλευθερία, ἥ παραγνωρίζομεν σήμερον τὴν ἀξίαν, ὡς ἀγνωστοὺς τί ἐστὶ δουλεία.

Ἄλλ' ἰδοὺ τρίτη ἄλλη τάξις πρὸς συνδιαλλαγὴν τῶν οὕτω κεχωρισμένων, καὶ τοσοῦτον ἀπεχουστῶν, παρίσταται μετὰ ζῆλον, ἵνα λύσῃ τὸ μεσότηγον καὶ συνδιαλλάξῃ ἀμφοτέρους. Καὶ οὗτοι δὲν παρουσιάζονται μὲ ἀπλοὺς λόγους ὁξέως καὶ ἀρεσκείας, οὐδὲ ἀτυχετητὶ τὰ ἐθνικὰ ἀπορρίπτουσιν, ἀλλὰ θεωροῦντες ταῦτα καὶ ἀποδεχόμενοι, ὡς πρώτην μάλιστα ἀρετήν, οὐδὲν οὐδαμοῦ ἀποφαίνονται κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἰσχυρίζονται δὲ μόνον, ὅτι ἐκ τῆς πολυτελοῦς βαρβαρότητος ἐξηφανίσθη πᾶσα ἡ ἀρχαία αὐτῆς καλλονή, ἐκ δὲ τῆς μετὰ τῶν Τούρκων καὶ ἄλλων βαρβάρων φυλῶν ἀναμίξεως ἐπαχθήσαν ἐν αὐτῇ τοσαῦτα ξένα καὶ ἀλλόφυλα μέλη, ὥστε μετέβαλλον σὺν τῇ μορφῇ καὶ τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐξωτερικῆς μουσικῆς, οὐδὲ κἄν λόγος περὶ αὐτῆς γίνεται, οἱ γὰρ καὶ τὰ δημοτικὰ ᾠσματα ἀρίωνται εἰς τὸν ὄχλον καὶ εἰς τοὺς χωρικοὺς. Τὰ δὲ ἑρωϊκὰ ἐκείνα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ πατέρες ἡμῶν ἐνθουσιῶντες ἔστησαν καὶ παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς φαινήν κρηπίδα ἐλευθερίας τὰ κατέταξαν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας καὶ εἰς τὸ μουσεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων, καὶ λόγος μόνον γίνεται περὶ αὐτῶν ὡς ἂν ξένος τις ζητῇ πληροφορίας παρ' ἡμῶν· ἐν δὲ καὶ τις τῶν μουσοφίλων τῆς Ἐσπερίας Εὐρώ-

της ἐπιθυμῆσαι νὰ ἀκούσῃ καὶ τὸ μέλος τῶν θου-
ρείων ἐκείνων ἢ τῶν δημοτικῶν ᾠμάτων, τότε
γέρον τις ἀπόμαχος, ἢ χωρικός τις τραγουδῶν
ἐκπληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ φίλου. Ἐρχόμενοι
δὲ εἰς τὴν μουσικὴν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολου-
θείαις ᾠμάτων δὲν παρουσιάζονται μὲ τὸ θάρ-
ρος καὶ τὴν ἐτοιμότητα τῶν τῆς πρώτης κατη-
γορίας, ἀλλ' εὐλαβείᾳ φερόμενοι (βεβαίως ἀνυ-
ποκρίτῳ) διαστάζουσι ν' ἀποφανθῶσι διαρρήδην
ὑπὲρ τῆς ἄρδην ἀποσκορακίσεως τῆς οἰασθήποτε
μουσικῆς ἐκείνης, ὑπὸ τὸ μέλος τῆς ὁποίας νη-
πιάνθεν ἤκουον ὑμνολογούμενον τὸ θεῖον, καθὼς δὲ
ἐπιστήμονες διδάσκουσιν ὅτι πρέπει μὲν νὰ δια-
τηρηθῶσι τὰ ἐκκλησιαστικά μέλη εἰς ἀρχαῖα καὶ
σεβαστά, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ κανονισθῶσι, κα-
νὼν δὲ καὶ τύπος ἡ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ. Ἀφοῦ
δὲ ἀποσκορακισθῶσι τὰ ἔρρινα καὶ πᾶν ὅ,τι ξένον
καὶ Ἀσιανὸν ἐν αὐτοῖς εἰσέφρυσεν καὶ πᾶν τὸ ἀν-
τικείμενον εἰς τὴν κατὰ τοὺς ἐπιστημονικοὺς κα-
νὼνας ἔρρυθμον μελωδίαν, νὰ τελειοποιηθῇ διὰ
τῆς συνοδείας καὶ ἄλλων φωνῶν τοιοῦτοτρόπως
δὲ ἐνῷ τηροῦμεν τὴν βάσιν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστι-
κὴν παράδοσιν, ἔχομεν καὶ τὴν τελειοποίησιν
διὰ τῆς τετραφωνίας.

Εἰς ὅλως διάφορον θέσιν εὐρισκόμεθα πρὸς
τοὺς διαλλάκτας τούτους, ἐπειδὴ ἐνῷ ἀσπάζον-
ται καὶ προεξάρχουσι μάλιστα μεταξὺ τῶν πρῶ-
των, θέλουσι νὰ φαίνωνται μεταξὺ τῶν δευτέ-
ρων· πρέπει ὅμως νὰ γίνῃ διάκρισις ᾠματικῇ
μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς χορείας ταύτης· πολλοὶ
τῶν ἐπιθυμούντων τὴν βελτίωσιν τῆς ἐθνικῆς
Μουσικῆς, καὶ ἰδίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς, εἰλι-
κρινῶς νομίζουσιν ὅτι ἐπιτυχάνεται τοῦτο διὰ
τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τετραφωνοῦ Εὐρωπαϊκῆς,
ἀλλ' οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἐνθερμοὶ καταλλάττει οὐχί
ἐν πεποιθήσει λέγουσιν, ὅσα δὲ καὶ λέγουσιν,
ἀλλ' ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς βελτιώσεως, προσ-
παθοῦσι λεληθότως νὰ εἰσαγάγῃσι τὰ ὅλως ξένα
καὶ ἀλλότρια. Καὶ συμφωνοῦσι μὲν πάντες ὅτι
οἱ ἀρχαῖοι εἶχον μουσικὴν θεῖαν οὐράνιον, ἀλλ'
οἱ πλείστοι συμπεραίνουν τοῦτο ὡς ἐκ τῆς ἀνα-
πτύξεως τῶν συγγενῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν,
οὐχί δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐρεῦνης ἐπὶ τῶν διασωθέντων
περὶ μουσικῆς ἀρχαίων συγγραμμάτων. Συμφω-
νοῦσιν ὁμοίως πάντες ὅτι προηγουμένου καὶ ἀνα-
πτυσσομένου τοῦ ἔθνους, εἰς τὰς ἄλλας ἐλευθε-
ρίους τέχνας καὶ ἐπιστήμας, πρέπει ν' ἀναπτυ-
χθῇ καὶ ἡ Μουσικὴ αὐτοῦ. Μεγίστη ὅμως δια-
φωνία ὑπάρχει ὡς πρὸς τὴν ὁδὸν ἣν πρέπει νὰ
βαδίσῃ. Καὶ εὐρισκόμεθα τοῦτου ἕνεκεν ὡς πρὸς
τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς ἐκ παραλλήλου (εἰ καὶ
εἰς μείζονα ἀπόρριψιν) πρὸς τὸ ἀπὸ μακροῦ ἤδη
χρόνου συζητούμενον καὶ εἰσέτι μὴ ἀκριβῶς λε-

λυμένον περὶ γλώσσης ζήτημα· ὥστε βλέπομεν
ὅτι αὐταὶ αἱ τρεῖς τάξεις εὐρίσκονται εἰς ἓνα
καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν τοῦ ἐκμεταλλεῖσθαι τὴν
ἱερὰν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, καὶ λαθόντες
πρόσχημα ἀπατηλὸν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν
Μουσικὴν, εἰσαγαγεῖν νέον σύστημα τετραφω-
νίας. Φέρε δὲ ἰδωμέν ἂν ᾔηται δυνατόν τὸ
τοιούτον.

Ἡ ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἐν χρήσει μουσικὴ,
ἣτις ἀσυνήθως (καὶ δικαίως) λέγεται Ἰταλικὴ
μουσικὴ ἀρχὴν τῆς γεννήσεως τῶν φθόγγων ἔχει
οὐχί τετράχορδον, ἀλλὰ ὀκτάχορδον, τὸ σύ-
στημα τοῦτο λέγεται παρ' αὐτοῖς Κλίμαξ, καὶ
ὡς συγγενεῦον μὲ τὸ παρ' ἡμῖν διαπασῶν ἔδω-
κεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἡμετέρους νὰ ὀνομάζωσι
κλίμακx καὶ τὸ παρ' ἡμῖν σύστημα τοῦ διαπα-
σῶν, ἀλλ' ἡ φύσις καὶ ἡ γέννησις τῆς εὐρω-
παϊκῆς κλίμακος εἶναι ὅλως διάφοροι, καὶ στη-
ρίζεται εἰς ἀρχὰς καὶ νόμους ἰδιαιτέρους. Ὁ
τόπος ἐκάστου φθόγγου, οἱ τόνοι δηλαδὴ τῆς
Κλίμακος εἶναι ὀρισμένοι διὰ μαθηματικῶν ὑπο-
λογισμῶν, αἱ δὲ μέθοδοι τούτων γνωστὰὶ παρὰ
πᾶσι τοῖς λογίοις μουσικοδιδασκάλοις, στηρί-
ζονται εἰς τὴν εὐρεσιν διαστημάτων, ἐχόντων
πρὸς ἀλλήλα λόγον ἀπλοῦν, ἵνα ᾧσιν σύμφωνα
πρὸς ἀλλήλα. Ἀπ' ἀρχῆς λοιπὸν τῆς συστά-
σεως αὐτῆς κατεσκευάσθη ἡ Εὐρωπαϊκὴ κλίμαξ,
ἵνα οἱ τόνοι αὐτῆς γίνονται χρήσιμοι εἰς τὰς
συμφωνίας. Καὶ ἰδοὺ ἡ μεγάλη καὶ οὐσιώδης
διαφορὰ τῶν τονιαίων διαστημάτων τῆς Εὐρω-
παϊκῆς κλίμακος πρὸς τὴν ἡμετέραν. Ὡστε δυοῖν
θάτερον ἢ πρέπει ἡ Εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ νὰ πα-
ραδεχθῇ τὰς διαιρέσεις τῆς ἡμετέρας κλίμακος
καὶ νὰ ἀπολέσῃ τὴν ἁρμονίαν, ἢ ἡ ἡμετέρα νὰ πα-
ραδεχθῇ τὰς διαιρέσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς κλίμα-
κος καὶ νὰ ἀπολέσῃ τοὺς ἤχους. Παρὰ ταῦτα
ἡ Ἰταλικὴ μουσικὴ ἐν καὶ μόνον γένος ἔχει τὸ
διατονικόν, ἐὰν δὲ μεταχειρίζεται καὶ ἡμιτό-
νιον, ἡ χρῆσις τούτου οὐχί ὡς ἐκ τῆς φύσεως
τῆς κλίμακος, ἀλλὰ τυχαία, εἴ τι πρὸς ἀνεύρε-
σιν τῶν συμφώνων, εἴ τι πρὸς μετάδοσιν ἀπὸ
μίας εἰς ἄλλην ὀξυτέραν κλίμακα. Μίαν δὲ καὶ
μόνην κλίμακα ἔχει τὴν μεγάλην· ἐπειδὴ ἡ λε-
γομένη μικρὰ εἶναι ἀπόρροια τῆς μεγάλης καὶ
ἐν τῇ μελωδίᾳ μόνον γίνεται διάφορος τῆς συνί-
θους κατάληξις, ὥστε καὶ ἂν τὰς ὑποθέσωμεν
δύο, δυνάμεθα εἰς μὲν τὴν μεγάλην νὰ ἐφαρμο-
σωμεν τὸν παρ' ἡμῖν πλάγιον τοῦ τετάρτου ἤχου,
εἰς δὲ τὴν μικρὰν τὸν ἁρμονικὸν τρίτον, τοὺς δὲ
ἄλλους ἐξ ποῦ νὰ τοὺς ἐφαρμόσωμεν; καὶ ἰδοὺ
παράδειγμα. Ὑποθετίσθω, ὅτι ἀπεφασίσθη εἰς
μίαν Ἐκκλησίαν νὰ εἰσαχθῇ ἡ τετράφωνος μου-
σικὴ, καὶ εὐρέθμεν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Νυμ-

ρίου τότε τὸ μὲν Ἀλληλουῖα τὸ ἰδοὺ ὁ νυμφίος, καὶ τὸ ἐπισκέφατο ἡμᾶς, ἐπειδὴ καὶ ἐραρμόζε-
ται εἰς τὴν κλίμακα, δύνανται νὰ ψαλῶσι, τὰ
καθίσματα ὁμῶς οἱ Κανόνες, οἱ Αἶνοι, καὶ τὰ
ἀπόστιχα ἀδύνατον, ὥστε παρελθόντος τοῦ χρό-
νου θέλομεν καταντήσῃ εἰς Δυτικὴν Ἐκκλησίαν,
οἱ μὲν ὄρθροι καὶ ἐσπερινοὶ νὰ ἀναγινώσκονται
ἐν τοῖς κελλίοις παρὰ τῶν ἱερέων καὶ ἐν τῇ Ἐκ-
κλησίᾳ νὰ γίνηται μόνον ἡ λειτουργία, καὶ
συνάμα δὲ τὸ χεῖριστον πάντων νὰ ἀπολεσθῶ-
σιν οἱ παρὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ διαδοχικῶς
παρὰ τοσούτων πατέρων μελοποιηθέντες ὕμνοι.
Τί εἵπωμεν καὶ περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ μου-
σικοῦ χοροῦ, τὸν ὅποιον διώρισαν οἱ Ἀπόστολοι
καὶ οἱ Πατέρες ἵνα ὑπάρχῃ διηρημένος εἰς δύο
τμήματα, καὶ σήμερον τῇ εἰσαγωγῇ τῆς Εὐρω-
παϊκῆς μουσικῆς θέλει μείνῃ εἰς ὡς καὶ ἐν ταῖς
δυτικαῖς ἐκκλησίαις. Ἀκουσάτωσαν οἱ λυμεῖ-
νες οὗτοι καταγραφεῖς τοῦ ἱεροῦ τούτου κειμη-
λίου τὸν οὐρανοφάντορα Βασίλειον καὶ τὸν Χρυ-
σορρήμονα. Ἀναστάντες οὖν εἰς προσευχὴν οἱ χο-
στιανοὶ) εἰς ψαλμωδίαν καθίστανται· καὶ νῦν με-
διχῇ διανεμηθέντες (εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς δύο ἐκ-
κλησιαστικούς χορούς) ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις.
Ἐπειτα πάλιν ἐπιστρέψαντες ἐν ἄρχῃ τοῦ με-
λους (ὡς ψάλλομεν τὸν Χερουβικὸν ὕμνον, οἱ
λοιποὶ ὑπηχοῦσιν.) Ἐκ τῆς ρίψεως ταύτης δε-
κνυνται προσέτι, ὅτι καὶ τότε ὑπῆρχον ἐν ταῖς
ψαλμωδίαις, ὅ ἐστιν, ὑπῆρχον ὡς τὴν σήμερον
οἱ λεγόμενοι Ἱπποκράται, καὶ μάλιστα πάντες
εἰς αὐτοὺς ἀλλαχρῶ λέγει. «Ολίγοι λοιπὸν μετ'
ἐμοῦ καὶ τῆς προσευχῆς, καὶ οὗτοι ἱλιγγιώντες,
χασμῶμενοι μεταστρεφόμενοι συνεχῶς, καὶ ἐπι-
τηροῦντες πότε τοὺς στίχους ὁ ψαλμωδὸς συμ-
πληρώσει, πότε ὡς δεσποτηρίου τῆς Ἐκκλησίας
καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προσευχῆς ἀφαιρεθῇσονται.
Οἱ δὲ δὴ παῖδες οἱ σμικρότατοι, οὗτοι οἱ τὰς
δέλτους ἐν τοῖς διδασκαλίοις ἀποθέμενοι, καὶ
συμβοοῦντες ἡ μὲν ὡς ἄνεσιν καὶ τέρψιν τὸ
πρᾶγμα μετέρχονται. Καὶ ὁ θεὸς δὲ Χρυσόστο-
μος φησὶ «Καὶ ὁ ψάλλων ψάλλει μόνος, καὶ
πάντες ὑπηχῶσιν, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἡ φωνὴ
φέρεται» καὶ οὐχὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ τὸ ἐν
στόμα εἰς τὸ πρῶτον, καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὸ
σεκόντον. Ὡστε καὶ εἰς τὴν ἀνωτέρω ρῆσιν
τοῦ Μ. Βασιλείου, καὶ εἰς ταύτην τὴν τοῦ Χρυ-
σορρήμονος βλέπομεν τρανῶς, ὅπερ καὶ παρ' ἡ-
μῖν τὴν σήμερον γίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς
ἐν ταῖς Ἱεραῖς Ἀκολουθίαις μονωδικὸν τὸ εἶδος
τῆς ψαλμωδίας, νῦν μὲν ἑνός, νῦν δὲ καὶ πολ-
λῶν ὁμοῦ συμφαλλόντων ὁμοφθόγγως καὶ ὁμο-
τόνως τῆς αὐτῆς φωνῆς ἐξηχούσης καὶ ἐξ ἑνὸς
στόματος. Τοῦτο δὲ ἐπιμαρτυρεῖ καὶ μετὰ Ἰωάν-

νην τὸν Χρυσόστομον, μεταγενέστερος ἄλλος ὁ-
μώνυμος Ἰωάννης ὁ Καμενιάτης τῷ 904 ἐπι-
θεσσαλονίκης, κληρικός, ἐλλόγιμος, ὅστις διὰ
γράφων τὴν πρό τῆς ἀλώσεως τῆς πατρίδος αὐ-
τοῦ εὐημερίαν λῖγει ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ παῖδες
περὶ λόγοις ἐσπούδαζον ἐξ ὧν ἐπιτήμη καὶ τέ-
χνης τὸ κράτος ἔχουσι «προστίθει» καὶ τῶν τῷ
θεῷ κεκληρωμένων τὰ σπουδάσματα, καὶ τὰ
περὶ τῆς ἐναρμονίου μουσικῆς τῶν Ἐκκλησιαστι-
κῶν ἀσμάτων, καὶ τῶν ἀδόντων τὰ ψυχωτερότε-
ρα μέλη, καὶ τὴν μουσικὴν ἐκείνην, τὴν ἐκ παντὸς
στόματος ὑπ' ἐν τῷ θεῷ ἀναπνευομένην τοὺς ὁ-
μῶνους. Καὶ οἱ ἀρχαιότατοι δὲ Πατέρες τῆς Ἐκ-
κλησίας, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς, οὐχ ἵνα τὴν ἀκοὴν
κατακλαίνωσι, συνίταξαν μετὰ μέλους τοὺς ὁ-
μῶνους, τοὺς Κανόνες καὶ τὰ Τροπάρια, περιέχον-
τα ἐν περιλήψει τὴν τῆς ἐκείνης ὑπόθεσιν, ἀλλ'
ἐπ' ὠρελίσκῃ μᾶλλον τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου. «Ἴνα
κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, τῷ προσηνῇ καὶ λείψ
τῆς ἀκοῆς ἐκ τῶν λόγων ὠρελίσκῃ λαθρόντως,
ὑποδεξώμεθα, κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἱατρῶν, οἱ
τῶν φαρμάκων τὰ αὐστηρότερα πίνειν διδόντες
τοῖς κακιστοῖς, μέλιτι πολλάκις τὴν κύλικα πε-
ριχρίουσι διὰ τοῦτο τὰ ἐναρμόνια ταῦτα μέλη
ἐπινενόηται, ἵνα οἱ νεκροὶ τὸ ἦθος τῷ μὲν δοκεῖν
μελωδῶσι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰς ψυχὰς ἐκπι-
δεύωνται. Ταῦτα τὰ ὀλίγα ἐκινῶν εὐλογον ὅσον
τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἵνα ὁμιλήσω ἀπὸ ταύτης τῆς ἑώρας
πρὸς τοὺς συναδέλφους μου ἐπιστραγγίζων δὲ τὴν
λόγον μου λέγω, ὅτι «Πάντων τῶν ἔθνων ἡ μου-
σικὴ ἐν γένει μία ἐστὶ· διαφέρει δὲ ὁμῶς ἐν τῷ
τοῦ μέλους χρωματισμῷ, ἐκτὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς.
Τὴν ἐθνικὴν μουσικὴν ἡμῶν, ἣν ἄγιοι ἄνδρες,
Βασιλεῖς, Πατριάρχαι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Διάκονοι
καὶ λαϊκοὶ ἐκαλλιέργησαν ἀλληλοδιαδόχως,
καὶ προήγαγον εἰς μέγαν βαθμὸν ἐντελείας αὐ-
τὴν ταύτην παρέλαβον καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι, παρ'
οἷς καὶ αἱ πλείσται τῶν μουσικῶν λέξεων εἰσὶν
Ἑλληνικαί. Ὡς καὶ οἱ ἡ Εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ
ὡς ἐκ τῶν ρηθέντων δείκνυνται, ἐκ τῆς ἡμετέρας
ἔχει τὴν καταγωγὴν, ἐνεκεν ὁμῶς τῶν πολλῶν
ἀλλοιωσέων ἃς ὑπέστη, καὶ τὰ διάφορα εἶδη τῆς
γραφῆς ἡλλοιώθη παντάπασι, καὶ δὲν εἶναι δύ-
νατὸν νὰ γίνῃ κράμα, οὔτε μετὰ τῆς Ἐκκλησια-
στικῆς, οὔτε μετὰ τῶν ἄλλων ἔθνων. Ἡ πρὸς ἄλ-
ληλα δὲ τῶν δύο τούτων διαφορὰ ἐστίν, ὅτι ἡ
μὲν ἡμετέρα μουσικὴ διὰ τῶν συμβολικῶν τού-
των χαρακτήρων, ἀρμόζει κυρίως ἁσμασι διὰ
τῆς φωνῆς ψαλλομένοις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς αἴ-
νον τοῦ Κυρίου, διὸ καὶ μονοτονωτέρα· ἡ δὲ τῶν
Εὐρωπαϊῶν ταῖς μουσουργικαῖς παραστάσεσι,
καὶ τῇ δι' ὀργάνων ἀρμονίᾳ ὡς ἀπορεύουσα τὴν
μονωδικὴν τῆς ἡμετέρας, διὰ τοῦτο καὶ ἀποδίδει

τέα τοῦ περιβόλου τῆς Ἐκκλησίας, διότι οὐδ' εὐαρεστεῖ, εἰς μόνον ψάλλων παρ' αὐτοῖς. Ὡστε αὕτη μὲν εἰσῆγαγεν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν μέλη φαλλόμενα ὑπὸ πολλῶν φωνῶν, καὶ ὑπὸ μουσικῶν ὀργάνων, ἡ δὲ ἡμετέρα διεσώθη καὶ διασωθήσεται πρέπουσα μόνον τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ἄσμασι, ἔχουσα κάτι ἀνώτερον, οὐπερ στερεῖται ἡ Εὐρωπαϊκὴ, ὅτι ἐν τῇ διὰ τῆς φωνῆς μελωδίᾳ, ἀκούεται καὶ ἄλλο τι, ὅπερ ἄλλως πως ἐκφράζεται ἐκ τῆς σημασίας τῶν ἤχων.

ΜΑΥΝ ΡΑΪΑ

ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 246 Τεύχους ΣΤ').

Εἶπομεν δ' ὅτι ἕκαστος τῶν δύο Σείκων διεφιλονεῖκε τὴν κατοχὴν τοῦ ὁ εἰς ἦτο μικρὸν γερρόντιον, μὲ κατεσκληρότα χαρακτηριστικὰ καὶ κιτρινωπὴν χορὴν ἀρχαϊκῆς καταγωγῆς· ὁ δ' ἑτερος εἶχε μελανὴν ὡς τὸν ἔβενον ἐπιδερμίδα, ἥράκλειον σῶμα, πλατὺ πρόσωπον, σιμὴν τὴν ῥίνα καὶ παχέα χεῖλη, μεγίστην κεφαλὴν περιθαλομένην διὰ σκληροῦ καὶ οὐλοῦ τριχώματος.

Καὶ ὁ μὲν ἄραψ σείκης διεφιλονεῖκε τὸν ναῦτην καλῶς γινώσκων ὅτι ἐὰν τὸν ἔφερεν πρὸς βορρᾶν ἠδύνατο νὰ τὸν πωλήσῃ μετὰ μεγάλου κέρδους πρὸς τοὺς ἰουδαίους τοῦ Μεδινοῦν ἐμποροῦς εἴτε πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους προξένους ἐν Μογγαδὸρ.

Ὁ δὲ μαῦρος ἀντίζηλός τοῦ ἐπεπόθη τὴν κατοχὴν τοῦ διὰ τοὺς αὐτοὺς ὡς ἔγγιστα λόγους· μόνον ὅτι προώριζε τὸν Βίλ διὰ τὴν Τομβουκτόν.

Μετ' ὀλίγον ὁμῶς ἔπαυσαν οἱ λόγοι μεταξὺ τῶν ἀντιζήλων, ἐκόπασαν αἱ ἀπειλαὶ καὶ ἐγκατέλειπον αἱ χεῖρες τῶν τὰς μαχαίρας καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα ἤρχισεν ἡ εἰρήνη.

Ἐν τούτοις ἐξηκολούθει ἡ λογοτριβὴ καὶ ὁ μαῦρος δεικνύων τὸν σωρὸν τῶν ἐκ τοῦ ναυαγίου ἀντικειμένων ἐφαίνετο λέγων ὅτι, τὸ μεριδίον τοῦ ὑπῆρξε τὸ ἐλάχιστον. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τῶν τῆς ὁμηγύρεως ὡς ἐμπνευσθεὶς ἐπῆλθεν ἐπίκουρός των. Προέτεινεν αὐτοῖς κάτι. Τότε οἱ δύο Σείκαι ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν των ἀκο-

λουθούμενοι ἐδιεσθύνθησαν εἰς ἄμμωδὴν περὶ φέρειαν ἐγγὺς τῶν σκηνωμάτων των. Ἐχάραξαν τετράγωνον ἐπὶ τῆς ἄμμου ἔνδον τοῦ ὁποίου ἐσχημάτισαν πολλὰς γραμμὰς μικρὰς καὶ ὁπὰς, μεθ' ὅ οἱ δύο ἀντίζηλοι ἐκαθέστησαν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ τετραγώνου. Ἀμρότεροι δ' ἐπρομηθεύθησαν δι' ἀρκετοῦ ἀριθμοῦ σφαιρῶν ἐκ ξηρᾶς τῆς καμῆλου κόπρου, ἃς ἔθεσαν ἐν ταῖς ἀνοιγείσαις ὀπαῖς καὶ οὕτως ἤρχιζον τὸ παίγνιον τοῦ Χελγκά.

Τὸ δὲ παιζόμενον ἀντικείμενον ἦτον ὁ Βίλ.

Τὸ παίγνιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὰς συναλλαγὰς τῶν σφαιρῶν ἐκ τῆς μιᾶς ὀπῆς εἰς τὴν ἑτέραν παρόμοιον ἐνίοτε μὲ τὴν συνήθη δάμαν. Οὐδένα ἀντήλλασον λόγον οἱ δύο παῖκται ἀλλὰ σοβαρῶς ἀπέναντι ἀλλήλων καθήμενοι ἔπαιζον. Ὅτε δ' ἔλῃξε τὸ παίγνιον τοῦτο, ἐπανήρχησαν αἱ φωναὶ καὶ ὁ θόρυβος· ἀφ' ἐνὸς μὲν αἱ θριαμβευτικαὶ κραυγαὶ τῆς μερίδος τοῦ νικητοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ, αἱ βλαστημίαι τοῦ χάνοντος. Ὁ δὲ Βίλ, ἔμαθεν ἀμέσως ὅτι ἀνῆκε τῷ μαύρῳ σείκῃ, ὅστις ἀμέσως ἔσπευσε νὰ τὸν ζητήσῃ. Τὸν ἐξέδυσαν καὶ τὸν ὠδήγησαν ὑπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου του.

ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥ ΒΙΛ.

Ἡ τῶν δοκίμων χαρὰ ἀπέπτη ἅμα τῇ ἐξαφάνισι τοῦ Βίλ. Τότε καὶ οἱ τρεῖς ἔστησαν καὶ ἀνησυχῶς ἀλληλεθεωρήθησαν.

Οἱ τρεῖς νέοι ἔμειναν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συζητήσεώς των μὲ τὰ βλέμματα προσηλωμένα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ δι' ἣς ἐξηφανίσθη ἡ μεχαρί. Ἡ καθαρά τῆς σελήνης ἀνταύγεια ὡς κάτοπτρον ἀντινακλᾶτο ἐπὶ τῆς ἄμμου. Αἶφνης ἐνόμισαν ὅτι ἤκουσαν φωνὰς καὶ κραυγὰς ζώων, καὶ ὁ Κολλῖνος διεβεβαίον ὅτι δὲν ἠπατάτο καὶ ὅτι ὁ θόρυβος οὗτος προήρχετο ἐκ τινος κατασκηνώσεως· οἱ δὲ σύντροφοι αὐτοῦ γινώσκοντες τὴν οὐδύτητα τῆς ἀκοῆς τοῦ τὸν ἐπίστευσαν.

Ὡστε καθ' ὅποιονδῆποτε τρόπον δὲν ὤφειλον νὰ μένωσι πλείοτερον ἐκεῖ ἐνθα εὕρισκοντο· καὶ ἐὰν ὁ Βίλ δὲν ἐπανήρχετο τὸ καθῆκον αὐτῶν τοὺς ὑπεχρέου νὰ τραπῶσιν οὗτοι πρὸς ἀναζήτη-

τησὶν του. Λαβόντες δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐβάδισαν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

Ἐβάδιζον μετὰ προφυλάξεως.

— Ὁ Κολλῖνος διατείνεται, εἶπεν ὁ Τερένσιος, ὅτι ἀκούει φωνὰς γυναικῶν καὶ παιδίων. Ἐὰν δ' ὑπάρχῃ κατασκήνωσίς τις, ἃς ὑπάγωμεν νὰ ζητήσωμεν φιλοξενίαν. Δὲν ἤκούσατε λοιπὸν ποτὲ περὶ τῆς φιλοξενείας τῶν ἀράδων;

— Ἐχει δίκαιον, προσέθηκεν ὁ Χάρρυ.

— Δὲν ἤξεύρετε ὅτι ἀνέγνωσα καὶ ἤκουσα περὶ αὐτῶν ἀπὸ αὐτόπτης μάρτυρας, ἐπανέλαθεν ὁ Κολλῖνος, οὔτε ὅ,τι ἐξ ἑμαυτοῦ ἠδυνήθην νὰ κρίνω. Σιούτ! Ἀκούσατε!

Ἔστη ὁ νέος Ἰρλανδός· καὶ οἱ ἄλλοι τὸν ἐμιμήθησαν. Ἦκούοντο κραυγαὶ γυναικῶν, παιδίων καὶ ζώων· ἦτον ἡ στιγμή καθ' ἣν οἱ δύο σείκει διημφισθῆσιν τὸν Βιλ· ἀλλ' αἰρνης βαθεῖα σιγὴ ἐπεκράτησεν· οἱ ἀρχηγοὶ ἐπαιζον τὸν χελγκά.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, οἱ δοκιμοὶ, ἐπρόκειντο πρὸς τὴν κλιτὸν καὶ ἀνῆρχοντο ἤδη μετὰ τῶν περιβαλλόντων τὸ στρατόπεδον λόφων· κρυπτόμενοι δ' ὑπὸ τῶν δενδρυλλίων καὶ ὑπὸ τῆς σελήνης εὐνοοῦμενοι ἠδυνήθησαν νὰ ἴδωσι πᾶς ὅ,τι συνέβαιnen ἐνδον τῶν σκηνῶν.

Τότε δ' ἐδικαίωσαν τοὺς φόβους τοῦ Κολλῖνου. Εἶδον ὁλόγυρον τὸν Βιλ ἐν τῷ μέσῳ γυναικῶν καὶ παιδίων· ἢ μᾶλλον μέσῳ συμμορίας μεγαίρων, αἵτινες οὐδένα φραγμὸν ἔθετον εἰς τὰς ὁμότητάς των δι' ὧν κατεβασάνιζον τὸν δυστυχῆ ναύτην.

Τί ἠδύναντο ὁμῶς νὰ πράξωσι πρὸς ἀπέλευθέρωσιν αὐτοῦ, ὠπλισμένοι ὥς ἦσαν διὰ μικρῶν μαχαιριδίων ἐναντίον σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἐχθρῶν; Ὡστε ἐπρεπε νὰ ἐγκαταλείψωσιν εἰς τὴν τύχην του τὸν ναύτην καὶ ἐσκέπτοντο μόνον τίνι τρόπῳ νὰ διαφύγωσιν ὅσον τὸ δυνατόν μακρότερα.

—ο—

IIΓ'.

ΠΑΝΟΓΡΓΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ.

Ἐπαλινδρόμησαν λοιπὸν οἱ τρεῖς νέοι καὶ κατέφυγον καὶ αὖθις ἐν τῷ ὕγρῳ αὐτῶν ἀσύλῳ. Ἐνῷ ὁμῶς κατήρχοντο συνέτυχον θάιναν, ἣτις περὶ τὸ ἀραβικὸν κατασκήνωμα περιφερομένη ἐ-

βαλλεν ὀξείας οἰμωγὰς, ἃς ἀκούσαντες οἱ ἀράδες ἔτρεξαν πρὸς καταδίωξιν τῆς φοβούμενῃ μήπως ἀρπάσῃ καὶ τῶν παιδίων των.

Μετ' ἀρκετὴν λοιπὸν ὥραν οἱ τρεῖς δοκιμοὶ ἐν τῷ καταφυγίῳ των μηδένα βλέποντες, ἢ ἀκούοντες θόρυβον ἀπεράσισαν νὰ ἐπανακάμψωσιν ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας, ὅπως παρακίμψωσιν αὐτὴν καὶ τραπῶσιν ἄλλην ὁδὸν, μόλις ὁμῶς ἐπροχώρησαν ὀλίγον καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ στραματῆσωσιν· ἤκουσαν θόρυβον πρὸς τὸ μέρος τῆς κλιτῆος· παρατηρήσαντες δὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦτο διεκρίνον ἀναμέσον τῶν θινῶν τὸ σῶμα κηλήλου καὶ ἐπὶ τῆς ράχειος αὐτῆς ἄνθρωπον ὠπλισμένον διὰ μακρᾶς μαχαίρας, καὶ πρὸς αὐτοὺς προχωροῦντα. Ἐφαίνετο ἐξηκοντούτης· ἡ ἐνδυμασία αὐτοῦ καὶ μάλιστα ἡθὺς τι ἐξουσία· ἐνέφαινον αὐτόν ὡς ἓνα τῶν ἀρχηγῶν τῆς συμμορίας. Καὶ ὅτις ἦτον ὁ ἀράς σείκης, ὅστις ὡς καὶ οἱ λοιποὶ διέτρεξε τὴν ὁχθὴν, ἀντὶ ὁμῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ στρατόπεδόν των, ἔμεινεν ὀπίσω ἐντὸς τῆς φάραγγος καὶ ὑπὸ τὸ σκότος αὐτῆς κρυπτόμενος· ἄλλως τε δὲ δὲν παρατηρήθη καὶ ἡ ἀπουσία του.

Οὕτω δὲ πράττων εἶχε τοὺς σκοπούς του· ἦτον ὁ ἀπλοῖκός τοῦ μαύρου σείκου, ἐτκίρθη ὅτι θὰ ἀπῆρχον καὶ ἕτεροι ναυαγοὶ ἐκτὸς τοῦ Βιλ· πληγὴ δ' ἔχων πεποίθησιν εἰς τὴν εὐθυβολίαν τοῦ πυροβόλου του ἐκρύβη εἰς τὸ βάθος τῆς φάραγγος καὶ μετ' ὀλίγον ἀπεσύρθη ἐκ τῆς σκοπίας του.

Μόλις εἶδε λοιπὸν τοὺς τρεῖς δοκιμοὺς ἐπιστρέφοντα· εἰς τὴν θέσιν των διεύθυνε ἐναντίον αὐτῶν τὴν κηλήλῃν του, οὗς συνήντησε μετὰ τινα δευτερόλεπτα.

Ἀντὶ δὲ χαιρετισμοῦ πρὸς αὐτοὺς τοῖς ἀπέτεινεν ἀπειλητικὰ κινήματα.

Διεύθυνεν ἐναλλὰξ πρὸς αὐτοὺς τὸ μακρὸν τρυφερόν του καὶ πιθανῶς τοὺς προτεκάλει νὰ παραδοθῶσιν.

Ἀλλ' ὁ κύρ Βλοῦντ ἐπανίστη.

— Ἀς τὸν κρεμάσωμεν ἐν πρώτοις! Τί! νὰ παραδοθῶμεν εἰς ἓνα παρόμοιον γεροπήθικον! Αἰσχρῶς νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν! Ποτὲ τοῦτο δὲν θὰ γένῃ. Καὶ ἂν ποτε αἰχμαλωτισθῶ, δὲν θὰ τὸ ὑποφέρω χωρὶς νὰ πολεμήσω!

— Μὰ τὸν ἅγιον Πατρίκιον! εἶμαι τῆς γνώ-
μης σας, Χάρρυ! Ἄς ἀποθάνωμεν μᾶλλον παρὰ
νὰ παραδοθῶμεν!

Καὶ οἱ τρεῖς νέοι ἐσχημάτισαν τρίγωνον ὅπως
περικυκλώσωσι τὴν μεχαρί.

Ὁ δὲ σείκης μὴ ἀναμένων τοιοῦτόν τι καὶ ἔμ-
πλεος ὀργῆς διηύθυνε τὸ μακρὸν τυφέκιόν του ἐπὶ
τοῦ Χάρρυ Βλούντ, τοῦ πρώτου ἀπειλήσαντος
αὐτόν.

Νέφος καπνοῦ περιέβαλε πρὸς στιγμήν τὸν
νέον.

— Ἀπέτυχεν! ἀνέκραξεν οὗτος ἰσχυρῶς.

— Εὐλογητὸς ὁ Θεός! ἀνεφώνησαν ὅ τε Τε-
ρένσιος καὶ ὁ Κολλῖνος· τώρα πλέον εἴμεθα βέ-
θαιοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου μας· δὲν δύναται νὰ
ἐκναπληρώσῃ τὸ ὄπλον του. Ἐπάνω του, ὅλοι
μαζὺ!

Καὶ οἱ τρεῖς σύντροφοι, ἐρρίφθησαν κατὰ τῆς
καμήλου.

Ὁ δ' Ἄραψ, εὐκίνητος μ' ὅλην τὴν προκεχω-
ρημένην ἡλικίαν του, ρίψας τὸ ἄχρηστον πλέον
τυφέκιόν του ἤρξατο κραδαίνων τὴν μάχαιράν
του· οὕτω δ' ὠπλισμένος ἐκέκτητο σπουδαίαν ὑ-
περοχὴν ἐπὶ τῶν τριῶν πολιτοκρητῶν του ἐκ τοῦ
ὕψους τῆς καμήλου.

Ἄς φρονεύσωμεν τὴν καμήλον! ἀνέκραξεν ὁ
Χάρρυ Βλούντ, τοιοιτοτρόπως ὁ κατεργάρας θὰ
ἦναι ὑποχείριός μας, καὶ τότε...

Ἄλλ' ὁ Τερένσιος συνέλαβεν ἀμέσως ἕτερον
σχέδιον. Εἰς ἄκρον εὐκίνητος καὶ γεγυμνασμένος
εἰς ἐπιτήδεια γυμνάσια ἀλματός, διαλαθὼν τὴν
προσοχὴν τοῦ σείκου καὶ διολισθησας ὀπισθεν
τῆς καμήλου συνέλαβε τὴν οὐράν της καὶ ἐπὶ-
δραθεν ἐπὶ τῆς μάχης τοῦ ζώου περιπτυσσόμενος
δὲ τὸν σείκην ἠνάγκασεν αὐτόν νὰ ρίψῃ κατὰ
γῆς τὴν τέως ἀπειλητικὴν μάχαιράν του.

—ο—

ΙΑ.

ΟΙ ΔΟΚΙΜΟΙ ΛΙΧΜΑΛΩΤΙΖΟΝΤΑΙ.

Νέα πάλιν ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τῶν νώτων τῆς
καμήλου.

Ὁ ἄραψ συνεκρατεῖτο ὅλαις δυνάμεσι καλῶς

γινώσκων ὅτι ἅπαξ ἐπὶ γῆς καταβιβαζόμενος
ἤθελεν εἶσθαι ἐκτεθειμένος εἰς τὴν διάκρισιν τῶν
τριῶν νέων.

Ὁ Κολλῖνος ἤρπασε τὴν μάχαιραν ἑτοιμος νὰ
καταφέρῃ δι' αὐτῆς τρομερὰν κατὰ τοῦ σείκου
πληγὴν. Ἀλλ' οὗτος ἐξέφερε κραυγὴν, ἣν ἐννοοῦ-
σα ἡ καμήλος ἐτράπη εἰς καλπασμὸν διευθυνομέ-
νη πρὸς τὴν φάραγγα ἑνδὸν τῆς ὁποίας ἐξηφα-
νίσθη.

Ὡστε πρὸς μεγίστην θλίψιν των οἱ δύο νέοι
εἶδον ἐξαφανιζόμενον τὸν σύντροφόν των χωρὶς
νὰ δύνανται νὰ τὸν συνδράμωσιν. Ὁ δὲ νέος Ἰρ-
λανδὸς τοσοῦτον ἦτο ἐπασχολημένος τύπτων τὸν
σεικὴν ὥστε δὲν προσῆξεν εἰς τὴν συνθηματικὴν
κραυγὴν του.

Ἀπρόοπτόν τι ὅμως ἔθετο τέρμα εἰς τὴν πά-
λην ταύτην· ὁ χαλκὸς τῆς καμήλου ἐκφυγὼν
τῶν χειρῶν τοῦ σείκου κατὰ τὴν στιγμήν τῆς
ἐφόδου περιεπλέχθη τρεχούσης εἰς τοὺς πόδας
καὶ ἀποτόμως προσκόψασα κατέπεσεν ἐκσφενδο-
νίσασα μακρὰν αὐτῆς καὶ σείκην καὶ δόκιμον.
Μόλις δ' ἀνεγείροντο εἰς τοὺς πόδας των καὶ ὁ
Χάρρυ Βλούντ μετὰ τοῦ Τερενσίου ὤρμησαν πρὸς
αὐτούς· ταυτοχρόνως ὅμως καὶ ἐξαίφνης, συμ-
μυρία παραδόξων ὄντων κατέφθανεν ἐπὶ τόπου
καὶ περιέβαλεν αὐτοὺς μετὰ δαιμονίων κραυγῶν.
Διότι ὁ πυροβολισμὸς τοῦ σείκου ἤκούσθη ἐκ τοῦ
σταυροπέδου τῶν ἀράβων, οἵτινες ἱππεύσαντες
κατέφθασαν αὐτούς, ὥστε ἀδύνατος πλέον καὶ
ἄνιστος ἀπέβαινε πᾶσα πάλη, καὶ οἱ τρεῖς δόκι-
μοι ἀφρίθησαν νὰ δεθῶσι καὶ ὀδηγηθῶσι πρὸς τὰς
σκηνάς.

Ἐκεῖ συνέτειχον καὶ τὸν Βίλ.

— Τί σᾶς ἔκαμον, Βίλ; τὸν ἠρώτησαν οἱ τρεῖς
νέοι.

— Πᾶν ὅ,τι ἡδυνήθησαν νὰ φαντασθῶσι. Οὐ-
δὲν μέρος τοῦ σώματός μου ὑπάρχει τὸ ὁποῖον
νὰ μὴν ὑπέφερε τὴν σκληρότητά των.

— Ποῦ νομίζετε ὅτι θὰ μᾶς φέρωσι, Βίλ;

— Ὁ Θεὸς μόνος τὸ γινώσκει.

Οἱ ἄραβες ἀφῆκαν αὐτοὺς ὑπὸ φρουρὰν καὶ μ'
ὅλας τὰς λυπηρὰς προαισθήσεις των δὲν ἤργησαν
νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν ὕπνον.

Τὴν δ' ἐπαύριον λίαν πρωτὶ ἤρξαντο τῶν προ-

παρασκευῶν τῆς ἀναχωρήσεως. Οἱ δύο σείκκι ἐμελλον νὰ χωρισθῶσι καὶ μόνον τὸ « εἰρήνη ὑμῖν » ὑπελείπετο νὰ εἰπῶσιν αἱ δύο συμμορίαὶ ἀλλήλαις, ὅτε οἱ δύο σείκκι ἴσταντο ἀπέναντι ἀλλήλων ἀμφιταλαντευόμενοι καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ μαῦρος σείκης ἀντὶ νὰ εὐχρηθῇ τὸ σελᾶμ ἀλᾶϊκουμ πρὸς τὸν ἄραβ, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ὀλιγόστιγμον συνδιάλεξιν διὰ σπουδαιοτάτην ὑπόθεσιν.

Ἡ συνδιάλεξις τῶν δύο σείκκων ὑπῆρξεν ἀκατάληπτος τοῖς ἄγγλοις ναυαγοῖς, πλὴν τὰ βλέμματα καὶ αἱ κατ' αὐτῶν χειρονομίαι τῶν δύο τείκκων ἀπεδείκνυσαν αὐτοῖς ὅτι θέμα τῆς συνδιαλέξεώς των ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τοῖς ἐφάνη ὅτι ἀπεράσισαν περὶ τῆς τύχης των οἱ δύο ἀρχηγοί. Ὁ ἄραβ διηυθύνθη πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἦσαν συνηροισμένοι οἱ μαῦροι αἰχμαλῶται τοῦ μαύρου ἀρχηγοῦ καὶ ἀφοῦ ἐπισταμένως τοὺς ἐζήτησαν ἐξελεῖσθαι τρεῖς τῶν ρωμαλασιτέρων καὶ τῶν νεωτέρων, οὓς ἔθεσε πρὸς τὸ μέρος του.

— Θ' ἀνταλλαγῶμεν, ἐπιθύρυσεν ὁ Τερίνσιος ἀνὰ μέσον τῆς ἐρήμου, ἰστάμενοι μόνον ὡσάκις θ' ἀνήκομεν εἰς τὸν μαῦρον καὶ θὰ εἴμεθα βεβαίως μετὰ τοῦ Βιλ.

— Μὴ βιάζεσθε· εἶπεν ὁ Κολλῖνος, δὲν ἔλθειν ἀκόμη ἡ συζήτησις.

Καὶ πράγματι μετὰ τινα λεπτὰ ἐπανελήφθη τὸ παίγνιον τοῦ χελγκά.

— Κύριε Τέρρυ, ζήτη! εἶπεν ὁ Βιλ, θὰ εἴμεθα ὅλοι μαζὺ, διότι εἰς τὸ παίγνιδιον τοῦτο ὁ μαυροπίθηκος θὰ κερδίσῃ τὴν κίτρινη μαῖμου!

Ἡ πρόγνωσις τοῦ Βιλ, ἐξεπληρώθη, ὁ μαῦρος σείκης ἀνὰ ἓνα ἐκέρδισε καὶ τοὺς τρεῖς νέους.

—ο—

ΙΕ'.

ΚΑΙ ΛΓΘΙΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ.

Οὐχὶ ἄνευ μεγάλης του λύπης ὁ ἄραβ σείκης εἶδεν ἑαυτὸν στερούμενον τῶν τριῶν λευκῶν αἰχμαλώτων του, ὧν ὅμως ἔλαβε τὰς ἐνδυμασίας, καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ μαῦρος κύριός των ἐδώρησατο ἀνὰ ἓν ρερυπωμένον καὶ παμπάλαιον ὑποκάμισον.

Γκολάχ, ὁ μαῦρος σείκης, ἀπάραις ἐκ τῆς σκηνώσεώς των μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ συγκειμένης ἐκ τριῶν γυναικῶν του, τῶν τέκνων του, τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ γυναικαδέλφου του, ἐκ τριῶν μαύρων δούλων καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων ναυαγῶν μας, ἐτράπη τὴν πρὸς τὴν Τομβουκτόν ἄγουσαν, αὐτὸς μὲν καὶ αἱ γυναῖκές του ἐπὶ τριῶν καμήλων ἐμπρὸς, οἱ δὲ δούλοι ὑπὸ τὴν φύλαξιν τῶν δύο μαύρων, υἱοῦ καὶ γυναικαδέλφου ὀπισθεν.

Μεταξὺ τῶν τριῶν μαύρων ὑπῆρχεν εἰς γινώσκων ὀλίγον τὴν ἀγγλικήν, ὡς ὑπηρετήσας εἰς πολλὰ ἀγγλικά πλοῖα, καὶ κάτοχος ἐξ ἴσου τῆς ἀραβικῆς, ὃν οἱ ἡμέτεροι ἄγγλοι Κροῦμεν ἀπεκάλουν καὶ ὅστις συνεδέθη μ' αὐτοὺς διὰ στενῆς φιλίας καὶ συμπαθείας, ἀποτέλεσμα τῆς κοινῆς συμφορᾶς.

Ὁ συμπαθὴς μαῦρος ὠρκίσθη νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς τέσσαρας ἄγγλους καὶ ἑαυτὸν συνάμα πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀπελευθέρωσιν, συγχρόνως δ' ἦτο καὶ ὁ διερμηνευτὴς των.

Μετὰ τριῶν ὁ ἡμερῶν κοπιωδεστάτην πορείαν ἀνὰ μέσον τῆς ἐρήμου, ἰστάμενοι μόνον ὡσάκις ἐξυγχανον ἐγγὺς φρέατος ἢ πηγῆς καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας, πρὸς δυσμάς πάντοτε διευθυνομένης τῆς συνοδίας, πρὸς ἐσπέραν τῆς δεκάτης ἡμέρας ἔστησαν πρὸ φρέατος ἐν ἀθλιεστάτῃ καταστάσει διατελούντων τῶν δούλων καὶ τῶν αἰχμαλώτων. Καταμαστιζόμενοι δ' ὑπὸ τῆς πείνης, κεκοπιακότες, ἀσθενεῖς καὶ δεδιφασμένοι οἱ ἀτυχεῖς αἰχμαλῶται, μόλις ἠδύναντο νὰ συρθῶσι πρὸς τὸ φρέαρ, ἐγγὺς τοῦ ὁποίου κατεσκήνωσαν.

Δύο δ' ὥρας περίπου μετὰ τὴν ἀνάπαυσίν των ἐκ τῆς ὁδοπορίας νέα ὄνεφάνη συνοδία, ἧς ὁ ἀρχηγὸς ἐχαιρετήθη παρὰ τοῦ Γκολάχ « εἰρήνη ἢ πόλεμος; » ἡ δ' ἀπάντησις ὑπῆρξεν ἡ συνήθης ἐν ἐρήμῳ « εἰρήνη » καὶ οἱ νεωστὶ ἀρικόμενοι ἤρξαντο στήνοντες τὰς σκηνάς των.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ὁ Γκολάχ, ἔλαβε σχοινοτενῇ ἐμιλίαν μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς νέας συμμορίας, μεθ' ἣν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν σκηνὴν του λίαν δυσανεστημένος.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΚΥΑΝΗ ΣΗΜΑΙΑ

—ο—

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 6).

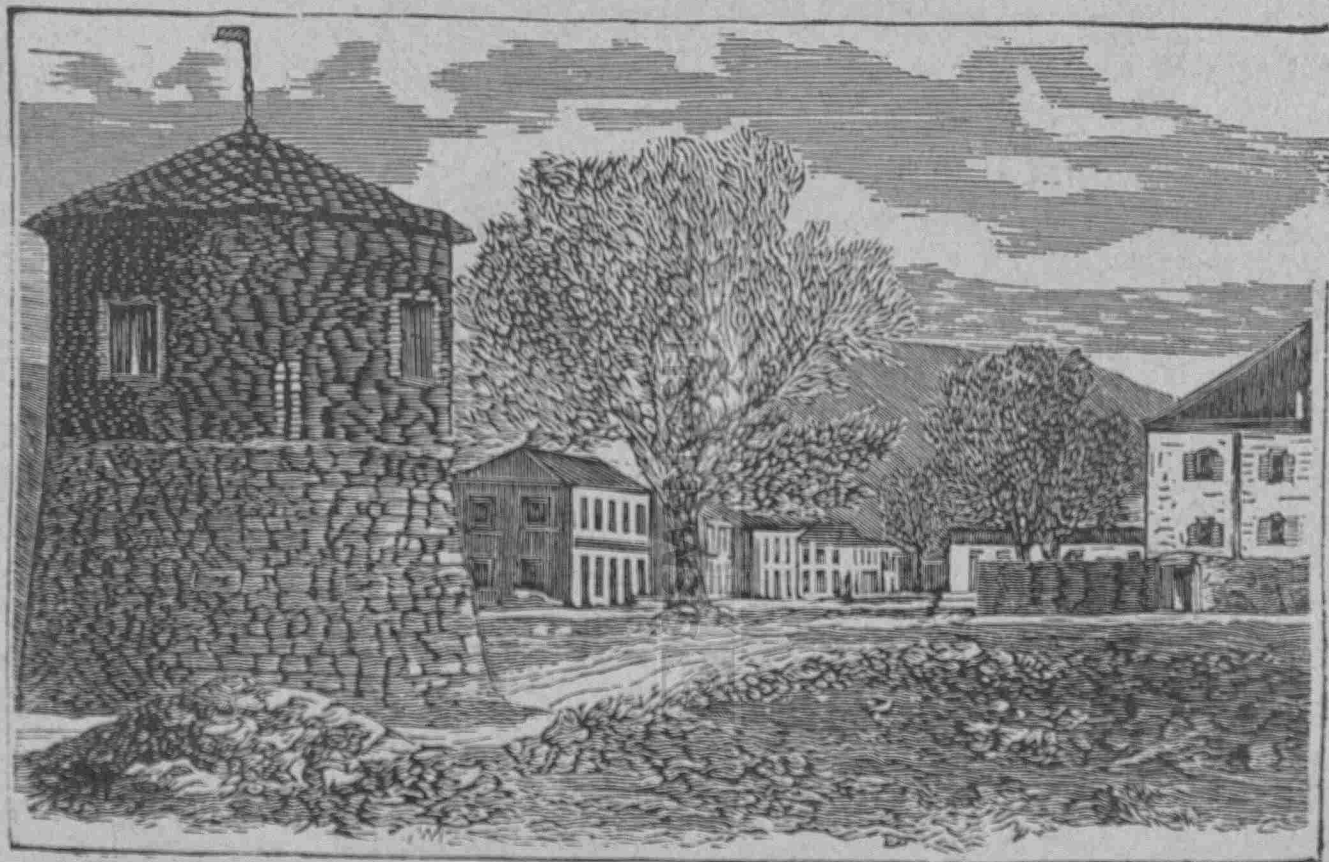
— Τί τρέχει λοιπόν, Βογγορτζή, πρεσβύτερέ μου ἀδελφέ; εἶπεν ὁ πατήρ τοῦ Ἀλάκ.;

— Οἱ Ταϊτζιγγόδ, ἀδελφέ μου, ἐμμανεῖς διὰ τὴν τελευταίαν καταστροφὴν τῶν, ἐσυνθηκολόγησαν μὲ τοὺς Χιρλάσους καὶ ξέναι ὅλως φυλῇ, οἱ Βαΐαγώδ, οἱ Μεργγέδ Βακχάνοι καὶ αὐ-

τοὶ ἔτι οἱ Τάταροι συνηνώθησαν μ' αὐτούς. Ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ ἡμᾶς μόνον τὸν Τεμουδζίν καὶ ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ τὸν παραδώσωμεν, λέγουσιν ὅτι κατὰ κράτος θὰ μᾶς κατατρέψωσι καὶ ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντά μας θὰ διαρπάτῳσι, ποίμνια, σκηνὰς καὶ λοιπά.

Ὁ Βαΐζογγάρ θορυβωδῶς ἐξοργίσθη.

— Νὰ παραδώσωμεν τὸν Τεμουδζίν! ἀνέκραξεν. Ἀπὸ πότε λοιπόν βλέπομεν τὰς φυλὰς, ὡς τὴν τῶν Ἀρουλάδ, νὰ παραδίδῃ ἀρχηγόν, τὸν ὁποῖον ἐλευθέρῳ ἐξελέξατο, ἀρχηγὸν ἐκ τοῦ

(Ἡ πόλις Ἀλμέτι καὶ τὸ φρούριον Βερποχέ.)

αἱματος τῶν Κότ-Βορδζιγγέν, ἀπόγονον τοῦ κυανοῦ Λύκου καὶ τῆς λευκῆς Δορκάδος, ἄνθρωπον κατεχόμενον ὑπὸ τῶν πνευμάτων καὶ γνωρίζοντα τ' ἀπόκρυφα τοῦ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου κόσμου. Καὶ ἐὰν πράξωμεν τοῦτο, τότε καὶ ὁ Κχοκτσέ θὰ στείλῃ καθ' ἡμῶν τὰς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρας πληγὰς νὰ μᾶς ἀπολέσωσι.

— Δὲν πρέπει νὰ τὸν παραδώσωμεν! Δὲν πρέπει νὰ τὸν παραδώσωμεν! ἀνεφώνησεν ὁ Ἀλάκ, Ἀνάγκη νὰ πελακῆτωμεν τοὺς Ταϊτζιγγόδ.

Ὁ δὲ πατήρ του, τῷ κατέφερε ράπισμα ὅπως

μάθῃ νὰ μὴ ἀναμηνύηται εἰς τὴν συνδιάλεξιν τῶν μεγάλων ἀνθρώπων, καὶ ἐξηκολούθησε:

— Δὲν εἶμαι μὲν κανεὶς σοφός, καὶ δὲν γνωρίζω οὔτε τὴν βροχοφόρον λίθον νὰ μεταχειρισθῶ, οὔτε τὸ μαγικὸν τύμπανον. Δὲν γνωρίζω μήτε τὰς τύχας, οὔτε τὴν μαγείαν, οὔτε τὰς ἐπικλήσεις τῶν πνευμάτων. Πλὴν μεγάλα πράγματα θὰ γεννῶσι, διότι εἶδον ἐμφανίσεις καὶ θαύματα ἐξεδηλώθησαν. Πρὸ ἑνὸς μηνός, εἶδον φωτεινὴν ἀκτῖνα διὰ νέων ὅλως χρωμάτων ἐπὶ τοῦ Δελιγγούν-Βουλδάκ καὶ μ' εἶπεν ἑνὺς περιηγη-

τῆς ὁ ὅποιος ἤρχετο ἀπὸ Τιβέτ, ὅτι εἰς ἀστέρα με ἐννέα γλώσσας ἐθέαθη ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους Πόταλα, πρὸς βορρὰν ἐστραμμένος. Ἄ! ἐὰν ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ ὁ Κιοκτσέ!

— Ναί, εἶπεν ὁ Βογγορδζῆς, τοῦτο δὲν εἶναι ἀπλοῦν φαινόμενον. Πρέπει ἢ οἱ Ταϊδζιγγόρδ ἢ ἡμεῖς νὰ χαθῶμεν. Διότι πρὸ ἀρχετοῦ καιροῦ μᾶς καταδιώκουσι.

— Καὶ ποῖος δὲν μᾶς κατέτρεξε καὶ δὲν μᾶς ἐθασάνισεν; ἐκραύγασεν ὁ Βαϊζολλάρ. Ὅποιαν δ' ἀνταπόδοσιν θὰ κάμωμεν εἰς τοὺς Κινέζους, οἱ ὅποιοι τόσον κακὸν ἐπροξένησαν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς μαύρης Κίνας, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς βίας, ἤρπασαν ἀφ' ἡμῶν λαοὺς συγγενεῖς μας; Ὅλος ὁ κόσμος μᾶς χλευάζει. Ὁ διοικητὴς τῶν Οἰγγούρων, ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Κεραϊτῶν, ὁ χρυσοῦς αὐτοκράτωρ τῶν Κινέζων καὶ ὁ χάνης τῶν Ναϊμάνων, ὅλ' αὐτοὶ προοδεύουσι καὶ ἰσχυροποιῦνται. Καὶ ἡμεῖς πτωχοὶ νομάδες δι' οὐδὲν λογίζομεθα· κ' ἐν τούτοις οἱ πατέρες μας λέγουσιν ὅτι με καιρὸν οἱ χάναι ἐθασίλευον ἐπὶ τῶν Κινέζων· ἐπὶ τῶν χρόνων καθ' οὓς οἱ λαοὶ μας ὡνομάζοντο Κχιονοῦ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ κυανοῦ Λύκου, ἡ γῆ ἔτρεμεν ὑπὸ τὰ ὄπλα μας καὶ ὀγδοήκοντα μία χιλιάδες λαῶν προσελκύοντο πρὸ τῶν μελανῶν σημαίων μας!

Καὶ τοὺς λόγους τούτους λέγων, ἤρξατο πικρῶς κλαίων ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν κατορθωμάτων τῶν πατέρων του καὶ τῆς δόξης τῶν τοῦ Κχιονοῦ αὐτοκρατόρων.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ κυρία Ἀλικία Δέ, ὡραία καὶ πλουσία κληρονόμος, νυμφευθεῖσα πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐβδομάδων τὸν κόμητα Δέ Β . . . κατοικοῦντα ἐν Λουγδούνῳ, ἐγένετο ἄφαντος αἰφνης ἐκ τοῦ οἴκου, ἀφεῖσα τὴν ἐπομένην πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς παράδοξον ἐπιστολὴν·

« Φίλτατε,

Σπουδαιότατόν τι πρᾶγμα, ὅπερ δὲν δύναμαι ἴν' ἀναβάλω, ἀναγκάζει με ἴν' ἀπέλθω εἰς Πα-

ρισίους ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Εἰ καὶ φαίνομαι ὑπαίτιος, μὴ θέλησον, ἱκετεύω, ἵνα μάθῃς ποτὲ τὸ ἀπόρρητον τῆς ἀπουσίας μου ταύτης.»

Ὁ κόμης Β . . . ἀπορῶν καὶ εὐρίσκων τὴν φυγὴν ταύτην λίαν πικράν, ἐν ἀρχῇ μάλιστα τοῦ γάμου, ἔκρινε καλὸν ἵνα μάθῃ ἐκ παντὸς τρόπου τί παθοῦσα ἡ νεόνυμφος αὐτοῦ γυνὴ ἐφυγεν οὕτως ἀπροόπτως μόνη εἰς Παρισίους.

Ὅθεν ἐμβαίνει εἰς τὸν σιδηρόδρομον, καὶ τῇ ἐπαύριον, ἡμέρα παρασκευῇ, ἐρευνῶν καὶ δαπανῶν πολλὰ χρήματα, μακθάνει ὅτι ἡ φυγὰς κατώκησεν ἐν τινὶ ξενοδοχείῳ τῆς ὁδοῦ τῆς Εἰρήνης, ἐν τῷ ἀριθμῷ 13.

— Κακὸς οἰωνός! λέγει πρὸς ἑαυτὸν ὁ νῖος οὗτος Ὁθέλλος. Δωμάτιον . . . ἀριθμὸς δεκατρία . . . ἡμέρα παρασκευῇ . . . ἴσως ἦτο κάλλιον νὰ ἔλθω αὐριαν . . . Πλὴν . . . τῆς συμφορᾶς! . . . ἀκούω ψιθυρισμοὺς, ἀναστεναγμοὺς! . . . ἢ ἄπιστος! . . .

Τὸ κλειδίον ἦτο ἐπὶ τῆς θύρας· ὥθει δὲ αὐτὴν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν θάλαμον ὁρμητικῶς. Ἡ νέα Δεσδεμόνα βλέπουσα αὐτὸν, βοᾷ, τρέμει, ἐν τῷ κύριός τις κεκαλλωπισμένος κρύπτεται ταχέως ὀπισθεν τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης.

Ὁ κόμης Β . . . ἐξάγει ἐκ τοῦ ἐπενδύτου ἐν ρεβόλβερ καὶ ἐτοιμάζετο νὰ πυροβολήσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ἡ νέα Ἀλικία ἀνακράζει ἀποστρέφουσα τὸ φοβερὸν ὄπλον·

— Ἄφες, ἄφες αὐτόν· διότι ἐγὼ μόνη εἶμαι ὑπαίτιος.

Ὁμολογεῖς λοιπὸν ὅτι με ἠτίμασας; λέγει σείων σφοδρῶς τὸν βραχίονα αὐτῆς ὁ ἀπονενοημένος ἀνὴρ· καὶ ταῦτα τρεῖς μετὰ τὸν γάμον ἡμῶν ἐβδομάδας. Εἰσαι ἡ ἐσχάτη τῶν γυναικῶν, καὶ πρέπει νὰ ἀποθάνῃς. Καὶ ἡτοιμάζετο νὰ πυροβολήσῃ κατὰ μέτωπον αὐτῆς. Ἀλλὰ τότε ὁ ὀπισθεν τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης κεκρυμμένος κύριος ἐξορμᾷ, καὶ θεωρῶν αὐτὸν ἐκπληκτος, ἀφαιρεῖ αὐτῷ τὸ ὄπλον.

— Τίς εἰσαι; εἰπέ μοι τὸ ὄνομά σου, κύριε, λέγει ἀγρίως αὐτὸν προσβλέπων ὁ κόμης.»

Ἐκείνος δὲ ἐξάγει ἐκ τοῦ θυλακίου αὐτοῦ γραμματίον, ἐνῷ ὁ ἐξηγριωμένος κόμης ἀναγινώσκει θαυμάζων τὸ ὄνομα.

« Ρέτερς, Ἀμερικανὸς ὁδοντοῖατρος, ἐν Πα-
ριτίοις. »

— Ὁδοντοῖατρος ;

— Μάλιστα, κύριε. Προσεκλήθην παρὰ τῆς
κυρίας, ὅπως κατασκευάσω αὐτῇ ἓνα ὀδόντα.

— Ναί, φίλτατε, λέγει πρὸς αὐτὸν γελῶσα
ἡμα καὶ κλαίουσα ἡ ὡραία αὐτοῦ γυνή. Πρὶν
νυμφευθῶ εἶχον ἓνα ψευδῆ ὀδόντα ἄριστα κατα-
σκευασθέντα ὑπὸ τοῦ κυρίου τούτου . . . ὅτε τὸ
τελευταῖον διέτριβον ἐν Παριτίοις. Ἀλλὰ πρό-
τινων ἡμερῶν, τρώγουσα τρωγάλιά τινα, ὁ ὀδούς
μου ἐθραύσθη, καὶ, μὴ θελήσασα ἵνα μὲ ἴδῃς ἄ-
μορφον γενομένην ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐνὸς γελα-
σίνου ὀδόντος, ἑώραμον ἐνταῦθα καὶ προσεκάλε-
σα τὸν κύριον ἵν' ἀνταλλάξῃ αὐτόν. Λυποῦμαι
μεγάλως πρῶτον μὲν ὅτι μὲ εἶδες ἄνευ ὀδόντος,
ἔπειτα διὰ τὴν λύπην ἣν σὺ ὑπέστης νομίσας με
ἄπιστον.

* *

ΤΡΙΧΩΝ ΕΜΠΟΡΙΑ.

Πολλοὶ τῶν ἐμπορευομένων τρίχας γυναικῶν
ἐν Εὐρώπῃ ἐπέτυχον μεγάλου πλούτου. Εἰς
τῶν ἐν Παριτίοις κουρέων ἐκέρδησε κατὰ τὸ πα-
ρελθὸν ἔτος 500,000 φράγκων.

Ἡ τιμὴ τῶν τριχῶν αὐξάνεται ὁσημέραι· με-
ταλλάσσεται δὲ κατὰ τὸ χρῶμα καὶ τὸ μῆκος
αὐτῶν.

Τρίχες μετρίου μήκους πωλοῦνται ἀντὶ 32
φράγκων τὴν λίτραν. Τῶν δὲ μακροτέρων ἡ τι-
μὴ αὐξάνεται, ὡς ἡ τοῦ ἀδάμαντος.

Εὐωνόταται δὲ εἶναι αἱ κασταναὶ καὶ αἱ μέ-
λαιναι. Πολυτιμώταται δὲ πασῶν ὑπάρχουσιν αἱ
ὑπόξανθοι τιμώμεναι μέχρι δύο χιλιάδων φράγ-
κων· διότι ἐνῷ αἱ τρίχες εὐκόλως χρωματίζον-
ται παντοιοτρόπως, δὲν δύνανται ἐκχρωματιζό-
μεναι ἵνα μεταβληθῶσιν εἰς λευκάς.

Μεταξὺ τῆς Νορβεγίας καὶ Σουηδίας καὶ τῆς
Ἰσπανίας γίνεται παραδοξότατον τριχῶν ἐμπό-
ριον. Διότι αἱ γυναῖκες τῶν βορείων χωρῶν ἀλ-
λάσσουν τὰς ξανθὰς αὐτῶν τρίχας ἀντὶ τῶν με-
λαινῶν τῶν μεσημβρινῶν καὶ τ' ἀντίπαλιν.

Καὶ πρό τινοί μὲν χρόνου οἱ ἐμποροὶ τῶν τρι-
χῶν διατρέχοντες τὰς ἐπαρχίας τῆς Εὐρώπης ἡ-
γόραζον ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς τὰς κόμας τῶν ἀ-

γροίκων γυναικῶν, πείθοντες αὐτὰς ὅτι μανδή-
λιον περὶ τὴν κεφαλὴν καθιστᾷ αὐτὰς πολὺ ὡ-
ραιότερας· ἀλλ' αἱ ἀγρότιδες ἐννοήσασαι ἤδη τὴν
ἀξίαν αὐτῶν, δὲν πωλοῦσι τοῦ λοιποῦ αὐτὰς
εὐκόλως ὡς πρότερον.

Τί ποιητέον ;

Αἱ τρίχες δὲν εἶναι ὡς οἱ ὀδόντες· διότι οὐ-
δεὶς ἀξιοῖ ἵνα φανῇ ἔχων πλείονας τῶν 32 ὀ-
δόντων. Ἀλλως τε, ἐὰν λείψωσί τινες, ἀναπλη-
ροῦμεν αὐτοὺς δι' ὀδόντων ἀλλοτρίων, ἢ καὶ ὀ-
δόντων ἵπποποτάμου. Ἀλλ' οἱ ἵπποπόταμοι δυ-
στυχῶς δὲν ἔχουσι τρίχας.

Ἡ ἀμηχανία αὕτη ἐπήνεγκε τὴν ἐξεύρεσιν
τριχῶν τεχνητῶν, αἵτινες πωλοῦνται πολὺ εὖω-
νότερον.

* *

Ο ΑΔΑΜΑΣ ΤΟΥ ΠΛΟΙΑΡΧΟΥ ΤΖΩΝ.

Τεμάχιον ἀδάμαντος οὐδὲν ἥττον τῶν 244
καρατίων ζυγίζον καὶ κατὰ τὸ τρίτον σχεδὸν
τοῦ Κονιχούρ, ἀνεκαλύφθη ἐν Ἀμερικῇ ἐν τῇ
περιφερείᾳ τοῦ ἀδάμαντορυχείου τοῦ πλοιάρ-
χου Τζών.

Εἶν' ἀληθές, λέγει ἡ « Σημαία », ὅτι ὁ μάγευ-
τικὸς οὗτος πολύτιμος λίθος δὲν εἶναι ὅλως διό-
λου ἀνεπίληπτος, ὅπως ὅλοι σχεδὸν οἱ τῆς Ἀ-
φρικῆς εἰσὶν ὑποδεέστεροι τῶν ἄλλων, διότι ἔ-
χει ἐλαφρὰν τινα κιτρινωπὴν χροιάν καὶ ἐκ τῶν
δοκιμῶν εἰς ἃς τὸν καθυπέβαλον ἀποδεικνύεται
ὅτι δύναται νὰ κοπῇ ὡς βριλλάντιον μετ' ἐλα-
χίστης ἐκσπάσεως συγκριτικῶς πρὸς ἄλλους.
Τοῦτο φυσικῶ τῷ λόγῳ καθιστᾷ αὐτὸν πολυτι-
μότερον ἀπλοῦ λίθου τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Διότι
πράγματι, ὁ Κονιχούρ, ἐν τῇ ἐκκοπῇ αὐτοῦ ἀ-
πώλετε πλέον τῶν δύο τρίτων τοῦ ἀρχικοῦ βάρους
του, ζυγίζοντας 900 καράτια, ζυγίζων σή-
μερον 270 περίπου. Ἐὰν δ' ὁ ἀδάμας τοῦ πλοι-
άρχου Τζών — διότι οὕτω τοῦ λοιποῦ θὰ ὀνο-
μάζεται — ἐν ταῖς χερσὶ τῶν λιθοτόμων δὲν ἀ-
πώλετῃ πλέον τοῦ ἡμίσεως τοῦ βάρους του,
τότε θὰ ζυγίσῃ 452 καράτια καὶ θὰ ᾔηται σχε-
δὸν τὸ ἥμισυ τοῦ Κονιχούρ· ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε
θὰ ἀνθαμιλλᾷται μὲ τὸν περίφημον τοῦ Σανσὺ
ἀδάμαντα.

Πρὸ τοῦ ἀδάμαντος τοῦ Τζών καὶ εἰς τὰ αὐ-

τὰ μέρη, πρὸ τριῶν ὥς ἔγγιστα ἐτῶν, εὐρέθη ἕτερος, ὁ περίφημος ἀδάμας τοῦ Σπάλδιγγ, ὅστις ἐξύγιζε 288 καρᾶτια καὶ ἡμισυ καὶ κατὰ συνέπειαν ἦτο κατὰ ἓν τρίτον ὀγκωδέστερος τοῦ θησαυροῦ τοῦ πλοιάρχου Τζῶν. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη ἡ διαφορὰ καὶ ἐὰν ὁ μικρότερος τῶν δύο τούτων δύναται νὰ ἐκκοπῇ μετ' ἐλαχίστης ὥς ἐλπίζεται ἀπωλείας, τότε ἐν τῇ ἐντελείᾳ αὐτοῦ δύναται ν' ἀμαυρώσῃ τὸν ἀδάμαντα τοῦ Σπάλδιγγ.

Λίαν δ' ἀξιοσημείωτον ἐστὶν ὅτι, ὀλίγιστοι τοῦ μεγέθους τούτου ἀδάμαντες εὐρίσκονται ἐν τῷ κόσμῳ· οὔτε εἴκοσι τοῦ αὐτοῦ μεγέθους καὶ οὐδὲ εἰς διακοσίους δυνάμεθα ν' ἀριθμήσωμεν τοὺς ἀξίους νὰ περιγραφῶσιν. Ὁ χονδρότερος ἀδάμας, περὶ τῆς αὐθεντικότητος τοῦ ὁποίου οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπολείπεται, εἶναι ὁ τοῦ Ραγιά τῆς Ματρὰν, κατὰ ἓν τρίτον ὀγκωδέστερος τοῦ Κονιχοῦρ καὶ διὰ τὸν ὅποιον, πρὸ ἀρχαίων ἐτῶν προσεφέρθησαν εἰς τὸν Ραγιά δύο πολεμικὰ βρίκια ἐντελῶς ἐξοπλισμένα καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον δολλαρίων, ἀλλ' ἡ ἐπαγωγὴς αὐτῇ προσφορά ἀπερρίφθη διὰ τὸν λόγον ὅτι, ὁ λίθος οὗτος φέρει εὐτυχίαν καὶ διότι στενωπὸς μετ' αὐτοῦ συσχετίζεται ἡ τύχη τῆς δυναστείας τοῦ Ραγιά.

Ὁ δὲ Κοινοῦρ ἐν γένει πᾶν ἄλλο, ἢ εὐτυχίαν φέρει εἰς τοὺς κατόχους του.

Οἱ Ἰνδοὶ, κατὰ τὸν στρατηγὸν Φώτση, πιστεύουσιν ὅτι εἶναι ἐντελῶς ὀλεθριος καὶ ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν ἐκείνου, εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἤθελε περιπέσει. Λέγουσιν ὅτι, ἡ δυναστεία τῶν Μυγγόλων κατεστράφη ἀπ' ἧς ἡμέρας ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχὴν του τὸν λίθον τοῦτον ὁ Ὀρουνγτζέβε· ἐπίσης δ' ἔφερε τὴν καταστροφὴν εἰς τὴν γενεάν τοῦ Ρουνζέτ-Σίγγ. Ὁ γέρον τοῦ Πουνγιάδ ἡγεμῶν, ἐλπίζων ν' ἀποδιώξῃ ἐκ τοῦ οἴκου του τὴν ὀλεθρίαν ταύτην τύχην, ἀφιέρωσε τὸ «ἔορος τοῦ φωτός» εἰς τὸν ναὸν τοῦ Γιαγερνάθ, ἀλλ' οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἠθέλησαν νὰ τὸν ἐπανακτήσωσι. Γνωστὴ γυγχάνει ἡ τύχη των.

ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΝ ΦΥΤΟΝ.

Περίεργος ἀνακάλυψις ἡλεκτρικοῦ φυτοῦ ἔλαβε χώραν ἐν Ἀμερικῇ, φυτοῦ κατέχοντος ἀληθεῖς ἡλεκτρικὰς ιδιότητες. Κόπτων τις κλῶνον τοῦ δένδρου ἡ χεὶρ αὐτοῦ λαμβάνει δόνησιν ἰσχυράν ὥστανεὶ ἐθίγεν ἡλεκτρικὴν σκευασίαν. Ἀγγλος φυσιολόγος ἠθέλησεν ὅπως ἐξακριβώσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἐντάσεως τοῦ ἐκ τοῦ δένδρου τούτου παραγομένου ἡλεκτρισμοῦ. Μικρά τις μαγνητικὴ βελὼνῃ ἐτέθη εἰς ἀπόστασιν ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ βημάτων ἐκ τοῦ περὶ δόξου τούτου φυτοῦ· παρατηρήθη δὲ ὅτι καθόσον προσήγγιζον αὐτὴν, κατὰ τοσοῦτον ὁ μαγνητισμὸς ἐνθάρχει ἐπ' αὐτῆς. Ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου ἐλάφους οὐδὲν ἶχνος σιδηρῶν ἢ ἄλλων μαγνητικῶν μετάλλων παρατηρήθη· ἐκ τούτου δὲ συνεπέρκον ὅτι ἡ μαγνητικὴ αὕτη ιδιότης προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ φυτοῦ.

••

Χρυσόφορον γερόντιον ἀπέπεμπε φίλον του τινὰ ἐρχόμενον νὰ ζητήτῃ παρ' αὐτοῦ χρήματα, διὰ τῆς ἐξῆς δικαιολογίας:

— Ἐὰν ἦσαι ἀνευ χρημάτων δὲν δύνασαι νὰ ζήσης, ἀλλ' ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ ζήσης δὲν ἔχεις ἀνάγκην χρημάτων· ἀρα εἰ ἦσαι ἀνευ χρημάτων, σημαίνει ὅτι, δὲν ἔχεις ἀνάγκην αὐτῶν.

••

Η ΑΥΤΟΨΙΑ.

Πρὸ τινων ἐτῶν, πάσχων ὑπὸ νευρικῆς ἰσχυιάδος, ἐνοσηλευόμεν ἓν τινι τῶν ἐν Αὐγυδούμφ νοσοκομείων, ἐνθα, διαμείνας ἐπὶ μακρὸν, ἐγένετο οἰκειότατος τοῖς εἰς αὐτὸ φοιτῶσι μαθηταῖς τῆς ἱατρικῆς. Κατὰ τὸν παρελθόντα σептέμβριον μαθηταὶ ὅμα καὶ διδάσκαλοι συνεβουλεύοντο ἀδιαλείπτως ἀλλήλοις περὶ τινος ἀσθενοῦς, κειμένου ἐν τῇ κλίνῃ ἀρ. 9, καὶ πάσχοντος σπανίαν τινὰ τοῦ σπληνὸς ἀσθένειαν.

— Ὁ ἀριθμὸς 9 βαίνει σήμερον δυστυχῶς ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἔλεγεν ὁ καθηγητὴς ὑποστενάζων, καὶ ἴσως . . . ἀναλάβῃ . . .

— Φεῦ τῆς αὐτοχίας! ἔλεγον ὑποστενάζοντες καὶ οἱ μαθηταὶ ἀνὰ πᾶσαν καλλιτέραν περὶ τοῦ ἀσθενοῦς ἀγγελίαν.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ καθηγητὴς παρίσταται αἰῶνης τοῖς μαθηταῖς ὑπερχαίρων.

— Ὁ ἀριθμὸς 9 διάκειται χειρὸν, καὶ ἴσως αὖρην δυνηθῶμεν ἵνα κάμωμεν τέλος τὴν αὐτοψίαν τῆς σπουδαίας ταύτης ἀσθενείας.

Οἱ μαθηταὶ συνῆλθον τῇ ἐπαύριον προθυμούμενοι ἵνα ἴδωσι τὴν αὐτοψίαν. Ἀλλ' ὅτε ὁ νεκρὸς ἐφέρετο εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, παρίσταται ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀποθανόντος, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν καθηγητὴν λέγει αὐτῷ ὀργίλως:

— Λοιπὸν οὕτω θεραπεύετε ἐνταῦθα τοὺς ἀσθενεῖς;

— Ἐπράξαμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν, κύριε· ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ ἀποθανὼν ἔπασχεν ὑπὸ τεσσάρων θανασιμῶν ἀσθενειῶν.

— Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι, ἂν ὁ ἀδελφός μου ἦτο ἐν ἄλλῳ νοσοκομείῳ, ὡς συνεβούλευον αὐτῷ, δὲν ἀπέθνησκεν.

— Κύριε, ἐπαναλέγω ὅτι ἐπράξαμεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως σώσωμεν αὐτόν. Ἀλλὰ τὸ γενομένον οὐκ ἀπογίνεται. Ἐνομίζομεν ὅτι ὁ ἀποθανὼν δὲν εἶχε συγγενεῖς, καὶ ἡτοιμαζόμεθα ἵνα κάμωμεν αὐτοψίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἴσθε ἀδελφὸς αὐτοῦ, πρέπει ἵνα υπογράψητε τὰ ἔγγραφα ταῦτα. Θέλετε καὶ τὴν αὐτοψίαν;

— Τὴν αὐτοψίαν; Ὡς μὴ ἤρκει ὅτι κατεβασάνατε αὐτὸν ζῶντα· ἀλλὰ θέλετε ἵνα κακοποιήσῃτε αὐτόν καὶ ἀποθανόντα! γνωρίσατε καλῶς! ὅτι οὐδενὶ ἐπιτρέψω ἵνα ψαύσῃ οὐδὲ μίαν τρίχα τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀδελφοῦ μου!!!

— Ἡρώτησα ἂν θέλητε τὴν αὐτοψίαν, διότι συνήθως οἱ συγγενεῖς τῶν ἀποθανόντων ἀπαιτοῦσι τοῦτο ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης.

— Τί με ὠφέλησεν ἡ ἐπιστήμη ἡμῶν, ἀφοῦ δὲν ἡδυνήθη ἵνα σώσῃ τὸν ἀδελφόν μου;

— Ἀλλ' ἡ αὐτοψία εἶναι πολλάκις χρησιμώτατη πρὸς τοὺς συγγενεῖς, λέγει αὐτῷ πονηρῶς ὑπομειδιῶν ὁ ἱατρός.

— Πῶς πρὸς τοὺς συγγενεῖς;

— Πολλάκις ἡ ἀσθένεια, ἐξ ἧς ἀποθνήσκει τις, ἐμφωλεύει λανθάνουσα καὶ ἐν τοῖς σώμασι τῶν συγγενῶν αὐτοῦ.

— Οὕτως . . . ὥστε . . . κατὰ τὸ λέγειν ἡμῶν . . . ἡ ἀσθένεια, ἐξ ἧς ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου,

δύναται ἴσως ἵνα ἐμφωλεύῃ καὶ ἐν ἐμοί;

— Δὲν διίσχυρίζομαι τοῦτο. Ἀλλ' ἴσως . . .

— Ἀλλὰ νομίζετε ὅτι τοῦτο εἶναι δυνατόν; . . .

— Διὰ τοῦτο πολλοὶ οὐ μόνον δὲν ἀνθίστανται πρὸς τὴν αὐτοψίαν τῶν νεκρῶν συγγενῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτοῦσιν αὐτὴν παρὰ τῶν ἱατρῶν . . .

— Ἦκουσα ὅτι ἡ αὐτοψία γίνεται τεμνομένου τοῦ σώματος εἰς τέσσαρα.

— Ὡ ὄχι! Κάμνομεν μικράν τινα τομὴν τριῶν ἑκατοστομέτρων . . .

— Καὶ πῶς δύναται τις ἵνα παρατηρήσῃ καλῶς τὴν ἀσθένειαν διὰ τῆς αὐτῆς μικρᾶς τομῆς;

— Ἀκριβέστατα . . . πρὸς ὠφέλειαν καὶ ὁδηγίαν τῶν ἐπιζώντων.

— Τότε λοιπὸν κόψατε αὐτὸς, ἂν θέλητε, εἰς μυρία τεμάχια.

* *

Ἄγγλος τις ἱατρός καὶ ἀνατόμος μελετῶν τὰς ἐπὶ τῶν μυώνων τοῦ προσώπου διακλαδώσεις καὶ τὰ γάγγλια τοῦ πολυπλοκωτάτου τριδύμου λεγομένου νεύρου ἐπὶ τινος νεκρᾶς κεφαλῆς, ἀφῆκεν αὐτὴν εἰς δίσκον κείμενον ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ μελετητηρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν ἐπὶ ὕπνον.

Ἀλλὰ περὶ μέσας νύκτας ἐξυπνίσθη ὑπὸ κρότου ἀσυνήθους, καὶ ἀνάψας τὸν λύχνον μετέβη εἰς τὸ παρακείμενον μελετητήριον ὅπως ἴδῃ τίς ἡ αἰτία τοῦ παραδόξου θορύβου, ὅστις ἔπαυσεν ἅμα εἰσελθόντος αὐτοῦ. Περισκοπήσας δὲ τὰ πάντα ἴστατο ἀπορῶν, ὅτε ὁ κρότος ἐπανελήφθη σφοδρότερος. Τότε δὲ εἶδε τὴν ὑπὸ τῆς λυχνίας φωτιζομένην νεκρὰν κεφαλὴν ταρασσομένην, μορφάζουσιν παντοιοτρόπως, βρύχουσιν τοὺς ὁδόντας, περιστρέφουσιν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ βλέπουσαν αὐτὸν δεινόν.

Ὁ ἱατρός οὔτε δεισιδαίμων ἦτο οὔτε δειλός· ἀλλ' ὅμως, βλέπων τὴν ὠχρὰν καὶ αἱματόφυρτον κεφαλὴν οὕτω μορφάζουσιν, κινουμένην καὶ ἀγρίως αὐτὸν προσβλέπουσαν, κατελήφθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τρόμου, καὶ ἐξῆλθε ταχέως τοῦ μελετητηρίου. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀκούσας πάλιν τὸν ὑπὸ τῆς κεφαλῆς θόρυβον, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ μελετητήριον, καὶ λαβὼν ἀνὰ χειρὰς, παρετήρει τὴν κεφαλὴν μετὰ προ-

σοχής. Ἀλλὰ τότε βλέπει ἐξερχομένην τοῦ στόματος οὐράν, ἣν συλλαβὸν ἀνείλκυσε ἐκ τοῦ στόματος μικρὸν μῦν, ὅστις εἰσδύσας εἰς τὸν φάρυγγα, καὶ τρώγων τοὺς μυῶνας καὶ τὰ νεῦρα, ἐπέφερε τὰς σπασμώδεις τοῦ προσώπου κινήσεις.

* *

Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ ὁμωνύμου Συλλόγου ὁ «Παρθενών», περιοδικῶς ἐκδιδομένου κατὰ τριμηνίαν τῇ φροντίδι καὶ ἐπιστάσει τῶν μελῶν τοῦ ἐν λόγῳ σωματείου. Οὐδόλως παραδεχόμενοι τὸ ἀρχαῖον ρητὸν «Κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει» ἐπευχόμεθα τῷ Παρθενῶνι εἰλικρινῶς τὰ βέλτιστα.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

Κων[πολις, 14[26 Ιουνίου 1880.

Οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» δεξιμένους βεβαίως νὰ μάθωσι σπουδαῖον καὶ εὐχάριστον ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν, διότι οὐδένα λανθάνει ἡ καχεξία καὶ ἡ ἐλσεινὴ κατὰ στασις τῆς ἡμετέρας ἀγορᾶς. Πανταχόθεν ἀκούονται παράπονα, πανταχοῦ ἐπικρατεῖ ἡ στασιμότης, ἡ ὑποτίμησις. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξακολουθεῖ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ τινες ἐξαιρέσεις, διότι ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν δημητριακῶν καὶ ἀλεύρων, καὶ μετὰ τῶν μετερχομένων τὸ ἐμπόριον τῆς ἐξαγωγῆς προϊόντων τῆς χώρας εὕρισκέ τις καὶ τάξιν τινα ἀνθρώπων εὐχαριστημένων, ἀλλ' ἤδη καὶ αὐτοὶ ὑπήχθησαν εἰς τὸν γενικὸν κανόνα, διότι καὶ ἔμποροι γεννημάτων, καὶ κερδοσκόποι ἐπὶ μαλλίων, τιφτικίων κλ. καὶ αὐτοὶ δεινῶς πάσχουσιν ἐκ τῆς ἀζητησίας καὶ τῆς ὑποτιμήσεως, καὶ δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι οὐδεὶς σχεδὸν κλάδος ἐμπορίου ἢ ἐργασίας εἶναι προσοδοφόρος. Λέγομεν σχεδὸν, διότι ἂν εὕρισκεται καὶ ἐξαίρεσις τοιαύτην εὕρισκε τις μόνον παρὰ τοῖς ἀρτοποιοῖς, οἵτινες, μεθ' ὅλην τὴν σπουδαίαν ὑποτίμησιν τῶν σιτηρῶν καὶ ἀλεύρων, ἐξακολουθοῦσι πωλοῦντες τὸν ἄρτον ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἱκανὰ κερδίζοντες ἀπὸ τὴν ράχην τοῦ πτωχοῦ λαοῦ.

Ἡ ὑποτίμησις τῶν σιτηρῶν προέρχεται ἀπὸ τρία τινα αἷτια. Πρῶτον, ἐκ τῆς ἀγγελλομένης ἀφθόνου εἰσοδείας καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, καὶ καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην. Δεύτερον, ὡς ἐκ τῆς ἐκ τούτου προκυψάσης σπουδαίας ὑποτιμήσεως κα' ὅλας τὰς σημαντικώτερας ἐν Εὐρώπῃ ἀγορὰς τῆς καταναλώσεως. Καὶ τρίτον, ὡς ἐκ τῆς ἐπισωρεύσεως ἱκανῶν φορτίων ἐνταῦθα, ἐξ ἧς ἡ παρακαταθήκη, μεθ' ὅλας τὰς καθημερινὰς πωλήσεις, δὲν ἐλαττοῦται ἥττον τῶν 400,000 κοιλῶν. Σῖτοι σκληροὶ Ἀζοφικῆς λιθρῶν 57]60 τιμᾶται γρ. 28—32. Σῖτος ἀπαλὸς Δουνάδων λιθρῶν 55]60 γρ. 25—31. Γίρικα 29—32 κατὰ τὴν ποιότητα. Αἱ τιμαὶ τῆς κριθῆς ἐξέπεσαν ἐπίσης περὶ τὰ 43—43 1/2. Ὁ ἀραθόσιτος ἐλλείψει ζητήσεως παραχωρεῖται περὶ τὰ γρ. 19 τὸ κοιλόν, ἅπαντα εἰς ἀνάλωσιν μὲ λίρα 400.

Ἐπὶ τῶν ἀποικίαι καὶ παρατηροῦμεν ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν ἐπαισθητὴν τάσιν ὑψώσεως εἰς τὰ πετρέλαια, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τῆς τιμῆς τῶν 37—38, εἰς ἣν εὕρισκοντο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας στάσιμα, ὑψώθησαν περὶ τὰ 44—42, ἐλαττωθείσης ἐπαισθητῶς τῆς παρακαταθήκης. Δὲν φρονούμεν ὁμῶς ὅτι ἡ ὑψώσις δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ. Οἱ καφέδες εἶναι πάντοτε ὑποστηριγμένοι, ἀλλὰ μὲ περιορισμένας πράξεις, καὶ τὸ κέρδος τῶν εἶναι τὸ δὴ λεγόμενον σαραφλίικι. Αἱ ζαχαρεῖς πωλοῦνται ἐξακολουθητικῶς ὅτε μὲν ὑφούμεναι περὶ τὰ 240, ὅτε δὲ ἐκκίπτουσαι περὶ τὰ 195· αἱ σημεριναὶ τιμαὶ τῶν εἶναι γρ. 204—206.

Μεταξὺ τῶν ἐμπορευμάτων ἐξαγωγῆς τὰ χορήγοντα ἰδιαίτερας μνείας εἶναι τὰ τιφτικία καὶ τὰ ἀριόνια. Τῶν τιφτικίων αἱ τιμαὶ ἀφ' οὗ γιγαντιαίως βήματιν ἀνυψώθησαν ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἀπὸ 18 εἰς τὰ 40, ἤρξαντο ὀπισθοχωροῦσαι, καὶ ἡ ὀπισθοχώρησις αὕτη ἔφθασε μέχρι τῶν 29 γρ. ὅτε πρὸ δύο ἡμερῶν ἠγγέλλοντο τιμαὶ ἐκ Λονδίνου 27 πένναι· σήμερον ὑπάρχουν εἰδήσεις πωλήσεων ἐκ Λονδίνου πρὸς 26 πέννας, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἀγορὰ εἶναι ἀσθενεστέρη. Τὰ ἀριόνια, ὡς ἐκ τῶν ἀντιφατικῶν περὶ εἰσοδείας εἰδήσεων, ὑπέστησαν

πολλάς μεταβολάς. Ἀφοῦ ὑψώθησαν ἀπὸ 240 ἕως 420, καὶ ἐξέπεσαν κατόπιν ἕως 260 σήμερον ὑποστηρίζονται περὶ τὰ 350—380, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη θετικῶς ὅτι ἡ συγκομιδὴ ὑπέστη μεγάλας ζημίας ἐκ τῶν ἀκρίδων, καὶ ἡ εἰσοδία θὰ εἶναι πολὺ ὀλιγωτέρα παρ' ὅσον ἡλπίζετο. Ἐγένοντο μάλιστα προαγοραὶ Μαλατίας πρὸς 350, καὶ Σμύρνης πρὸς 380.

Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Ἰδοὺ λεπτομερές τιμολόγιον ἀπάντων τῶν κατὰ τὸ λήξαν δεκαπενθήμερον διαφόρων ἐμπορικῶν εἰδῶν.

ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ

Καφές Ρίου 1, 2, 3,	ἀπὸ 900—1100
Ζάχαρις Ὀλλανδ. τὸ καντάρ.	206 ἕως 208
" Τεργέστης "	204 ἕως 206
" Ρωσικὴ "	492
" κεφάλια 3 καὶ 2 χιλιογραμ.	250 ἕως 251
Πιπέρι μαῦρον ἡ ὀκτὰ γρ.	7 ἕως 7 1/2
κηρία σπερματέστα Ἀμβέρσ. τὸ κοιλ.	γρ. 6 1/2
" Φουρνιὲ 41 κοιλ. τὸ κιβώτιον	94 ἕως 92
τῶν 42 κοιλ.	400 ἕως 401
Πετρέλαια Ἀμερικῆς τὸ κιβώτιον γρ.	49 ἕως 50
Θυμίαμα τὸ καντάρ μετζ.	40 ἕως 41
Γαρούφαλα ἡ ὀκτὰ γρ.	20 ἕως 21
Λουλάκι ἡ ὀκτὰ γρ.	400 " 430
κανέλλα ἡ ὀκτὰ γρ.	9 9 1/2
κιρμιζὴ λευκὸν καὶ μαῦρον ἡ ὀκτὰ	52 53
ῥέλοι παραθύρων τὸ κιβώτιον φράγκ.	45 46

ΜΕΤΑΛΛΑ

Χάλυψ Τεργέστης τὸ κιβώτιον γρ	440 441
Σίδηρος Ἀγγλ. ἀσορτιμέντο γρ.	43 44
λαμαρίνα ἀπὸ ἀριθ. 1 ἕως 14 γρ.	90 92
Σουηδίας εἰς δέματα γρ.	90 93
" λάμναις	86 88
Χαλκός ἡ ὀκτὰ γρ.	42 42 1/2
Μόλυβδος πλάκα τὸ καντάρ γρ.	430 432
Σολίναις ἡ ὀκτὰ γ.	3 1/4 3 1/2
Σκάϊα ἀπὸ ἀριθ. 1—12 μία Α καὶ πέντε Α	445 448
κασσίτερος (καλάϊ) τὸ καντάρ γρ.	610 620
Νισαντῆρι ἡ ὀκτὰ γρ.	7 7 1/4
Λευκοσίδηρος (ζύγγος) αἱ 100 ὀκτὰδ. φράγκ.	88 89
καρρίτζες γαλλ. ἀριθ. 45—48 τὸ βαρέλι τῶν	
47 καὶ 48 κιλ. φράγκ.	70 72

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τέτον μαῦρον ἡ ὀκτὰ γρ	48 28
" ἀνθωτὸν	40 400

κόλλα γαλλίας ἡ ὀκτὰ γρ.	4 1/4 4 1/2
" Ἀγγλίας τὸ κιβώτιον μετζ.	10 καὶ 1/2
Ὀρίζια Γένοβας 6 ἀστέρων ὁ σάκκος φρ.	43
Ριζόνια 8 ἀστέρων "	48 1/2 49
ὀρύζια Ἀγγλίας ὁ σάκκος γρ.	457 458
Οἶνοπνεύματα Ἀμερικῆς ὀκτὰδες στὴ λίρα	21
" Ρωσσίας "	20 22
Ρεύμια Ἀγγλίας τὸ γαλόνι γρ.	8 1/2
" Τεργέστης	46 1/2
Βούτυρον Σιθρίας ἡ ὀκτὰ γρ.	40 1/4
Χαυγιάρια μαῦρα ἡ ὀκτὰ	34 38
Σαπούνια Κρητικὰ ἡ ὀκτὰ γρ.	5 5 1/2
" Μιτυλήνης	3 1/2 4

ΑΛΕΥΡΑ

Ὀδησσοῦ Α'.	γρ.	444 446
" Β.		437 441
" Γ.		428 433
" Δ.		70 105
Ἐντόπια (κιρμάδες)		428 433
Ἰβραίλας		422 424
Γαλαζίου	ἑλλειψίς.	
Μασσαλίας μαλακὰ	"	
" σκληρὰ		412 413

ΠΟΙΗΜΕΤΑ

—ο—

Ἀπὸ τοῦ παρόντος Τεύχους ἀρχόμεθα τῆς δημοσιεύσεως ποιημάτων τινῶν τοῦ ἀξιοτίμου λογίου κυρίου Κλεάνθους Παππάζογλου, λίαν εὐγενῶς προσφέροντος αὐτὰ τῇ διευθύνσει τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» καὶ οὗ γνωστῇ τυγχάνει τῷ καθ' ἡμᾶς δημοσίῳ ἡ καλλιτεχνικὴ μουσα.

ἘΝ ΕΣΠΕΡΑΙ ΕΑΡΟΣ.

Ἦτο νύξ γλυκερὰ, ἐρωτύλη,
ἦτο ἔαρος νύξ προσφιλέης·
εὐτυχής, ἂν ἐν τέρψει φίλης
Φίλης ρόδινα χεῖλη.

Λαμπερὰ μειδιᾷ ἡ σελήνη.
πρὸς μακρόθεν σκιρτῶντας ἀστέρας,
καὶ ζεφύρου πνοῇ, τοὺς αἰθέρας
περιτρέχουσα δρόπον ἀφίνει.

Πανταχοῦ σιωπὴ βασιλεύει
καὶ τὸ πᾶν ἡρεμεῖ ἐν σιγῇ,
εἰκὼν εἶναι θαλάσσης ἡ γῆ
Ἦν πνοὴ δὲν σαλεύει.

Κᾶπου, κᾶπου οἱ θάμνοι θροοῦσι,
καὶ κινοῦνται τὰ φύλλα τῶν κλάδων,
καὶ πτηνόν τι ἀκούεται ᾄδον
κᾶπου, κᾶπου ἐν λόγμῳ ἀνθούσῃ.

Εἶναι νύξ γλυκυτάτων ἐρώτων,
εἶναι ἔαρος νύξ προσφιλῆς
εὐτυχῆς ἄν εἰς φίλην σταλῆς
Ἐρωπείης τὸ πρῶτον.

Μόνος εἶμαι λαμπρά μου σελήνῃ,
τρέχω μόνος εἰς ταῦτα τὰ δάση,
σκληρὸς πόνος ἐντὸς με σπαράσσει,
φεῦ! ἐγγύς μου δὲν εἶναι ἐκείνη!

Φεῦ! μακρὰν ἢ σκληρὰ πετασθεῖσα
μὲ ἀφῆκε πικρά νὰ θρηνῶ.
τ' ὀνομά της παντοῦ ἐκφωνῶ
ὡς ψυχὴ κολασθεῖσα.

Εἶναι νύξ γλυκερά, ἐρωτύλῃ,
δι' ἐμὲ πλὴν οὐχὶ προσφιλῆς.
δυστυχῆς, ἄν, ἐνῶ τὴν καλεῖς,
ζητεῖ ἄλλον ἢ φίλη!

Mater dolorosa

Ὦ τάλαινα φίλῃ, ὦ μῆτερ δειλαία,
ὁ βίος σειρὰ δδυνῶν φρικαλέα,
ἢ γῆ δυστυχούντων θνητῶν κατοικία,
στιγμὴ ἢ χαρά μας, αἰὼν ἢ πικρία.

Ἡ γῆ τόπος θρήνων, δεινῶν, ἐγκλημάτων,
ἐν πείσματός ὡς αὐτὴν διαπλάττων,
τὸ ἔργον του φεῦ! ὁ Θεὸς κατηράσθη ..
ἢ γῆ ἐξ ἀρχῆς δυσδαίμων ἐπλάσθη.

Ἐκ πρώτης ἡμέρας ἢ μοῖρα πληροῦται,
οὐδεὶς ὁ μὴ κλαίων, ὁ βίος θολοῦται.
στιγνὴ συμφορὰ ἐπὶ πᾶν ἐξετάσθη
καὶ ἤρξαντο ἄδου καὶ πόνοι καὶ πάθη.

Ὁργῆς ἀμειλίχτου ὁ ἄνθρωπος θυμῷ
ὁδαυεὶ βεβαίως πρὸς ἄχαρι μνημῆμα,
δεινῶν ὑπιστάμενος μαύρας θυέλλας.
χαρὰς ἀληθοῦς οὐδαμοῦ βλέπων σέλας...

Οὐχὶ ἀλλαχοῦ! ἀλλ' ἐδῶ τιμωρία
ὁ ἄδης ἀπλοῦται, βασάνων ἐστία!
ἢ μῆτηρ πενθοῦσα θὰ κλαύσῃ μὲ γόνυ,
πλὴν τίς θὰ τῇ δώσῃ τὸ τέκνον τ' ἀθῶν;

Οὐδεὶς! . . . μάτην, μάτην οἱ τόσας τῆς θρήνοι!
ἄφατος, ἀτέρμων αὐτῆς ἢ ὀδυνή,
δακρύων φεῦ! πλήμμυρα αὐτὴν περιλούει,
οὐδεὶς πλὴν τὴν βλέπει, οἱ δεῖς τὴν ἀκούει.

Ὦ δύστηνε μῆτερ! — σφαλὼν τὴν πορείαν
κἂν ἄγγελος ὦδε κατέλθῃ, πικρίαν
φρικτὴν θὰ γεύθῃ, καταιγὶς θὰ μαράνῃ
τὸ πλάσμα τ' ἄδρὸν, καὶ αὐτὸ θ' ἀποθάνῃ!

Ἡ γῆ τόπος θρήνων, δεινῶν ἐγκλημάτων,
ἐν πείσματός ὡς αὐτὴν διαπλάττων,
τὸ ἔργον του φεῦ! ὁ Θεὸς κατηράσθη
ἢ γῆ ἐξ ἀρχῆς δυσδαίμων ἐπλάσθη.

Ὦ τάλαινα φίλῃ, ὦ γύναι δειλαία,
ὁ βίος σειρὰ δδυνῶν φρικαλέα,
ἢ γῆ δυστυχούντων θνητῶν κατοικία,
στιγμὴ ἢ χαρά μας, αἰὼν ἢ πικρία.

Στιγμὴν μίαν μόνον, στιγμὴν παραδείσου,
τὸ τέκνον σου, μῆτερ, ἔχαρ' ἢ ψυχὴ σου,
καὶ τώρα παντλήμων θὰ κλαύσῃ αἰῶνα!
τὴν τόσῃ σου τίς θὰ εἰπῇ ἀλγέδονα!

Καλλίμορφον ἄγγελον εἶχες ἐγγύς σου,
λαμπρὸς ρυαὶ ἔλεγες θὰ ρεῖς ἢ ζωὴ σου,
ὁ ἄγγελος ὁμως εἰς γῆν παρεδόθη
κι' ὁ νέος σου βίος καιρίως ἐτρώθη...

Ὦ! κλαῖτε, ἀθλία, καὶ πλῆττε τὰ στήθη·
χαρὰν ἀμειγῇ ὁ Θεὸς μᾶς ἤρνηθη·
φεῦ! μέγρι θανάτῃ σου τὸ τέκνον ἄν κλαύσῃ,
οὐδ' ἀπαῖ αὐτὸ ἐρεῖξῃ θ' ἀπολαύσῃ!

Σιδήρεον ὕπνον τὸ τάλαν κοιμᾶται,
ἐνῶ δ' ὁ βορρᾶς ἐπὶ τάρῳ μυκᾶται,
ἐντὸς μιὰς κακουργίας τελεῖται...
μητέρες, ἐγράφη πικρῶς νὰ θρηνῆτε!

Ἐν Βραίλα τῇ 29 Μαΐου 1870.

ΚΛ. ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΟΥΣ.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ ΣΤ'. Τεύχει 4ου Αἰνίγματος.
ΗΡΑΣ — ΓΗΡΑΣ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐπιστήμη καὶ Ὑλισμός, περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρώπου. — Περί Τύνιδος. — Παγκόσμιον Λαυ-
κωμα, Κωστάκης Μουσούρος πασσᾶς. — Ἡ Χίος καὶ οἱ Χῖοι. — Δημιῶδες Φιλολογία, οἱ μῦθοι
τῶν νομφῶν τῆς Σικελίας. — Σμαράγδα Πασπαλῇ καὶ Α. Νομικῶ ἐπὶ τοῖς γάμοις. — Α. Δου-
μᾶς υἱός. — Περί Ἐκκλησιαστ. μουσικῆς, (συνέχ. ἐκ τῆς σελ. 240). — Οἱ Νεοὶ Αἰχμαλῶτοι (συνέχ.).
— Ὁ Μέγας Ἅγιος (συνέχ. καὶ τέλος). — Διάφορα. — Ἐμπορ. Δελτίον. — Ποιήσεις. — Λύτ. Αἰνίγμ.

ΕΙΚΟΝΕΣ.

Ὁ βέης τῆς Τύνιδος Μωχαμέτ-ἐλ-Σαδόκ. — Κωστάκης Μουσούρος πασσᾶς. — Α. Δουμᾶς υἱός.
— Ἡ πόλις Ἀλμάτη καὶ τὸ φρούριον Βερποχέ.